

**ZBORNİK NIJZ AKTIVNOSTI ZA LETO 2021 NA
PODROČJU STARANJA**

Naslov publikacije: Zbornik NIJZ aktivnosti za leto 2021 na področju staranja

Uredile: Andreja Mezinec, Natalija Rozman in Mojca Gabrijelčič Blenkuš

Sodelovali: Alenka Hafner, Andreja Mezinec, Andrejka Prijon, Branka Božank, Branka Đukić, Darja Zupa, Dejan Bahč, Doroteja Kuhar, Helena Pavlič, Ingrid Markočič Tadič, Irena Jerič, Jana Skrt, Jasmina Črnko Papić, Jerneja Lorber, Judita Mušič, Jure Ploder, Kristina Brovč Jelušič, Lara Čebtron, Lea Peternel, Lucija Benko, Marija Ješe, Marina Sučić Vuković, Marjana Hladnik, Marjetka Hovnik Keršmanc, Marko Štanta, Marko Vudrag, Martin Ranfl, Maruša Bertoncelj, Metka Peperko, Mojca Gabrijelčič Blenkuš, Monika Robnik Levart, Natalija Rozman, Nina Pogorevc, Nuša Konec Juričič, Olivera Stanojević Jerković, Petra Kravos, Ria Jagodic, Sanja Tkalec, Tatjana Kranjc Nikolić, Tatjana Škornik Tovornik, Tjaša Jerman, Tomaž Čakš in Zala Marn (vsi NIJZ), Klemen Širok (UP-FVZ)

Izdajatelj: Nacionalni inštitut za javno zdravje
Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
Naslov za e-pošto: info@nijz.si
Telefon: +386 1 2441 400
Spletna stran: www.nijz.si

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2021

Elektronski vir: <http://www.nijz.si/sl/publikacije>

Gradivo ni lektorirano.

Zaščita dokumenta © 2022 NIJZ

Vse pravice pridržane. Reprodukcijska po delih ali v celoti na kakršenkoli način in v kateremkoli mediju ni dovoljena brez pisnega dovoljenja avtorja. Kršitve se sankcionirajo v skladu z avtorsko pravno in kazensko zakonodajo.

KAZALO

1	UVOD	1
2	Starejši in covid-19, Post covid-19.....	4
2.1	Izhodišče	4
2.2	Odziv skupine na post covid-19 in starejše	6
2.3	Zaključek.....	7
3	DELO OBMOČNIH ENOT	8
3.1	Območna enota Celje	8
3.2	Območna enota Koper	11
3.3	Območna enota Kranj.....	13
3.4	Območna enota Ljubljana	17
3.5	Območna enota Maribor.....	20
3.6	Območna enota Murska Sobota.....	27
3.7	Območna enota Nova Gorica	31
3.8	Območna enota Novo mesto	48
3.9	Območna enota Ravne na Koroškem	50
4	PROJEKTNO DELO	57
4.1	Projekt ASTAHG	57
4.2	Projekt STAR-VITAL.....	60
4.3	Predstavitev delovanja skupine AHA.SI.....	67
5	ZAKLJUČEK.....	101

ZBORNIKU NA POT

Pred vami je sedmi zbornik aktivnosti na področju staranja, tokrat za leto 2021. Sedem je magična številka, pravijo, in magično je tudi, kako je iz skoraj nič v okviru programa izvajanja javne službe, ki jo na letni ravni financira Ministrstvo za zdravje, nastala skupina za staranje na NIJZ. Gradili smo jo na izkušnjah rednega srečevanja takratnih »IVZ in ZZV-jev«, ki so prepoznali potrebo po aktivnem delu na področju staranja že kmalu po vstopu v EU, ko smo prišli v nov strateški okvir, obenem pa smo se odzivali tudi na spremembe, ki so se dogajale po osamosvojitvi v sistemih socialne, zdravstvene in drugih skrbi za starejše odrasle pri nas.

Preporod je tema aktivnega in zdravega staranja doživela v letih 2013 – 2016, s pripravami in izvajanjem projekta AHA.S, in prav v letih 2015/2016 je postalo jasno, da tudi v javnem zdravju potrebujemo strukturirano delovanje na temah staranja in dolgožive družbe, ki so med ključnimi prioritetskimi javnozdravstvenimi temami v Sloveniji. Od leta 2015 do 2022 je skupina celovito povezala nacionalno in regijsko raven znotraj NIJZ in vzpostavila dobro sodelovanje s ključnimi nacionalnimi inštitucijami in sektorji na področju AHA. Njena največja moč je prav v veliki povezovalnosti, aktualnosti ter vzpostavljenem polju delitve novega znanja in celovitih informacij doma, v EU in po svetu. Močna je tudi zaradi medgeneracijske ožje skupine, ki vodi strokovno delo in je lahko zgled za vzpostavljeno kapaciteto kadra in znanja, zadnja leta na čelu z Andrejo Mezinac iz OE Nova Gorica.

Tudi sedmi zbornik po vrsti je pester, pisan, poln informacij. Tako kot vsako leto so posamezne območne enote bolj in posamezne manj aktivne, vsako leto je malo drugače, vse pa imajo kaj pokazati in dragoceno je, da se ob prelistavanju zapisov opravljenega dela vsi lahko drug od drugega učimo in nabiramo dobre ideje. Iskreno sem vesela, da smo našli način, ki prebivalcem Slovenije zagotavlja, da se v vseh regijah v Sloveniji dela tudi na javnozdravstvenih temah zdravega in aktivnega staranja, obenem pa imajo regije dovolj svobode, da aktivnosti prilagodijo potrebam svojih starejših, svojih deležnikov in svojim kapacitetam.

Še naslednjih sedem ustvarjalnih in uspešnih zbornikov vsem želim,

Mojca Gabrijelčič Blenkuš

1 UVOD

Dejavnosti v okviru rednega letnega programa Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) na področju aktivnega in zdravega staranja (AZS) segajo v leto 2015 in 2016. Metodologija dela z deležniki na področju staranja, razvita na podlagi pristopov projekta Aktivno in zdravo staranje v Sloveniji (AHA.SI¹) se je v letih od 2018 do 2021 dodatno nadgradila s pristopom projekta ASTAHG² in se tako nadaljnje implementirala z nacionalne ravni na regionalno raven. V izvajanje prenosa na regionalno raven je vključenih vseh devet območnih enot (OE) NIJZ. Te so vzpostavile mreže z deležniki, ki delujejo na področju staranja na regijskih in lokalnih ravneh ter pripravile različne aktivnosti tudi v letu 2021, žal v nekoliko manjšem obsegu in prilagojene covid-19 razmeram.

Konec januarja 2021 je Evropska komisija predstavila Zeleno knjigo o staranju - Spodbujanje medgeneracijske solidarnosti in odgovornosti. Na pobudo Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve ter enake možnosti so na Ministrstvu za zdravje prejeli zaprosilo za pregled in odziv. Odzval se je tudi NIJZ (za področje AZS) in poudaril naslednje točke: (1) Da potrebujemo sistemsko ureditev AZS na ravni EU in nacionalno; (2) Tudi na nivoju regionalnih strategij EU bi lahko deloval(i) mednarodni organ(i) AZS; (3) Potrebujemo medsebojno povezovanje oz. vključevanje različnih deležnikov iz različnih sektorjev, vključno z nevladnimi organizacijami; (4) Nujno je razumevanje izzivov staranja v medgeneracijskem kontekstu; (5) Smiselno je čim boljše uporabiti izkušnje covid-19 sindemije in usmeriti RRF in druga sredstva v izboljšanje razmer za kakovostno medgeneracijsko življenje starejših; (6) Potrebujemo prave vsebine in pristope, evidence, preglede stanja, cilje, kazalnike ter evalvacije; ključni so skupni kazalniki, kot je kazalnik zdravih let življenja v Evropskem semestru in v nacionalnih strategijah³.

Sodelovali smo pri pripravi publikacije slovenskega predsedovanja EU »Dosežki v javnem zdravju v Sloveniji«, s prispevkom »Javnozdravstveni pristopi v medsektorskih politikah: dosežki na področju aktivnega in zdravega staranja«, v katerem smo poudarili glavni namen področja AZS, ki temelji na razvijanju multidisciplinarnih kompetenc in medresorskih pristopov za vključevanje zdravja v različne sektorske ukrepe in politike ter spremljanje razvojnih politik, pomembnih za področje javnega zdravja, na ravni Evropske Unije in Svetovne zdravstvene organizacije (SZO)⁴. Pri sledenju našega cilja nam

¹ <http://www.staranje.si/>

² <https://www.alpine-space.org/projects/astahg/en/home>

³ <http://www.staranje.si/aktualno/odziv-na-zeleno-knjigo-o-staranju-spodbujanje-medgeneracijske-solidarnosti-odgovornosti>

⁴ <https://www.nijz.si/publikacije/dosezki-v-javnem-zdravju-v-sloveniji>

aktivno pomagajo tudi deležniki iz ostalih sektorjev, ki se nam pridružijo tako aktivno kot pasivno na naših rednih sestankih. Vključili smo se v sosvet za tretje življenjsko obdobje, ki deluje v okviru Statističnega urada Republike Slovenije (SURS). Ohranjamo spletno stran staranje.si aktivno in tako skušamo seznanjati različne javnosti in deležnike z novostmi na področju AZS, vse z namenom podpore pripravam in izvajanju akcijskih načrtov za uveljavljanje vsebin javnega zdravja pri uveljavljanju Strategije dolgožive družbe⁵.

Tudi v letu 2021 je NIJZ nadaljeval z implementacijo nalog na področju aktivnega in zdravega staranja predvsem na regionalni ravni, vendar tudi na nacionalni ravni (prenos znanja dobrih praks in razvoj pristopov za delo na področju staranja, pripravi prispevkov, povezovanje in mreženje deležnikov, ki delujejo na področju staranja na regijskih in lokalnih ravneh ter prenos informacij o nacionalnih strateških dogovorih na področju staranja v mreže regijskih deležnikov). V letu 2021 je bilo pripravljeno šesto skupno poročilo aktivnosti »Zbornik poročil regijskih aktivnosti in srečanj območnih enot NIJZ za leto 2020 na področju staranja«, torej je to, ki ga berete, že sedmo zapored.

V letu 2021 smo aktivno sodelovali tudi na področju neenakosti v zdravju.

V okviru publikacije »Neenakosti v zdravju – izziv prihodnosti v medsektorskem povezovanju« (<https://www.nijz.si/sl/neenakosti-v-zdravju-izziv-prihodnosti-v-medsektorskem-povezovanju>) so prikazane neenakosti v vseživljenjskem poteku, ki se marsikje dotikajo tudi starejših, posebej so izpostavljene tudi nekatere neenakosti med starejšimi (umrljivost starejših zaradi padcev, neizpolnjene potrebe o dolgotrajni oskrbi, vključenost v organizirano oskrbo na domu, izdatki za dolgotrajno oskrbo). Publikacija prinaša tudi analitske prikaze povezanosti izbranih političnih ukrepov in izhodov v neenakostih v zdravju, kjer je Inštitut za ekonomska raziskovanja, partnerska organizacija v platformi za ocenjevanje neenakosti v zdravju in blaginji, na podlagi uporabe SHARE podatkov dokazal, da so neenakosti v dostopnosti zaradi socialno ekonomskega položaja oziroma izobrazbe povezane z neenakimi izhodi na področju dolgotrajne oskrbe, kar posledično vpliva na različne stroške zdravstvene oskrbe v zadnjem obdobju življenja.

Zaradi vztrajajoče covid-19 situacije in direktnih posledic na starejše smo se odločili, da tudi v tokratni publikaciji damo poudarek na aktualno sindemično situacijo in podamo nekaj primerov uspešne izvedbe načrtovanih ali prilagojenih post covid-19 aktivnostih za starejšo populacijo. Iz tega razloga je tokratna publikacija zasnovana v obliki treh vsebinskih poglavij. *Začetno poglavje* smo namenili

⁵http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf

pogledu na delovanje in odzivu skupine na post covid-19. *Sledi poglavje* v katerem so zbrana poročila regijskih aktivnosti in srečanj na področju aktivnega in zdravega staranja OE NIJZ za leto 2021. V *zadnjem vsebinskem poglavju* so izbrani prispevki in projekti, ki so na NIJZ potekali na področju AZS v letu 2021.

2 Starejši in covid-19, Post covid-19

2.1 Izhodišče

(pripravili Andreja Mezinec in Natalija Rozman)

Globalna pandemija oziroma sindemija nove virusne bolezni covid-19 je s seboj prinesla nepredvidene izzive, neizogibno prizadela različne skupine ljudi na različne načine, pa vendar so bili v akutni fazi najbolj izpostavljeni/ranljivi prav starejši, glede na stopnjo umrljivosti⁶. Izzivi, s katerimi so se morali starejši srečati, so segali tako na področje zdravja, življenjskega sloga, socialne vključenosti, dostopnosti do storitev in na področje pravic starejših.

Pandemija covid-19 je bistveno okrnila zdravo staranje. Slednje pomeni ustvarjati okolje in priložnosti, ki ljudem omogočajo, da so in delajo to, kar cenijo skozi celotno življenjsko obdobje. Odsotnost bolezni ali slabosti ni pogoj za zdravo staranje, saj ima veliko starejših odraslih eno ali več zdravstvenih stanj, ki, če so dobro nadzorovane, le malo vplivajo na njihovo dobro počutje⁷. Ključno je odgovoriti na slednje vprašanje: »Ali smo v obdobju covid-19 pandemije izgubili smeri/pomen zdravega staranja?« Potrebovali bomo veliko časa, da se bomo ponovno vrnili v predhodno utečene aktivnosti, pa vendar je pomembno, da se zavedamo pomena okrevanja, ki lahko postane, na različnih področjih tudi priložnost.

Zagotovo covid-19 ni le pandemija, temveč je sindemija s priključeno infodemijo, ki se je močno dotaknila starejših z akutnim respiratornim sindromom koronavirusa 2 (SARS-CoV-2) ter širino kroničnih nenalezljivih bolezni s povezanimi dejavniki tveganja in tako poleg bolezni razgalila nove vzorce neenakosti. Te lahko v javnozdravstvenem, družbenem in ekonomskem smislu rešimo le v primeru, da vse obravnavamo enakopravno, istočasno in vsestransko – medsektorsko, kar smo poudarili v publikaciji Neenakosti v zdravju - Izziv v medsektorskem povezovanju v katerem smo sodelavci skupine AHA tudi sodelovali⁸. Zmanjšati neenakosti v zdravju in izboljšati življenje starejših, njihovih družin in skupnosti s skupnim delovanjem si prizadeva tudi desetletje zdravega staranja (2021–2030) s štirimi področji: (1) spreminjanje načina razmišljanja, občutka in delovanja glede starosti in staranja; (2) razvoj skupnosti na načine, ki spodbujajo sposobnosti starejših; (3) zagotavljanje celovite oskrbe, osredotočene na osebo in primarnih zdravstvenih storitev, ki se odzivajo na starejše ljudi; (4) ter starejšim ljudem, ki to potrebujejo, zagotoviti dostop do kakovostne dolgotrajne oskrbe⁹.

⁶ <https://www.nijz.si/sl/dnevno-spremljanje-okuzb-s-sars-cov-2-covid-19>

⁷ <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/healthy-ageing-and-functional-ability>

⁸ <https://www.nijz.si/sl/publikacije/neenakosti-v-zdravju-izziv-prihodnosti-v-medsektorskem-povezovanju>

⁹ <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>

Tudi NIJZ člani skupine za področje aktivnega in zdravega staranja (AZS) se zavedamo, da je pred nami veliko izzivov. V sklopu naše skupine in rednih aktivnosti imamo že več let vzpostavljeno sodelovanje z institucijami po vseh delih Slovenije, ki segajo na področje AZS (npr. IRSSV, IER in UMAR). Prav tako imamo vzpostavljeno sodelovanje z Ministrstvom za zdravje in Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti – direktorat za starejše in deinstitucionalizacijo . V lanskem letu smo se pridružili tudi Sosvetu za tretje življenjsko obdobje, ki deluje v okviru SURS-a, sledimo aktualnim dogodkom na področju staranja, tako znotraj Slovenije, kot širše ter o tem redno poročamo na naših sestankih in tako skušamo z različnimi temami opolnomočiti različne deležnike. Vse navedeno se je izkazalo za podporno in v pomoč, ko smo iskali rešitve za pandemijo in sindemijo, saj smo v mreži AHA.Si že imeli vzpostavljeno sodelovanje in medsebojno zaupanje, ki je omogočilo delitev informacij in usklajevanje aktivnosti, kjer se je to izkazalo za relevantno.

Svetovno zdravstvena organizacija je v političnem povzetku Vpliv covid-19 na starejše osebe identificirala štiri ključne (nujne in dolgoročne politične ter programske) potrebne naloge za ukrepanje: (1) Zagotoviti, da se vodijo težke odločitve o zdravstvenem varstvu, ki zadevajo starejše z zavezanostjo dostojanstvu in pravici na zdravje; (2) Okrepiti socialno vključenost in solidarnost med fizično distanco; (3) Popolnoma vključiti osredotočenost na starejše osebe v socialno-ekonomski in humanitarni odziv na covid-19; ter (4) Razširiti sodelovanje starejših, deliti dobre prakse ter izkoristiti znanje in podatke.¹⁰ Tudi naša skupina je pripravila pogled na aktivno in zdravo staranje in v povezavi s tem post covid-19. Slednje si lahko preberete v nadaljevanju v poglavju 2.2 Odziv skupine na post covid-19 in starejše .

¹⁰ <https://unsdg.un.org/sites/default/files/2020-05/Policy-Brief-The-Impact-of-COVID-19-on-Older-Persons.pdf>

2.2 Odziv skupine na post covid-19 in starejše

Skupina AZS se na rednih sestankih dotika različnih tematik. Ob zaključku leta 2021 smo se dotaknili tudi post covid-19 situacije. Nedvomno so starejši v akutni fazi utrpeli največ posledic (z vidika smrtnosti, socialne izključenosti) covid-19 pandemije. Na NIJZ se zavedamo kompleksnosti in širine posledic na več področjih (socialne, zdravstva, neodvisnega življenja, dolgotrajne oskrbe, kulture in turizma, skrbi za dobro počutje ter mobilnosti in transporta)¹¹ kakor tudi povečanih neenakosti, stigme in diskriminacije med starejšim odraslimi. Zato smo v letu 2021 med člani skupine AHA izvedli kratko anketo na temo prioritet v sindemiji covid-19. Člani skupine AHA so na vprašanje »Na kratko podajte vaš pogled na post covid-19 in starejše« podali sledeče odgovore:

Skupni imenovalec:

- Prilagoditi storitve starejšim, saj so se prepoznale ranljivosti in neenakosti.
- Neenakosti stigma in diskriminacija starejših

Sociala:

- Krepitev vloge družine in lokalne skupnosti, ki lahko pomagata starejšim.
- Težave s socialno izključenostjo. Mlajši nadomeščajo medosebne stike s stiki na daljavo preko IT tehnologij, starejši pa tega niso vešč. Obenem pa pretirana uporaba IT tehnologij vodi v povečano stopnjo duševnih stisk in težav. Covid-19 je spremenil družbo, proces je nepovraten, potrebujemo nove načine druženja mimo IT in predvsem moramo opolnomočiti tiste, ki se težje prilagajajo spremembam - starejši, brezdomci, invalidi in osebe na socialnem robu.

Zdravstvo:

- Kreiranje novih vsebin, ki naslavljajo dolgotrajni covid-19 za starejše na primarni ravni zdravstvenega varstva.
- Nekatero strukturo, ki so pred covidom odlično delovale - npr. negovalne bolnišnice, so se ukinile zato je nujna čimprejšnja ponovna vzpostavitev.
- Z vidika starostnikov je covid-19 največjo škodo povzročil na področju dostopnosti zdravstvenih storitev in pri socialni izključenosti starejših. Dostopnost zdravstvenih storitev se je z uvedbo e-naročanja in obravnav na daljavo prevesila v nedostopnost za vse starejše, ki niso računalniško pismeni. Le-ti tudi prevladujejo.
- Post-covid obravnava starejših v preventivnih programih ZVC/CKZ.

¹¹ https://www.alpine-space.org/directuploads/news/2_astahg_report_from-december-s-conference_fin_-_koncana_1.pdf

Neodvisno življenje:

- Okrepiti preventivne obravnave starejših v patronažnem varstvu.

Skrb za dobro počutje:

- Ponovna vzpostavitev druženja z aktivnim vabljenjem starejših.
- Skrb za duševno zdravje in zdrav življenjski slog.
- Več napotkov za boljši življenjski slog.
- Velik poudarek na duševno zdravje.
- Starejši so bili v času pandemije množično izolirani, pogrešali so stike s svojimi najbližjimi, njihov objem, dotik nasmeh, kar je vplivalo tudi na njihovo duševno zdravje. Zato je potrebno pozornost usmerjati na krepitev družinskih vezi in duševno zdravje strešjih.
- Osamljenost starejših skupaj z občutkom nekoristnosti in izrinjenosti iz družbe je ena ključnih posledic covid-19, ki se pomembno odraža na duševnem zdravju te skupine. Izkušnje in napake, tudi dobronamerne, naj bodo osnova za drugačne pristope obravnave te ciljne skupine.
- Nudjenje psihološke pomoči starejšim v ZVC/CKZ.
- Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja, ki je lahko osnova tudi za učenje uporabe digitalnih orodij.

Za področje dolgotrajne oskrbe, kulture in turizma ter mobilnosti in transporta nismo prejeli direktnih sugestij, se pa zgoraj navadne aktivnosti vključujejo tudi v ta področja.

2.3 Zaključek

Covid-19 kot bolezen kot rečeno prizadene predvsem starejše. Ukrepi, ki jih država uvaja za preprečevanje širjenja epidemije, pa bodo srednje in dolgoročno prizadeli predvsem mlajše. Ključni izziv za državo je, da se ustrezno odzove tako na zmanjševanje širjenja epidemije kot na obvladovanje sindemičnih razsežnosti covid-19, presečno med obema pa je oblikovanje ukrepov (in to skupaj z različnimi ciljnim skupinami prebivalcev), ki bodo omogočili novo normalnost življenja z virusom ob omogočanju delovanja družbe. Pri tem sindemija lahko predstavlja predvsem izziv, ki omogoča premislek o družbenih razmerjih in prioritetah ter pripomore k usmeritvi v bolj pravično, okoljsko vzdržno, ekonomsko bolj socialno in obenem moderno digitalizirano družbo, ki naj bo taka za vse generacije, tudi za starejše.

3 DELO OBMOČNIH ENOT

3.1 Območna enota Celje

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Območna enota CELJE

Ipavčeva 18
SI-3000 Celje
t +386 3 4251 200
f +386 3 4251 115

www.nijz.si

info@nijz.si

ID DDV:

SI 44724535

TRR:

011006000043188

(Pripravili: Nuša Konec Juričič, Tatjana Škornik Tovornik, Metka Peperko, Lea Peternel)

V letu 2021 smo aktivnosti, usmerjene k aktivnemu staranju, vključevali v večino ostalih nalog, namenjenih promociji zdravja ter preprečevanju nenalezljivih in nalezljivih bolezni v zdravstveni regiji Celje. Vsled epidemiološke situacije na področju covid-19 in kadrovske situacije v letu 2021 nismo pripravili načrta, ki bi bil izključno namenjen aktivnemu staranju.

Sodelovanje v okviru centralne enote (CE) in vseh OE NIJZ

- Udeležili smo se vseh sestankov skupine za aktivno staranje na NIJZ in se seznanili s primeri dobrih praks na tem področju v slovenskem prostoru.
- V okviru Nacionalnega programa za duševno zdravje smo aktivno sodelovali pri pripravi novega Akcijskega načrta 2022-2023, v katerem je eno od prioritetenih področij promocija duševnega zdravja za ključne ciljne skupine, med temi tudi za starostnike.

Delo na regijskem nivoju – delo z lokalno skupnostjo

- Vsem občinam Savinjske regije smo poslali publikacije Zdravje v občini 2021.
- Za 25 občin smo pripravili kratke članke iz kazalnikov v publikaciji Zdravje v občini 2021 s primerjavo med posameznimi leti in poudarkom na izstopajočih podatkih (med drugimi zlomi kolka pri starejših ter pomoč na domu starejšim od 65 let).
- Podatke Zdravje v občini smo predstavili občinskim svetnikom v občinah Celje, Laško in Šentjur.
- Za občino Šentjur in Lokalno skupino za krepitev zdravja Šentjur smo pripravili Prikaz zdravstvenega stanja prebivalcev občine ter Analizo vprašalnika o potrebah v skupnosti, ki je bil poslan različnim deležnikom; oboje kot podpora strategiji razvoja občine Šentjur 2020-2030.

Delo na regijskem nivoju – ozaveščanje, informiranje

- Strokovnjaki OE Celje NIJZ smo tudi v letu 2021 nadaljevali s sodelovanjem v informativnih oddajah Dobro jutro v velenjskem TV studiu, v katerih izpostavljamo pomembne javnozdravstvene teme. Oddaje potekajo v jutranjem času z več ponovitvami, doseg je velik, predvsem v jutranjih urah je med gledalci veliko starejših oseb. Teme v letu 2021 so bile sledeče: Cepljenje proti covid-19 (4x), Preventiva pred nalezljivimi boleznimi, Zaščita pred rakom z 12 priporočili proti raku, Svetovalnica za odrasle v psihični stiski Posvet - Tu smo zate Celje, Zaščita pred klopi, Pomen urejenega spanja odraslih, Preprečevanje padcev pri starejših, Zaščita pred soncem, Ne kajenje, Možnosti in načini preprečevanja samomora, Rožnati oktober in rak dojk, Pomen ustnega zdravja, Pomen zdrave prehrane, Postopki oživljanja in uporaba avtomatskega defibrilatorja, Skrb za duševno zdravje.
- V letu 2021 smo vzpostavili sodelovanje s tednikom Naš čas iz Velenja, za katerega smo pripravili različne vsebinske prispevke. Vsak vključuje podatke o izpostavljeni temi, komentar strokovnjaka iz NIJZ ter sogovornika iz prakse. Teme v letu 2021 so bile sledeče: Projekt Zdravje v občini, Trajanje bolniške odsotnosti, V občinah Šaleške doline narašča odzivanje v Program Svit, V občinah Šaleške doline se v večji meri odzivajo v Program Zora, V občinah Šaleške doline se slabše odzivajo v program DORA, Alkohol ogroža na vsakem koraku; Kajenje.
- Konec leta 2021 smo vzpostavili sodelovanje z uredništvom časopisa Braslovški utrip občine Braslovče in zanj pripravili naslednje prispevke: Movember – zdravje moških, Skrb za duševno zdravje.
- V letu 2021 smo pričeli z objavami javnozdravstvenih kratkih informacij na portalu Moja občina, s katerimi dosegamo 35 občin zdravstvene regije Celje. Objavljenih je bilo 17 različnih tem.

Delo na regijskem nivoju – promocija presejalnih programov SVIT, ZORA, DORA ter samopregledovanja za zgodnje odkrivanje raka dojk

- Izvedli smo šest dogodkov za splošno populacijo na različnih lokacijah z namenom seznanjanja z vsemi tremi presejalnimi programi. Udeležilo se jih je okoli 310 posameznikov.
- Vse tri presejalne programe smo v petih dneh predstavljali na Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju. Udeležilo se jih je okoli 90 posameznikov.
- Izvedli smo štiri predavanja o raku dojke z delavnico samopregledovanja dojk na učnem modelu, ki se jih je udeležilo 37 udeležencev, pretežno starejših (na Medobčinskem društvu delovnih invalidov Celje in v Večgeneracijskem centru SOCIO Celje).

Delo na regijskem nivoju – promocija telesne dejavnosti

- Izvedli smo tri predstavitve smernic telesne dejavnosti in promocijo nesedečega vedenja s prikazom vaj na blazinah in deskah za ravnotežje – na dogodkih ob Mesecu športa, Evropskem tednu športa na Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju in Evropskem tednu mobilnosti – dan brez avtomobila. Dogodki so bili namenjeni splošni javnosti s poudarkom na starejši populaciji. Vseh dogodkov se je udeležilo okoli 350 posameznikov.
- Priprava sporočila ob svetovnem dnevu gibanja, ki vključuje tudi priporočila za telesno dejavnost za starejše: <https://www.nijz.si/sl/pozenimo-telo-v-gibanje-in-sprostitev-tudi-narava-nam-v-brezplacno-uporabo-ponuja-svoje-poti-hribe>

Delo na regijskem nivoju – predavanja in delavnice

- Za udeležence Univerze za tretje življenjsko obdobje v okviru Osrednje knjižnice Celje smo izvedli predavanje s pogovorom Duševno zdravje v času epidemije, dogodka se je udeležilo 30 udeležencev.

3.2 Območna enota Koper

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

OE KOPER

Vojkovo nabrežje 4a,
6000 Koper

t+386 5 6630 800

f+386 5 6630 808

www.nijz.si

info@nijz.si

ID DDV: SI 44724535

TRR: 0110 0600 0043 188

(pripravila: Marina Sučić Vuković)

Kot po preostalih regijah se je tudi na OE Koper zaradi covid-19 situacije delo na posameznih področjih zaustavilo. Redno smo se udeleževali sestankov skupine, kot območna enota bi pa izpostavili sodelovanje z Mestno občino Koper, ki je pripravila ponatis brošure za starejše.

- Brošura na enem mestu združuje vse ključne informacije o storitvah in programih socialnega varstva za starejše v Mestni občini Koper.

Vir: Koper.si

Brošura je dostopna na:

https://ekopercapodistria.si/wpcontent/uploads/2020/12/Skupaj_za_starejse_tisk.pdf

- Udeležili smo se spletnega srečanja, ki sta ga organizirali Mestna občina Koper v sodelovanju z NIJZ na temo potreb starejših prebivalcev.

Posebno težo smo v letu 2021 namenili neenakostim in aktivno sodelovali pri pripravi same publikacije. Osredotočili smo se na neenakosti v zdravju med regijama in skupaj s sodelavci pripravili prispevek z naslovom »Regijski vidik izbranih kazalnikov neenakosti v zdravju v Sloveniji«¹².

¹² <https://www.nijz.si/sl/neenakosti-v-zdravju-izziv-prihodnosti-v-medsektorskem-povezovanju>

3.3 Območna enota Kranj

Območna enota KRANJ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Gospodsvetska ulica 12
SI-4000 Kranj
t +386 4 2017 100
f +386 4 2017 162
www.nijz.si
info@nijz.si
ID DDV:
SI 44724535
TRR:
011006000043188

(Pripravile: Ria Jagodic, Marjetka Hovnik Keršmanc, Alenka Hafner, Darja Zupan, Judita Mušič, Zala Marn, Marija Ješe)

Sodelovanje v okviru CE in vseh OE NIJZ

Udeležili smo treh sestankov delovne skupine VDDN JZ v MSP (5.3., 3.6. in 22.9.) ter se seznanili z aktualnimi informacijami s tega področja.

Delo na regijskem nivoju

Tudi v letu 2021, tako kot leto prej, so bile zaradi epidemije covid-19 aktivnosti OE Kranj pri delu z različnimi ciljnim skupinami močno okrnjene. Smo pa na tistih dogodkih, ki so potekali, izkoristili priložnosti za promoviranje pomembnih javno zdravstvenih vsebin, ena od teh je bilo tudi področje zdravega in aktivnega staranja.

1. Sodelovanje z lokalno skupnostjo

- a. V aprilu smo vse občine v regiji seznanili z in jim poslali publikacijo Zdravje v občini 2021.
- b. Obeležitev Svetovnega dneva duševnega zdravja

19.10.2021 so v Kranju v organizaciji Mestne občine Kranj na temo duševnega zdravja potekali Dnevi odprtih vrat, usmerjeni v preventivo ter destigmatizacijo duševnih motenj pri starejših:

- v prostorih občine je bila okrogla miza, na kateri so sodelovali različni strokovnjaki iz regije, med njimi tudi predstojnica OE Kranj, ki je predstavila podatke o duševnem zdravju starejših na Gorenjskem, podatke so povzeli številni regijski, lokalni in tudi nacionalni mediji;
- na Slovenskem trgu so bile stojnice in na eni od njih je tudi naša OE obiskovalcem nudila informacije o naših regijskih, nacionalnih programih in aktivnostih ter različne brošure in gradiva s področja duševnega zdravja starejših;
- preko lokalnih medijev pa je bila o pomenu in skrbi za duševno zdravje starejših seznanjena tudi ostala širša javnost.

Vir: Arhiv OE Kranj

- Na stojnici na Glavnem trgu v Kranju smo predstavljali presejalna programa DORA in Svit ter promovirali cepljenje proti covid-19 (oktober).
- Na stojnici v Šenčurju smo z DU Šenčur osveščali starejše o cepljenju proti covid-19 (oktober).
- Pripravili smo *infografiko Zdravje na Gorenjskem 2020* in jo poslali različnim deležnikom v regiji (december).

2. Ozaveščanje in informiranje

a. Objava prispevkov na spletni strani OE Kranj:

- Infografiki Rak debelega črevesa in danke na Gorenjskem in Program Svit na Gorenjskem (marec);
- Program Svit na Gorenjskem – informacija o odzivnosti v program po posameznih občinah v prvem polletju leta 2021 (november);
- Digitalna vključenost za vse (ob Mednarodnem dnevu starejših).

b. Informativni pano, s poudarkom na demenci, v avli NIJZ/NLZOH (ob 10. oktobru, Mednarodnem dnevu starejših).

Vir: Arhiv OE Kranj

c. *Promocija zdravega in aktivnega staranja med bodočimi zdravstvenimi delavci:* v sodelovanju s Fakulteto za zdravstvo Angele Boškin smo študentom zdravstvene nege predavali vsebine s področja zdravega in aktivnega staranja.

3. Promocija presejalnih programov SVIT, ZORA, DORA

V marcu 2021 smo v okviru Tedna boja proti raku pripravili informacije o vseh treh presejalnih programih, odzivnosti vanje v letu 2021 ter jih objavili na regijski spletni strani, posredovali medijem in ključni strokovni javnosti ter lokalnim odločevalcem.

4. Promocija telesne aktivnosti

Ob Evropskem tednu mobilnosti in Evropskem tednu športa smo v avli NIJZ/NLZOH pripravili informativen pano z zdravstveno vzgojnimi priporočili (september).

5. Patronažna zdravstvena dejavnost

V okviru nadgradnje patronažne zdravstvene dejavnosti smo organizirali poglobljena izobraževanja za patronažne medicinske sestre s področja zdravstvenega varstva neodzivnikov, kroničnih bolnikov in invalidov, med katerimi so večinoma starejši. Organizirali smo tri izobraževanja na temo življenjskega sloga in sicer s področja celostne obravnave problematike rabe tobaka, prehrane in telesne dejavnosti ter alkoholne problematike.

6. Sledenje stikom, v povezavi s covid-19.

Vse leto smo sodelovali pri sledenju stikom. Ko je število novih primerov preraslo vzdržno mejo sledenja, smo prioriteto klicali starejše od 65 let. Mnogi so bili zelo veseli naših klicev ter nasvetov in priporočil, ki smo jim jih podali.

Projekt ASTAHG

Pomladi 2021 se je zaključil projekt ASTAHG, v katerem je aktivno sodelovala tudi naša OE.

V zaključnem delu projekta smo izvedli intervjuje z izbranimi deležniki na področju aktivnega in zdravega staranja v alpskem svetu. Namen izvedenih intervjujev z deležniki je bil preveriti njihovo strinjanje s ključnimi ugotovitvami ASTAHG raziskave na področjih socialne vključenosti, transportnih povezav, turizma in kulture ter mednarodnega upravnega odbora. Intervjuje smo izvedli s tremi deležniki z Gorenjske: z županom občine Jezersko, direktorjem Javnega zavoda turizem Kranjska Gora ter pomočnico direktorja CSD Jesenice. Več o izsledkih je objavljeno na <http://staranje.si/aktualno/izbrane-ugotovitve-pridobljene-z-intervjuji-izbranih-deleznikov-na-podrocju-aktivnega#read-more>.

Po zaključenem projektu ASTAHG smo delo nadaljevali na znanstveni monografiji Aktivno in zdravo staranje na odmaknjenih področjih alpskega sveta, ki pa še čaka na objavo.

Zaključna misel: Covid situacija, s katero se kot družba soočamo že več kot dve leti, je še bolj v ospredje postavila pomen skupne skrbi za zdravo in aktivno staranje prebivalcev in posvečanje še večje pozornosti najbolj ranljivim skupinam prebivalcev, med katere sodijo tudi starejše osebe. Najmanj, kar jim moramo dati, je občutek, da so pomembni in spoštovani člani naše skupnosti.

3.4 Območna enota Ljubljana

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Območna enota LJUBLJANA

Zaloška 29
SI-1000 Ljubljana
t +386 1 586 39 00
f +386 1 540 31 90
www.nijz.si
info@nijz.si
ID DDV:
SI 44724535
TRR:
011006000043188

(Pripravili: Tjaša Jerman, Maruša Bertoncelj, Branka Đukić, Tomaž Čakš)

Tudi v OE Ljubljana smo aktivnosti za promocijo aktivnega in zdravega staranja predvsem vključevali v večino drugih aktivnosti promocije zdravja za odrasle, pri aktivnostih za otroke in mladostnike pa smo spodbujali medgeneracijsko sodelovanje. Epidemija je bila zato po eni strani priložnost za dodatne oz. okrepljene aktivnosti (starejši so bili med bolj prizadetimi), po drugi strani pa ovira, da bi lahko normalno načrtovali in izpeljali vse, kar smo si želeli.

Sodelovanje s centralno enoto in drugimi OE NIJZ

- Udeležili smo se sestankov skupine za JZ v medsektorskih politikah in poročali sodelavcem.
- Udeležba na delavnici NiCE-life - Podpora neodvisnemu življenju krhkih starejših v domačem okolju: Digitalna in zdravstvena pismenost
- V okviru Nacionalnega programa za duševno zdravje, programa Mira smo po najboljših (in izvedljivih) močeh sledili ciljem, ki so bili zastavljeni v aktualnem akcijskem načrtu.

Koordinacija aktivnosti za obvladovanje epidemije v lokalnih skupnostih, s poudarkom na najbolj ranljivih prebivalcih

- Identifikacija za covid najbolj ogroženih občin, glede na podatke o številu okužb in precepljenosti ter pošiljanje dopisov županom za skupno ukrepanje iz nabora možnih aktivnosti.
- Organizirali in izvedli smo sestanke na daljavo z župani in drugimi predstavniki občin naše regije. Povabili smo tudi načelnika civilne zaščite.
- Koordinacijska sestanka z ministrom za zdravje, župani in direktorji ZD v osrednjeslovenski in zasavski regiji.

- Sestanek z županom MOL, vodjo kabineta župana in direktorico mestne uprave MOL.
- Pri epidemiološkem anketiranju oseb okuženih s SARS-CoV-2 smo prioritetno obravnavali šolske otroke in osebe starejše od 60 let.

Ciljane regijske aktivnosti

- Vse občine smo seznanili z objavo novih podatkov Zdravje v občini 2021 in jim poslali publikacijo za njihovo občino. Ponovno smo izbrali regijsko finalistko za Občino zdravja, pri tem smo upoštevali tudi izvajanje aktivnosti za starejše.
- Zastavili smo aktivnosti, usmerjene v Zasavsko regijo z namenom dviga splošnega zdravja populacije kot tudi starejših, ki so tam posebej ranljivi oz. dovzetni za določene nalezljive in nenalezljive bolezni. Pripravili smo tabelarične in grafične prikaze kazalnikov zdravja, med drugim demografske, zlome kolka pri starejših, pomoč na domu.

Sodelovanje z regionalnimi mediji – ozaveščanje, informiranje (izpostavljena tudi populacija starejših)

- V okviru aktivnosti projekta SOPA smo se odzvali na povabila medijev in promovirali akcije 40 dni brez alkohola (TV Ljubljana) in 0,0 alkohol (različni mediji). Poročali smo tudi o dosežkih projekta ob njegovem izteku ter promovirali odgovoren odnos do alkohola tako splošne kot rizičnih populacij (izpostavljeni tudi starejši).
- V okviru aktivnosti programa duševnega zdravja Mira, smo promovirali aktivnosti za skrb za lastno duševno zdravje v času epidemije, ki je starejše prizadela drugače kot druge populacije (poudarek na vzdrževanju stikov v oteženih razmerah).
- Na regijskih promocijskih stojnicah za spodbujanje odločitve za cepljenje proti covidu-19 smo poudarjali pomen cepljenja za starejše od 60 let.
- Ob svetovnem dnevu hrane smo pripravili promocijsko video prezentacijo za spodbujanje ustrezne uravnotežene prehrane, kar je pri starejših dodaten izziv (na splošno se zmanjšajo energijske potrebe, povečajo pa se potrebe po določenih hranilnih snoveh; v času popolnega zaprtja države je bil velik izziv tudi dostava živil oz. pripravljenih obrokov starejšim osebam).

Regijska promocija presejalnega programa SVIT

Program Svit, državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, je namenjen osebam starim 50 do 74 let. Pri promocijskih aktivnostih za spodbujanje udeležbe smo v letu 2021 uporabili predvsem medijske pristope – prispevki za občinska glasila ter spletne in FB strani občin in zdravstvenih domov. Za vzpodbudo k sodelovanju v programu Svit so zelo pomembni tudi timi

ambulant družinske medicine, patronažna služba in sodelavci ZVC/CKZ – te smo dvakrat letno seznanili s potekom Programa Svit in podatki o odzivnosti.

Koordinacija preventive v osnovnem zdravstvenem varstvu

- Znotraj izvajanja programa preventive srčno-žilnih in drugih kroničnih bolezni, ki najpogosteje prizadenejo starejše, smo vse leto kljub oteženim razmeram za delo nudili strokovno in informativno podporo regijskim CKZ/ZVC.
- Prav tako smo dosledno nudili strokovno podporo izvajalkam patronaže in izvedli tudi dve regijski srečanja.

Regijska koordinacija Slovenske mreže zdravih šol

V okviru programa Slovenska mreža zdravih šol smo spodbujali Zdrave šole iz naše regije k medgeneracijskem sodelovanju med učenci/dijaki in starejšimi. Iz Zdravih šol so v okviru različnih aktivnosti in na različne načine sodelovali z varovanci okoliških DSO-jev in Dnevnimi centri (npr. snemanje kratkega filma, izdelava voščil, razglednic, plakatov, zbiranje receptov za tradicionalne jedi, obeležitev svetovnih dni...).

3.5 Območna enota Maribor

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Aktivno in zdravo staranje v Sloveniji

Območna enota MARIBOR

Prvomajska ulica 1
SI-2000 Maribor
t +386 2 45 00 100
f +386 2 46 22 234
www.nijz.si
info@nijz.si
ID DDV:
SI 44724535
TRR:
011006000043188

(Pripravili: Olivera Stanojević Jerković, Sanja Tkalec)

Koordinacija Interdisciplinarne delovne skupine (IDS) za promocijo duševnega zdravja in preventivo ter destigmatizacijo duševnih motenj pri starejših v okviru Programa MIRA – RNPZ 2021-2028 (nacionalna raven).

V preteklem letu so bile izvedene sledeče aktivnosti in pripravljene sledeči izdelki:

NACIONALNI PROGRAM DUŠEVNEGA ZDRAVJA

Vir: www.zadusevnozdravje.si

- **Oblikovanje AN DZ in finančnega načrta**
 - pregled osnutka AN 2021-23 in ocena finančnih sredstev
 - udeležba na Strokovnem svetu za DZ – kratko poročanje o načrtih IDS za starejše
 - redni on-line sestanki vodij IDS in Programa MIRA

IZDELEK: Akcijski načrt za področje krepitve duševnega zdravja in preventive duševnih motenj pri starejših ter finančni načrt 2021-23

- **Izvedba načrtovanih dogodkov v lokalni skupnosti: »Dan odprtih vrat za starejše« in »Sejem dolgožive družbe«**
 - priprava in pošiljanje dopisa za vodje DS za NNB na OE in predstojnika CUPPPZ glede načrtovanih dogodkov ter zbiranje povratnih informacij
 - priprava dopisa za člane IDS za DZ starejših in posredovanje le-tem po e-pošti
 - priprava virov pomoči po občinah in seznama kontaktov županov

- priprava poziva vsem slovenskim občinam, da organizirajo družabni dogodek za starejše občane, ter zbiranje odzivov
- pregledovanje aktivnosti in programov za starejše v sodelujočih občinah
- priprava Vodnika za Dan odprtih vrat za starejše in Vodnika za Sejem dolgožive družbe
- udeležba na dogodku MO Maribor: »Mednarodni dan za starejše v Mariboru«
- posredovanje naročilnic občinam in potrjevanje e-računov za računovodsko službo
- priprava poročila o izvedenih dogodkih in objava novice na spletni strani MIRA

IZDELEK: 20 dogodkov v lokalni skupnosti (priloga – poročilo)

Vir: www.zadusevnozdravje.si/wp-content/uploads/2021/12/Promocija-dusevnega-zdravja-starejsih-v-letu-2021.pdf

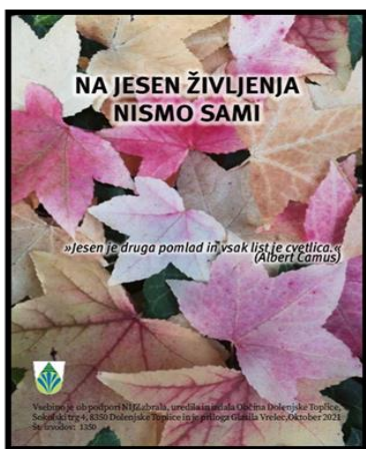
- Utrinki z dogodkov:

Vir: arhiv Mestne občine Novo mesto.

Vir: arhiv Občine Ravne na Koroškem.

Vir: priloga Glasilu Vrelec, oktober 2021 (Občina Dolenjske Toplice)

Vir: arhiv Občine Črenšovci

Vir: arhiv Občine Logatec

Vir: arhiv Mestne občine Novo mesto

Vir: arhiv Občine Ruše

Vir: arhiv Občine Logatec

Vir: arhiv Občine Benedikt

- **Podpora izvajalcem obstoječih programov za starejše** (npr. Starejši za starejše, Skupine starih ljudi za samopomoč v nacionalni in lokalnih mrežah, Društvo Šola zdravja ipd.)

IZDELEK: knjižica »Kako krepi duševno zdravje starejših in kako ukrepati, ko se zalomi?«

Vir: www.zadusevnozdravje.si/wp-content/uploads/2022/01/Kako-krepi-dusevno-zdravje-starejsih-in-kako-ukrepati-ko-se-zalomi.pdf

- **Spodbujanje prostovoljnih organizacij, da v svoje aktivnosti vključujejo starejše prostovoljce** (priprava informativnih-promocijskih gradiv)

IZDELEK: letak »kako postati prostovoljec v tretjem življenjskem obdobju«

Vir: www.zadusevnozdravje.si/wp-content/uploads/2022/02/Kako-postati-prostovoljec.pdf

- **Promocija aktivnosti IDS za duševno zdravje starejših v obstoječih mrežah in v širši javnosti**
 - priprava izvlečka »Public Health Challenges of the ageing population in the field of mental health in Slovenia« za 2. mednarodno konferenco »Zdravje starostnikov« v organizaciji FZV Univerze na Primorskem in aktivna predstavitev, 17.9. (on-line)
 - priprava izvlečka za 7. Kongres preventivne medicine v Mariboru (prestavljeno na 2022)
 - predstavitev aktivnosti IDS za duševno zdravje starejših v obstoječih mrežah in delovnih skupinah (sestane AHA.SI skupine; srečanje koordinatorjev Zdravih mest)
 - sodelovanje pri pripravi prispevka o prazničnem stresu (objava na spletni strani NIJZ OE MB in MIRA)

IZDELKI: aktivne predstavitve, prezentacije

- **Redni sestanki in poročanje**

- sestanki delovne podskupine za duševno zdravje na NIJZ OE MB (Mateja Vek, Anja Magajna, Olivera Stanojević Jerković, Sanja Tkalec)
- sestanki ožjega tima IDS za starejše na OE MB (Olivera Stanojević Jerković, Mateja Vek, Aljaž Brlek, Sanja Tkalec) in priprava zaznamkov
- delovno srečanje koordinatorjev za duševno zdravje in izvajalcev v programu MIRA v Novi Gorici
- evidentiranje in tedensko/mesečno poročanje o delu na Programu MIRA

IZDELKI: sestanki, zapisniki sestankov, poročila

- **Lastna izobraževanja**

- udeležba na obeležitvi Svetovnega dneva duševnega zdravja v MB
- udeležba na konferenci ob obeležitvi Dneva Alzheimerjeve bolezni
- udeležba na spletni konferenci 18.11.: »Človekove pravice za vse starosti: Spodbujanje vseživljenjskega vidika in medgeneracijskega sodelovanja za spoprijemanje s starizmom«

IZDELKI: udeležbe na izobraževanjih

Sodelovanje NIJZ (OE MARIBOR in OE MURSKA SOBOTA) v projektu NICE-LIFE INTERREG CE - izzivi na področju obvladovanja krhkosti pri kronično bolnih starejših s pomočjo digitalne tehnologije

Projekt niCE-life želi spodbuditi socialno vključenost in koordinacijo nege krhkih oseb s poudarkom na osebah s kognitivnim primanjkljajem (srednjim/nizkim), vključno z Alzheimerjevo in Parkinsonovo boleznijo ter drugimi kroničnimi boleznimi, z razvojem transnacionalno aplikativnega modela zdravstvenih in negovalnih storitev za krhke starejše (temelji na e-Care mreži, razviti v Bologni, Italija) z uporabo naprednih tehnologij (npr. senzorske tehnologije, informacijske in komunikacijske tehnologije ter tehnike analize podatkov) za preprečevanje krhkosti, izboljšanje kakovosti oskrbe in podporo samostojnemu življenju, socialnim stikom in zagotavljanju kontinuitete pomoči po bolniških odpustih.

Vir: www.interreg-central.eu/Content.Node/niCE-life.html

Pričakovani IZDELKI projekta

- model zdravstvenih storitev za oskrbo krhkih starejših (na podlagi modela e-oskrbe, ki deluje v Italiji, prilagojen tako, da ustreza nacionalnemu in lokalnemu kontekstu)
 - Organizacijski, gospodarski in drugi pogoji za delovanje inovativne storitve, ki izboljšuje zdravstveno in socialno oskrbo bolnikov z okvaro (npr. daljinsko spremljanje, daljinski nadzor zaradi varnosti, daljinska izmenjava informacij in telemedicina)
 - Priporočila za deležnike v zdravstvu in socialni oskrbi, ki naj bi omogočila trajnost inovativne storitve na novih lokacijah (države partnerice)
- inteligentna platforma za spremljanje
- pilotne aktivnosti
- lokalni akcijski načrti
- usposabljanja za odločevalce v lokalnih okoljih in ponudnike storitev/nege

V preteklem letu so bile izvedene sledeče aktivnosti v projektu:

- oblikovanje regionalnega posnetka stanja in modela zdravstvenih storitev za krhke starejše – težave in potrebe krhkih starejših, njihovih družinskih članov in oskrbovancev (povzetek stanja na podlagi izkušenj iz Slovenije in skrbi za krhke osebe)
- pridobljene dodatne informacije o zdravstvenih storitvah za krhke starejše, odpuščene iz bolnišnic, v delavnicah z deležniki med poletjem.
- podpora pilotnemu testiranju tehničnih rešitev ter konceptov zdravstvene oskrbe in nege (sami ne izvajamo pilotiranja!)
- potrditev osnutka lokalnih akcijskih načrtov za uvedbo modela zdravstvene oskrbe in tehničnih rešitev – tematska srečanja z deležniki

IZDELEK: Težave in potrebe krhkih starejših, njihovih družinskih članov in oskrbovancev (povzetek stanja na podlagi izkušenj iz Slovenije in skrbi za krhke osebe)

IZDELEK: Poročilo o oceni potreb na lokalni ravni

IZDELEK: Izvedba spletnih delavnic 4.2., 15.6. in 28.9.2021 (dostopno na spletni strani NIJZ OE MS, OE MB in projekta NiCE-life)

IZDELEK: Priprava prevoda letaka o projektu niCE-life v slovenščino, pregled osnutka tiskovin in korespondenca z italijanskim partnerjem.

Vir: www.interreg-central.eu/Content.Node/niCE-life/WP-C-D.C.5.3-Project-leaflet.zip

3.6 Območna enota Murska Sobota

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

OE MURSKA SOBOTA

Ulica arhitekta Novaka 2b,
9000 Murska Sobota

t +386 2 530 21 10

f +386 1 530 21 11

www.nijz.si

info@nijz.si

ID DDV: SI 44724535

TRR: 011006000043188

(Pripravili: Jasmina Črnko Papić, Tatjana Kranjc Nikolić, Martin Ranfl)

Aktivnosti območne enote Murska Sobota na področju aktivnega in zdravega staranja so bile, kot drugod, pod močnim vplivom takrat aktualnih epidemioloških razmer. Svoje delo smo v veliki meri prilagajali omenjenim razmeram ukrepom in kadrovske razpoložljivosti na enoti. Kljub vsemu, smo z velikim veseljem pristopili k sodelovanju v aktivnostih, katerih izvedba je bila možna, tako na terenu kot spletno oziroma on-line.

Predstavniki OE MS smo se redno udeleževali sestankov organiziranih s strani centralne enote na področju aktivnega in zdravega staranja.

Dnevi odprtih vrat za starejše v pomurski regiji

Posamezne občine naše regije so se odzvale vabilu NIJZ k sodelovanju oziroma organizaciji »Dneva odprtih vrat za starejše«, ki je starejše in njihove svojce informiral o programih in aktivnostih lokalnih deležnikov/akterjev, ki se pri svojem delu ukvarjajo z izzivi in problemi starejših občanov, jim nudijo pomoč, različne storitve, osmišljajo prosti čas in posledično zmanjšujejo osamljenost, družbeno izključenost in krepijo duševno zdravje.

Sodelavci NIJZ OE Murska Sobota se zavedamo pomena skupnostnega pristopa, zato smo se odločili, da se jim pri izvedbi dogodkov aktivno priključimo. Delovanje v lokalni skupnosti in med ljudmi razumemo kot eno izmed najpomembnejših orodij javnega zdravja. Našo enoto prepoznavamo kot enega izmed teh akterjev, hkrati pa se vedno znova z veseljem udeležimo tovrstnih dogodkov, ki so večplastno koristni za lokalne skupnosti. Pridružili smo se jim z informativnimi stojnicami z gradivi o naših programih, projektih in aktivnostih. Sodelovali smo na dveh izvedbah dneva odprtih vrat za starejše in sicer smo se 30. septembra pridružili dogodku v Občini Črenšovci in 7. oktobra v Občini Gornja Radgona. Veselimo se tudi vseh nadaljnjih podobnih dogodkov, katerim se bomo z veseljem priključili.

Sliki 1 in 2. Dan odprtih vrat za starejše Črenšovci

Vir: Arhiv NIJZ OE Murska Sobota

Vir: Arhiv NIJZ OE Murska Sobota

Slika 3. Dan odprtih vrat za starejše Gornja Radgona

Vir: Arhiv NIJZ OE Murska Sobota

Aktivnosti projekta Nice-life

OE Murska Sobota sodeluje v čezmejnem Interreg projektu Nice-life, ki je namenjen spodbujanju socialnih inovacij v zdravstvu in negi, ter podpiranju socialnega vključevanja in samostojnega življenja krhkih starostnikov, ki trpijo zaradi različnih stopenj kognitivnih primanjkljajev (vključno z Alzheimerjevo in Parkinsonovo boleznijo) in kroničnih bolezni z uvedbo in pilotnim testiranjem čezmejno uporabnega modela zdravstvenih/negovalnih storitev.

Skupaj z OE Maribor smo v letu 2021 organizirali 3 regijske tematske delavnice. Vsaka delavnica je bila osredotočena na drugo osrednjo tematiko. Tako smo imeli priložnost poglobljene razprave o različnih tematikah in razmerah v Sloveniji na področju oskrbe, zdravstvene nege in zdravja šibkih starejših. Prva regijska delavnica je bila izvedena leta 2020. V mesecu februarju 2021 smo izvedli drugo regijsko delavnico z naslovom »Podpora neodvisnemu življenju krhkih starejših v domačem okolju: primeri dobre prakse«. Predstavljeni so bili pilotno testiranje E- mreže oskrbe, pilotni projekt »Tipka za klic v sili na domu« (oba primera iz Avstrije) in trije primeri dobre prakse iz Slovenije: iniciativa E-kažipot za seniorje 55+, izzivi s katerimi se soočajo oboleli za Alzheimerjevo boleznijo in njihovi svojci, ter primer dobre prakse spodbujanja telesne dejavnosti v Društvu Šola zdravja.

15. junija 2021 smo organizirali tretjo delavnico na temo »Podpora neodvisnemu življenju krhkih starejših v domačem okolju: Digitalna in zdravstvena pismenost«. Predstavljeni so bili: pilotno testiranje orodja za GPS sledenje obolelih, rezultati projekta ASHTAG ter rezultati projekta »Starejši za starejše«.

Četrto regijsko delavnico na temo »Podpora neodvisnemu življenju krhkih starejših v domačem okolju smo izvedli 23. septembra 2021. Sodelovali so projektni partnerji iz Češke in Slovaške s predstavitvijo pilotnih projektov namenjenih skrbi in negi oseb zbolelih za Alzheimerjevo boleznijo. Predstavljeni so bili rezultati raziskave na temo »Krhkost, dobro počutje in pripravljenost za uporabo digitalne tehnologije v domovih za starejše«, ugotovitve projekta »DEMENTIA aCROsSLO« ter epidemiološko spremljanje demence v Sloveniji / EU in izzivi v času covid-19 pandemije.

O izzivih staranja smo spregovorili tudi v radijski oddaji na radijski postaji Murski val.

Na osnovi ugotovitev iz ocene potreb ter štirih regijskih delavnic smo začeli strateško načrtovati aktivnosti na regijski ravni.

Slika 4 Programi 2.,3. in 4. regijske delavnice projekta Nice-life

Vir: Arhiv NIJZ, projekt nice-life, print screen

Sodelovanje z društvom upokojencev Murska Sobota

Z namenom promocije programa Svit smo sodelovali z Društvom upokojencev Murska Sobota. Tesnejše sodelovanje je bilo zaradi omenjenih ukrepov oteženo, smo pa jim zagotovili 180 kosov zloženek, ki so jih nato razposlali članom.

3.7 Območna enota Nova Gorica

Območna enota NOVA GORICA

Vipavska cesta 13, Rožna Dolina
SI-5000 NOVA GORICA

t+386 5 330 86 12

f+386 5 330 86 42

www.nijz.si

info@nijz.si

ID DDV: SI 44724535

TRR: 011006000043188

*(Pripravili: Andreja Mezinec in Marko Vudrag skupaj s sodelavci:
Andrejka Prijon, Dejan Bahč, Ingrid Markočič Tadič, Irena Jerič, Jana Skrt, Kristina Brovč Jelušič, Lara
Čebren, Lucija Benko, Marjana Hladnik, Marko Štanta, Petra Kravos)*

Tokratno poročilo smo pripravili skupaj s sodelavci, katerih naloge se povezujejo s temo staranja. Menimo, da je staranje presečna tema in se dotika vseh obdobij našega življenja. Začne se namreč že ob spočetju in traja vse do konca našega življenja. Kakšno staranje bomo imeli, ali se bomo uspešno starali, pa je odvisno tudi od nas samih in našega življenjskega sloga, ki je ključ do uspešne in zdrave starosti.

Na Območni enoti Nova Gorica se zavedamo presečnosti teme Aktivnega in zdravega staranja (AZS), zato smo letos k pripravi pregleda aktivnosti povabili sodelavce, ki pokrivajo različna področja. Menimo, da je ključ do uspeha prav v medsebojnem povezovanju, sodelovanju, ozaveščanju, tako znotraj NIJZ institucije kot širše.

Čeprav se je leto 2021 v večini vrtelo okrog pandemije covid-19 smo na regijskem nivoju opravili sledeče aktivnosti:

Sodelovanje z nacionalnim nivojem pri pripravi aktivnosti in vsebin AZS

V okviru delovne skupine JZ v MSP na temo staranja smo se redno udeleževali vseh rednih sestankov tako širše (5. marca, 3. junija in 22. septembra 2021) kot ožje skupine. Aktivno smo sodelovali pri pripravi odziva na Zeleno Knjigo, pripravi Zbornika NIJZ aktivnosti za leto 2020 na področju staranja, soustvarjali spletno stran staranje.si, pomagali pri ustvarjanju in organizaciji nacionalnih sestankov, sledili aktivnostim, ki so se dogajale na področju AZS tako v Sloveniji kot širše (pripravili povzetke in prisotne na rednih sestankih skupine o tekočih zadevah obveščali), sodelovali v Sosvetu za tretje življenjsko obdobje itd.

Sodelovanje z nacionalnim nivojem pri pripravi odziva na Zeleno knjigo o staranju - Spodbujanje medgeneracijske solidarnosti in odgovornosti

Evropska komisija je konec januarja 2021 predstavila zeleno knjigo za začetek široke politične razprave o izzivih in priložnostih starajoče se evropske družbe. Na NIJZ OE Nova Gorica smo se odzvali povabilu k pripravi odziva na zeleno knjigo¹³.

Sodelovanje v sosvetu za tretje življenjsko obdobje

25. februarja 2021 smo se udeležili prvega rednega srečanja Sosveta za tretje življenjsko obdobje.

Namen delovanja sosveta je razprava o podatkih in kazalnikih vezanih na populacijo starejšo od 65 let. Zapisnik sosveta je dostopen na:

<https://www.stat.si/statweb/NationalStatistics/AdvCommitteesDescription/99>

AZS in Medsektorski regijski svet za javno zdravje NG

V Novi Gorici že vrsto let teče Medsektorski regijski svet za javno zdravje, ki ga vodi predstojnik OE Nova Gorica pridr. prof. dr. Marko Vudrag. Namen sveta je medsektorsko povezovanje različnih institucij z različnimi temami.

Tretjega marca smo se na povabilo predstojnika OE NG aktivno udeležili 18. sestanka, ki je potekal preko orodja ZOOM.

Poleg tematik, ki so bile obravnavane smo izpostavil;

- Zahvalo deležnikom za sodelovanje pri podaji mnenj na covid situacijo. Pogledi so objavljeni v zborniku poročil regijskih aktivnosti in srečanj območnih enot na področju aktivnega in zdravega staranja za leto 2020.
- Poglede partnerjev projekta ASTAHG, ki so izpostavili, da se je potrebno nujno odzvati na razmere na odmaknjenih področjih Alpskega sveta, predvsem na področju staranja prebivalstva. Odmaknjenim področjem je potrebno nameniti večjo skrb, boljšo dostopnost do storitev, okrepiti skupnost ter poskrbeti, da ostanejo ti kraji privlačni, tako za življenje kot za delo. Projekt se bliža koncu zato je bilo podano povabilo k spremljanju spletne strani ASTAHG Alpine Space ter spletno stran staranje.si, pod rubriko aktualno.
- Zeleno knjigo o staranju - Spodbujanje medgeneracijske solidarnosti in odgovornosti; Evropska komisija je konec januarja 2021 predstavila zeleno knjigo za začetek široke politične razprave o izzivih in priložnostih starajoče se evropske družbe. Zelena knjiga obravnava hitrost in obseg demografskih sprememb v naši družbi ter njihov vpliv na naše politike in vprašanja, ki si jih

¹³ <http://www.staranje.si/aktualno/odziv-na-zeleno-knjigo-o-staranju-spodbujanje-medgeneracijske-solidarnosti-odgovornosti>

moramo v zvezi s tem zastaviti. To zajema vse od spodbujanja zdravega načina življenja in vseživljenjskega učenja do krepitve zdravstvenih sistemov in sistemov oskrbe, da bodo prilagojeni za starejše prebivalstvo. Podano je bilo povabilo k odzivu, začelo se je 12-tedensko javno posvetovanje. Postopki so objavljeni na spletni strani: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12722-Green-Paper-on-Ageing>

- **Demografske spremembe;** V prihodnjih desetletjih se bo število starejših v EU povečalo. Danes je 20 % prebivalcev starejših od 65 let, do leta 2070 pa naj bi se ta delež povečal na 30 %. Hkrati naj bi se delež ljudi, starejših od 80 let, po pričakovanjih več kot podvojil in do leta 2070 dosegel 13 %. Število ljudi, ki bodo morda potrebovali dolgotrajno oskrbo, se bo skladno s tem predvidoma povečalo iz 19,5 milijona, kolikor jih je bilo leta 2016, na 23,6 milijona leta 2030 in 30,5 milijona leta 2050 (EU-27).

Zaključili smo z mislijo "Izzivi so med nami. Ključ do uspeha pa je v povezovanju, sodelovanju različnih sektorjev, nivojev".

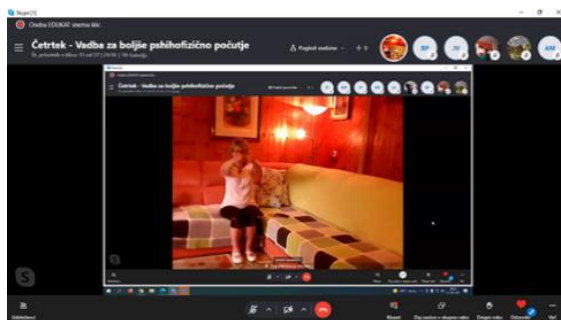
Podpora dobrim praksam, sodelovanje s Posoškim razvojnim centrom (PRC)

V četrtek, 24. junija 2021, smo se na povabilo Posoškega razvojnega centra ter mag. Damijane Kravanja, izvajalke vadbe in programov Mindfulness, udeležili srečanja, ki se izvaja v okviru projekta Večgeneracijski center Goriške (VGC) in tako začutili utrip delovanja najbolj zaželenega in obiskanega programa med starejšo populacijo v Zgornjem Posočju.

Zavedajo se, da je zdravo staranje proces, v katerem se povezujejo tako fizično, socialno kakor duševno zdravje. Menijo, da sta vadba in vključenost v socialno okolje pomembna dejavnika skozi celoten življenjski cikel, v obdobju po upokojitvi pa še toliko bolj.

Nastal je prispevek »S pomočjo "energetske vadbe z elementi Mindfulness-a" do boljšega psihofizičnega počutja starejših tudi na odmaknjenih področjih alpskega sveta«¹⁴. Dragocen del srečanja je bil klepet z udeleženkami, pred pričetkom vadbe, ki je potekala v živo preko »Skype-a«. Povratna informacija, ki smo je bili deležni je bila presenetljiva, saj so udeleženke izrazile veliko zadovoljstvo nad koristnostjo vadbe in pozitivnimi učinki, ki se kažejo na njihovem počutju (izjave udeleženk so dostopne v samem prispevku).

¹⁴ Prispevek S pomočjo "energetske vadbe z elementi Mindfulness-a" do boljšega psihofizičnega počutja starejših tudi na odmaknjenih področjih alpskega sveta, dostop: <https://www.nijz.si/sl/s-pomocjo-energetske-vadbe-z-elementi-mindfulness-a-do-boljsega-psihofizicnga-pocutja-starejsih-tudi>

Vir: A. Mezinec, utrinek iz srečanje pod vodstvom mag. Damijane Kravanja, print screen

Ljudska univerza na Posoškem razvojnem centru je zaznala potrebo starejših in se hitro podala na pot raziskovanja, kako bi ljudem v času epidemije nekoliko olajšali stres in strah. Izvajanje programa/vadbe preko spletne aplikacije je bilo pozitivno sprejeto in je privabilo še več novih udeleženk iz še bolj oddaljenih krajev iz Zgornjega Posočja (bovške, kobariške, tolminske, baške grape itd.). Redno srečevanje na vadbi je udeleženkam, med drugimi koristmi, doprineslo tudi stik z zunanjim svetom, občutek povezanosti in varnosti.

Vir: U. Čimžar, Ljudska univerza Tolmin, utrip udeleženk julij 2021

Zahvala gre mag. Damijani Kravanja, izvajalki programov in Brigiti Bratina Peršin, vodji enote Ljudske univerze v Tolminu, da s pomočjo takih programov na Ljudski univerzi podpirajo zdravje starejše populacije. Celoten prispevek je dostopen na <https://www.nijz.si/sl/s-pomocjo-energetske-vadbe-z-elementi-mindfulness-a-do-boljsega-psihofizicnga-pocutja-starejsih-tudi>.

Sodelovanje z Mestno občino Nova Gorica (MONG)

V spomladanskih mesecih, smo se na pobudo MONG sestali na krajšem sestanku z namenom pregleda trenutnih aktivnosti na področju AZS. MONG je v letu 2021 pričela s pripravo strategije za starejše, del strategije bo tudi analiza stanja in potreb na področju starejših v lokalni skupnosti. Za izvedbo analize so pripravili anketo namenjeno starejšim od 65 let s stalnim bivališčem v Mestni občini Nova Gorica.

Obeležitev dneva starejših

Prvi oktober je dan, kjer se po celem svetu obeležuje mednarodni dan starejših. Združeni narodi so letos za mednarodni dan starejših izbrali temo »Digitalne enakosti za vse starosti«(»Digital Equity for All Ages«). Z vse hitrejšim razvojem digitalnih tehnologij stopamo v svet novih izzivov. Tudi starejši potrebujejo nova digitalna znanja za lažji dostop do informacij in bolj kakovostno življenje .

Na OE Nova Gorica smo prvi oktober, mednarodni dan starejših, obeležili v lokalni skupnosti. Obiskali smo vas Levpa, kjer smo v prijetnem vzdušju skupaj z Občino Kanal ob Soči, Krajevno skupnostjo Levpa in Domom upokojencev Nova Gorica, dan posvetili tudi promociji Hiše dobre volje Deskle, brezplačnim prevozom za starejše ter dobremu duševnemu zdravju.

Vir: Arhiv Občina Kanal ob Soči

Srečanju se je pridružila tudi Županija občine Kanal ob Soči, Tina Gerbec, katera je poudarila pomen skupnega sodelovanja, povezovanja vseh prisotnih institucij.

Sodelovanje pri nastajanju tretje publikacije »Neenakosti v zdravju - izziv prihodnosti v medsektorskem sodelovanju«

Območna enota Nova Gorica je pristopila k navedeni aktivnosti že v letu 2019 z WHO/NIJZ delavnico na temo spremljanja politik na neenakostih (glej Zbornik regijskih poročil za leto 2019) ter sodelovanje redno gradila z vključenimi sodelavci in deležniki iz različnih sektorjev. V letošnjem letu je bila publikacija »Neenakosti v zdravju - izziv prihodnosti v medsektorskem sodelovanju« izdana in je dostopna na <https://www.nijz.si/sl/neenakosti-v-zdravju-izziv-prihodnosti-v-medsektorskem-povezovanju>.

Seznanjanje različnih javnosti z novostmi na področju AZS

V letu 2019 smo zaradi covid-19 razmer aktivnosti usmerili tudi v pripravo različnih prispevkov na temo AZS in sodelovali pri pripravi različnih prispevkov:

- DOSEŽKI V JAVNEM ZDRAVJU V SLOVENIJI; Javnozdravstveni pristopi v medsektorskih politikah: dosežki na področju aktivnega in zdravega staranja /Public health approaches in cross-sectorial policies: achievements in the field of active and healthy ageing. Publikacija dosegljiva na: <https://www.nijz.si/publikacije/dosezki-v-javnem-zdravju-v-sloveniji>
- ZDRAVJE STAROSTNIKOV; Socialna vključenost starejših, kot element zdravja na odmaknjenih področjih mnenje deležnikov/Social inclusion of older adults as an element of health in remote areas - stakeholders' views, dostopno na: <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-099-8/mobile/index.html>
- JAVNO ZDRAVJE IN COVID-19; Podpora starejšim v odmaknjenih področjih v času covid 19/Supporting older people in remote areas during covid-19 epidemic . Zbornik prispevkov dostopen na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/zbornik-povzetkov-in-recenziranih-prispevkov-javno-zdravje-in-covid-19>

Podpora projektu ASTAHG »Mednarodno upravljanje aktivnega in zdravega staranja v alpskem prostoru« predstavitev rezultatov

V letu 2021 se je zaključil Projekt ASTAHG¹⁵ v katerega je bila OE Nova Gorica aktivno vključena. Poleg rednih nalog projekta smo zelo ponosni, da nam je uspelo v okviru projekta pripraviti poglede izbranih ključnih deležnikov z naslovom »Aktivno in zdravo staranje na odmaknjenih področjih v alpskem svetu po mnenju izbranih deležnikov«. Zaradi covid-19 situacije je bila aktivnost opravljena v obliki on-line intervjujev«. Glavni namen izvedenih intervjujev z deležniki, je bil preveriti njihovo strinjanje s ključnimi ugotovitvami na področjih socialne vključenosti, transportnih povezav, turizma in kulture ter mednarodnega upravnega odbora- Transnational Governance Board (TGB) na podlagi raziskave mnenja deležnikov. Člani NIJZ ASTAHG ekipe so preko intervjujev zbrali podatke iz lokalnega okolja, in sicer iz različnih institucij v alpskem svetu na različnih področjih z željo po dodatni podkrepitvi predhodno pridobljenih stališč deležnikov in ciljev projekta ASTAHG. Rezultate najdete v dokumentu Izbrane ugotovitve pridobljene z intervjuji izbranih deležnikov na področju AZS v AS (goriška in gorenjska regija).

Povezave:

- Raziskave mnenja deležnikov
- http://www.staranje.si/sites/www.staranje.si/files/upload/images/porociloastahg_09_02_2_1.pdf

¹⁵ <http://www.staranje.si/aktualno/projekt-astahg-dosegel-cilj#read-more>

- Izbrane ugotovitve pridobljene z intervjuji izbranih deležnikov na področju aktivnega in zdravega staranja v alpskem svetu (goriška in gorenjska regija)
- http://www.staranje.si/sites/www.staranje.si/files/upload/images/astahg_izbrane_ugotovitve_pridobljene_z_intervjuji_izbranih_deleznikov_na_podrocju_aha_v_as_goriska_in_gorenjska_regija_15.4.2021_koncna_verzija.pdf

Ob zaključku projekta ASTAHG smo se na OE Nova Gorica zahvalili vsem deležnikom, ki so na kakršen koli način pripomogli k nastajanju projekta ter ozaveščanju problematike staranja na odmaknjenih področjih Alpskega Sveta. Ozaveščanje o pomenu staranja na odmaknjenih področjih AS smo nadaljevali s pripravo prispevkov, glej točko seznanjanje različnih javnosti z novostmi na področju AZS.

Sodelovanje pri nastajanju znanstvene monografije AZS na odmaknjenih področjih

V letu 2021 smo pristopili k pripravi znanstvene monografije AZS na odmaknjenih področjih, ki je začela nastajati na pobudo NIJZ ASTAHG delovne skupine. V letu 2021 se je aktivnost zaradi covid-19 položaja upočasnila, zato se ta nadaljuje v letu 2022.

Raziskava »Pomembnost prehranskega presejanja v domovih za starejše«

Kljub temu, da je podhranjenost v domovih za starejše prisotna je podatkov o spremljanju prehranskega stanja oskrbovancev zelo malo. Na OE Nova Gorica smo se tako odločili, da več pozornosti namenimo tudi področju podhranjenosti in preprečevanju le-te v domovih za starejše. V raziskavi, ki smo jo izvedli med 3.6. in 6.7.2021 smo ugotavljali, kakšna je pogostost uporabe orodij za oceno prehranske ogroženosti v domovih za starejše. Želeli smo prikazati dejansko stanje ter preučiti proces ukrepanja ob ugotovljenih odstopanjih.

K sodelovanju v raziskavi so bili povabljeni zaposleni v domovih za starejše, ki izvajajo oceno prehranskega stanja stanovalcev. V raziskavo smo skušali vključiti čim več različnih domov, ki se med seboj razlikujejo glede na statistično regijo ter vrsto zavoda (javni/zasebni). Pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika je sodelovalo 70 oseb. Anketni vprašalnik je izpolnilo 64 oseb, od tega 50 v celoti, 14 oseb pa je vprašalnik delno izpolnilo. V raziskavi so sodelovali zaposleni iz domov za starejše iz skoraj vseh Slovenskih statističnih regij, le iz posavske statistične regije se v raziskavo niso vključili. V raziskavi je bilo ugotovljeno, da v več kot polovici (62,5%) sodelujočih domov za starejše stanovalce ob sprejemu presejajo na prehransko ogroženost. Da presejanja ne izvajajo je navedlo 23,4% anketirancev. Ugotovljeno je bilo, da večina (43,7%) anketirancev ne uporablja orodij za oceno prehranske ogroženosti. Zanimalo nas je tudi kako v domovih za starejše izvajajo prehransko podporo v primeru podhranjenosti. 34% anketirancev je odgovorilo, da dodajajo prehranske dodatke, 26% vprašanih v primeru podhranjenosti dodaja industrijsko pripravljene visoko kalorične preparate/napitke in 10%

dodaja beljakovinske preparate/napitke. 10% anketirancev se ob prepoznani podhranjenosti posvetuje z domskim zdravnikom, vodjo kuhinje in drugimi institucijami (z dializnim oddelkom iz splošne bolnišnice, z ambulanto za klinično prehrano, z kliničnimi dietetiki iz splošne bolnišnice). Štiri osebe (8%) so odgovorile, da prehranske podpore v primeru podhranjenosti ne izvajajo. 4% vprašanih je odgovorilo, da ponudijo več manjših obrokov in visoko kalorično hrano pripravljeno v lastni kuhinji. Dva anketiranca (4%) sta odgovorila, da naredijo oceno ter pripravijo načrt prehranjevanja. Le v dveh primerih (4%) pa ob prepoznani podhranjenosti vključijo dietetika in omogočijo posvet z njim.

Zgodnje prepoznavanje podhranjenosti bi pripomoglo k identifikaciji posameznikov, ki potrebujejo čimprejšnjo prehransko podporo ter posledično k zmanjšanju pojavnosti podhranjenosti med starejšimi. Že od leta 2008 je v priporočilih Ministrstva za zdravje pri prehranski obravnavi bolnikov v bolnišnicah in starejših v domovih za starejše priporočeno redno, tedensko presejanje na prehransko ogroženost oziroma ocena stanja prehranjenosti. Pri prehransko ogroženih morata temu slediti ustrezna strokovna prehranska obravnava in oblikovanje posamezniku prilagojenega prehranskega načrta. Podatkov o uporabi orodij in spremljanju prehranskega stanja stanovalcev v slovenskih domovih za starejše je zelo malo. Rezultati raziskave so jasno pokazali, da se orodja za oceno prehranske ogroženosti v domovih za starejše redko uporabljajo oziroma se ne uporabljajo.

Sledenje stikom, v povezavi s covid-19

Tudi letos smo skozi celo leto nudili podporo sodelavcem Enote za nalezljive bolezni pri sledenju stikom. Menimo, da so bili prav starejši nad 65 let tista ciljna skupina, ki je bila v danem trenutku vesela našega klica, predvsem tisti iz odmaknjenih področjih. Z vzpostavitvijo stika so lahko izrazili svoje mnenje, podali stisko, postavili vprašanje in bili na tak način slišani. Slednje je bilo bolj izrazito v spomladanskih mesecih.

Ranljive skupine

V letu 2021 smo na lokalni ravni nadaljevali s spodbujanjem sodelovanja med izvajalci zdravstvenih in socialnih storitev tako iz javnega kot nevladnega sektorja. Cilj je nuditi podporo osebam s dolgotrajnimi potrebami po oskrbi, predvsem starostnikom in osebam s težjimi poškodbami ali po kapi. Pomagali in svetovali smo tudi CKZ, CZ, CSD, invalidskim društvom, društvom upokojevcem in centrom za dnevno varstvo starejših pri dilemah in izzivih, ki jih je prinašala pandemija covid-19.

Po zakonu o izenačevanju možnosti invalidov morajo biti do leta 2025 vse javne stavbe, tako arhitekturno kot komunikacijsko, dostopne vsem invalidom, kar obenem pomeni lažjo dostopnost tudi za starejše. Zato smo si zastavili cilj, da za vse stavbe NIJZ pripravimo pregled in oceno dostopnosti. Kot primer smo pripravili oceno dostopnosti za stavbo NIJZ OE NG. Obenem smo sodelovali pri projektu

Zdrava mesta in na srečanju zdravih mest predstavili vlogo in pomen dostopnega okolja za boljše javno zdravje ne samo ranljivih skupin ampak celotnega prebivalstva.

V letu 2021 smo povečali intenziteto osveščanja izvajalcev zdravstvenih storitev o dostopnosti in enaki kakovosti zdravstvenih storitev za ranljive skupine prebivalstva. S tem ciljem smo na strokovnem srečanju izvajalcev preventivnih obravnav za odrasle iz ambulant družinske medicine, zdravstveno vzgojnih centrov, centrov za krepitev zdravja in patronažnega zdravstvenega varstva Preventiva v luči epidemije covid-19 vodili delavnice o komunikacijski dostopnosti.

V okviru projekta MIRA in v sodelovanju z občino Miren-Kostanjevica se pripravlja brošura z vsemi storitvami, ki so na voljo starostnikom in osebam s težavami v duševnem zdravju. Brošura bo izšla v pomladnih mesecih 2022 kot samostojna priloga občinskega časopisa. Obenem se dogovarjamo tudi z ostalimi občinami za izdajo omenjene brošure.

Sodelovanje na Hekatlonu »Skupaj za aktivno in kakovostno jesen življenja«

Na povabilo Društva GO-Spominčica, gospe Sonje Valič, smo se udeležili virtualnega hekatlona z naslovom »Skupaj za aktivno in kakovostno jesen življenja«, ki je potekal 21 in 22 oktobra. Na hekatlonu smo skupaj iskali rešitve na različnih področjih, vsaka delovna skupina je obravnavala svojo.

Naša skupina je obravnavala temo Kako oblikovati bolj prijazna mesta za aktivno staranje?

Preostale teme, ki so jih obravnavale drugi udeleženci, so bile:

- Starejši, mentorji z dragocenim znanjem: kako upokojene strokovnjake z različnih področij vključiti v nevladne organizacije kot prostovoljce-svetovalce?
- Kako prekiniti izolacijo starejših na podeželju?
- Kako podaljšati samostojno življenje starejših?
- Oblikovanje programa mesečnih finančnih donacij starejšim.

Z nami so bile deljene tudi dobre prakse tujih držav.

Ponosni smo, da smo bili prepoznani in povabljeni k sodelovanju, kar gre prav posebna zahvala ga. Sonji Valič.

Podpora sodelavcem projekta Nalezimo se dobrih navad Cepimo.se

V sodelovanju z Uradom Vlade RS za komuniciranje in Ministrstvom RS za zdravje smo v sklopu informativne in ozaveščevalne kampanje »Nalezimo se dobrih navad – cepimo se« dvakrat organizirali stojnico v Novi Gorici (22. 6. in 1. 9. 2021) in v Tolminu (8. 9. 2021). Na stojnicah so sodelovali študenti medicine, predstavniki stroke, lokalne skupnosti ter vlade.

Cilj akcije je bil, da v lokalnih okoljih prebivalce podrobno informiramo o cepivih, cepljenju in naročanju na cepljenje proti covidu-19 ter obenem čim bolj poljudno in strokovno odgovorimo na njihove morebitne dileme, strahove in pomanjkljive ali neustrezne informacije.

Priložnostno smo spregovorili tudi z ministrom za zdravje Janezom Poklukarjem o položaju starejših, dolgoživi družbi, neenakosti, dostopnosti do storitev (Project ASTAHG).

V sklopu kampanje je bila kot osrednja digitalna informacijska platforma vzpostavljena tudi samostojna spletna stran www.cepimose.si, ki je namenjena tako splošni kot tudi strokovni javnosti.

Vir: PR Nova Gorica

Vir: PR Nova Gorica

Podpora programu MIRA

Sodelovanje na stojnici dogodka »Skupaj za duševno zdravje v Novi Gorici«

19. in 20. oktobra je pod arkadami mestne hiše v Novi Gorici potekal dogodek »Skupaj za duševno zdravje v Novi Gorici«. Namen dogodka je bil povabiti širšo javnost k zavedanju, da lahko vsak posameznik pripomore k ozaveščanju o tematiki duševnega zdravja. Na dogodku so sodelovale nevladne organizacije, javni zavodi in posamezniki, ki skrbijo za preventivo in nudijo pomoč pri ohranjanju dobrega duševnega zdravja na Goriškem. Organizator dogodka je bil Mladinski center NG, novogoriška enota NIJZ in slovensko združenje za duševno zdravje ŠENT, ki so k sodelovanju povabili še Center za psihološko svetovanje Posvet, društvo PO-MOČ, društvo KO-rak, Psihosocialno svetovanje Sara Černe, VDC, zavod Pelikan, Skupnost Srečanje in Karitas.

Vir: NIJZ Nova Gorica

Zaradi omejitev, ki jih prinaša pandemija virusa covid-19, časi že dve leti niso naklonjeni ne organiziranju dejavnosti, ne izvajanju dogodkov, ne srečanjem "v živo". Zato je težje kot sicer karkoli doseči, izvesti, se dogovoriti ali organizirati.

A v občini Kanal ob Soči so zopet dokazali, da so trdoživi in imajo voljo do dela, saj so sredi omejitev našli luknjo, skozi katero so se odločili ponovno zagnati Lokalno akcijsko skupino za zdravje v občini. K temu jih je nagovarjal tudi in prav covid, ki je povzročil pri prenekaterem občanu dodatne težave, vezane na preživetje in opravljanje vsakodnevnih obveznosti in aktivnost.

Tako smo se jeseni v prostorih Sončne hiše - Dnevnega centra za starostnike v Desklah zbrali vsi, ki smo želeli področje zdravja v občini ponovno postaviti na agendo in mu dati nov zagon: Zdravstveni dom Nova Gorica s Centrom za krepitev zdravja in Skupnostno psihiatrično ambulanto goriškega CDZO-ja, predstavnica občine Kanal, ki pokriva družbene dejavnosti v občini, predstavnica regijske enote NIJZ za duševno zdravje in predstavniki krajevnih skupnosti ter krajanji, ki jim je problematika zdravja v občini blizu.

Predstavnica NIJZ je preko glavnih kazalnikov, ki jih NIJZ spremlja preko programa Zdravje v občini, predstavila stanje zdravja v občini Kanal. Posebej je bila izpostavljena udeležba krajanov v programu SVIT. Predstavljen je bil tudi Nacionalni program duševnega zdravja MIRA¹⁶, s poudarkom na točkah, ki se nanašajo na starejšo populacijo.

Vsi prisotni so bili enotnega mnenja, da je zaradi naraščanja števila starejših v občini in zaradi razpršenosti poselitve, ki otežuje dostop do storitev posebno za starejše, ta del populacije potrebno posebej naslavljeni in mu zagotoviti dodatno podporo in pozornost. Lokalna skupina za zdravje se je lani srečala še enkrat in začela oblikovati tematske sklope, ki bi jih kasneje vnesli v program zdravja v občini.

¹⁶ Nacionalni program MIRA: <https://www.zadusevnozdravje.si/>

Projekt SOPA

VIR: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/styles/878_full_width/public/images/sopa-nadgrajena_grafika_za_promo_material_0.png?itok=AcivJxK

Osnovna ideja pilotnega projekta SOPA¹⁷ – Skupaj za odgovoren odnos do pitja alkohola je, da se vsak izmed nas vpraša, kakšno je pravzaprav naše pivsko vedenje. Ali npr. starejši posameznik z vidika zdravja spije preveč alkohola, čeprav je to v naši družbi morda sprejemljivo, v določenih situacijah pa celo spodbujeno? Ideja je, da bi imel vsak član skupnosti na voljo vse potrebne informacije o negativnih učinkih čezmernega pitja alkohola, bodisi zase bodisi za svojega bližnjega, prijatelja. Najnovejše raziskave kažejo, da varna meja ne obstaja, in da katero koli pitje alkohola že pomeni določeno stopnjo tveganja in negativne posledice za zdravje ter blagostanje v našem primeru starejšega posameznika in širše skupnosti. Pitje alkohola, niti v majhnih količinah, namreč ne predstavlja zdravega načina življenjskega sloga.

Pilotni projekt SOPA¹⁸ - Skupaj za odgovoren odnos do pitja okolja je NIJZ uspešno izvajal v 18 lokalnih okoljih po Sloveniji. V goriški regiji je potekala implementacija SOPA pristopa v lokalnem okolju Ajdovščina in Nova Gorica, pod okriljem OE Nova Gorica NIJZ v obdobju 2017 - 2021. Projekt sta sofinancirala Evropski socialni sklad in Republika Slovenija. SOPA pristop je v goriški regiji izvajalo 60 usposobljenih strokovnjakov s področja zdravstva, sociale, nevladnih organizacij in zaposlovanja oz. brezposelnosti. Njegov osnovni namen je bil zmanjšati čezmerno pitje pri odraslih prebivalcih Slovenije ter s tem preprečiti negativne posledice, ki jih tvegano in škodljivo pitje alkohola ima, v našem primeru

¹⁷ Hočevar, T., Kolišek, M., Henigsman, K., Roškar, M., Boben Bardutzky, D. Priročnik za izvajanje pristopa SOPA Priročnik za izvajanje aktivnosti in obravnavo pitja alkohola (učno gradivo). Ljubljana: NIJZ, 2022 (v tisku)

Hočevar, T., Henigsman, K., Štruc, A., Založnik, P. Utemeljitev pristopa SOPA – Skupaj za odgovoren odnos do pitja alkohola Interdisciplinarni pristop zamejevanja tveganega in škodljivega pitja alkohola med odraslimi prebivalci Slovenije. Ljubljana: NIJZ, 2022 (v pripravi).

Hočevar T, Henigsman K, Štruc A. SOPA – Skupaj za odgovoren odnos do pitja alkohola. Ljubljana: National Institute of Public Health, 2018.

¹⁸ Projekt SOPA: <https://www.sopa.si/>

za starejšega posameznika, njegove bližnje in družbo. Ob tem je bilo izvedenih več medijskih kampanj ter obeležitve Dneva brez alkohola – s skupnim ciljem: vzpostaviti odgovoren odnos do pitja alkohola v slovenski družbi, kjer prevladuje mokra kultura.

SOPA pristop temelji na treh kratkih, a učinkovitih ukrepih, kjer gre za to, da različni strokovnjaki pri svojem vsakdanjem delu z ljudmi v pogovor o zdravju in skrbi za zdrav življenjski slog na motivacijski način vključijo tudi preventivo glede pitja alkohola. Kratki ukrep 1 se je najbolj poglobljeno ukvarjal s posameznikom, ki tvegano ali škodljivo pije alkohol. Izvajali so ga zdravniki in diplomirane medicinske sestre v ambulanti družinske medicine in patronažnem varstvu, strokovnjaki iz ZVC/CKZ in CSD. Kratki ukrep 2 se je nanašal na informiranje o škodljivosti in kratek nasvet k opustitvi čezmerne pitja alkohola ter eventualno potrebno usmeritev pacientov k virom pomoči pri opuščanju čezmerne pitja. Izvajali so ga zdravniki različnih specialnosti. Kratki ukrep 3 pa se je nanašal na pristop, ki so ga izvajali izvajalci iz nevladnih organizacij in uradov za delo, kateri vsakodnevno delajo z ranljivi skupinami in imajo veliko izkušenj s terena. Ta ukrep temelji na informiranju in usmerjanju preko dogodkov, gradiv, izobraževanj ipd..

Tako so npr. strokovnjaki iz obeh lokalnih okoljih, v okviru Kratkerega ukrepa 1, vključili v sodelovanje 7.500 odraslih oseb, med njimi je bilo veliko tudi starejših. Preko 500 oseb je bilo obravnavanih zaradi čezmerne pitja alkohola, ki ga želimo na SOPA zmanjšati ali povsem zajezi. Pri 89 osebah je bila obravnava uspešna. To pomeni, da so zmanjšali pitje alkohola pod mejo manj tvegane pitja ali pa z njim povsem prenehali.

VIR: https://www.sopa.si/wp-content/uploads/2021/03/NIJZ_banner_1800x754.jpg

Na SOPA smo tako začeli sistematično pot, kako odpraviti oz. zmanjšati negativne posledice tvegane in škodljivega pitja ter skupaj narediti korake k zdravemu življenjskemu slogu vseh nas, tudi starejših oseb.

Če ima starejša oseba vprašanja glede čezmerne pitja alkohola, če jo zanima kako spremeniti škodljive navade ali potrebuje nasvet in pomoč zase ali za svoje bližnje, lahko na spletni strani www.sopa.si najdete zbrane Vire pomoči iz cele Slovenije, kamor se lahko obrnete po podporo. Izbere lahko tistega, ki ji najbolj ustreza – glede na lokacijo, ali vrsto pomoči ter strokovnjakov.

V času pandemije se je dostopnost do preventivnih programov in nekaterih virov pomoči precej zmanjšala. Zato še toliko bolj z veseljem sporočamo, da je NIJZ v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki razvili spletno orodje, virtualnega svetovalca, ki vodi čez pogovor o odnosu do pitja alkohola. Tako si lahko starejša oseba ali njeni bližnji vzamejo nekaj trenutkov zase in preizkusijo SOPA svetovalca - Skupaj za odgovoren odnos do pitja alkohola s klikom na <https://sopa.virtualhealthlabs.org/>. Pogovor z virtualnim SVETOVALCEM poteka anonimno, v slovenskem jeziku, prekinete pa ga lahko kadarkoli tekom procesa.

Patronažno varstvo - pomemben povezovalni člen

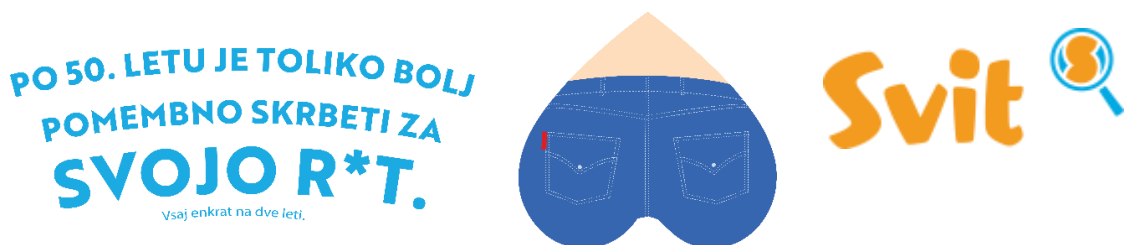
Ob vzpostavitvi koordinacije patronažnega varstva smo v letu 2021 izvedli srečanje z vodji patronažnega varstva v ZD Nova Gorica, ZD Ajdovščina in ZD Tolmin z željo po vzpostavitvi sodelovanja ter načrtovanju skupnih aktivnosti .

V mesecu maju smo v okviru regijske koordinacije organizirali regijsko srečanje vseh zaposlenih v patronažnem varstvu, kjer je bil predstavljen preventivni zdravstveni Programa SVIT, državni program presajanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki ter Nacionalni program za duševno zdravje MIRA s poudarkom na vlogi patronažne medicinske sestre.

Skupaj z vodji patronažnega varstva smo septembra načrtovali srečanje vseh izvajalk patronažnega varstva v regiji s strokovno vsebino uvajanja prehrane ter izvedbo team buildinga.

Do izvedbe srečanja ni prišlo zaradi slabega epidemiološkega stanja zato smo se odločili, da vse aktivnosti, ki smo jih načrtovali zamaknemo v čas ko bodo pogoji bolj ugodni. V načrtu imamo, da bomo vsako načrtovano srečanje posvetili eni od strokovnih vsebin, ki bo za področje patronažnega varstva v danem trenutku najbolj aktualna.

Preventivni program SVIT

Vir: <https://www.program-svit.si/>

V obdobju covida-19 smo morali na OE Nova Gorica prilagoditi komunikacijske poti in s tem promocijo Programa Svit. Ker se zavedamo, da je učinkovito komuniciranje Programa Svit mozaik vseh

komunikacijskih aktivnosti, je izredno pomembno, da ključno sporočilo programa – da je sodelovanje v Programu Svit, kljub covidu-19, modra odločitev, saj program lahko marsikomu reši življenje.

Na NIJZ OE Nova Gorica smo pripravili podrobnejšo analizo delovanja Programa Svit v goriški regiji in po posameznih občinah goriške regije (<https://www.nijz.si/sl/program-svit-v-goriski-zdravstveni-regiji-2010-2020>). Za nami je uspešnih 10 let. Dosegli smo, da imamo vsa ta leta najvišjo odzivnost v primerjavi z drugimi regijami. V celotnem obdobju delovanja programa je mogoče zaslediti trend naraščanja odzivnosti za sodelovanje v programu in s tem zmanjšanje obolevnosti in umrljivosti zaradi raka debelega črevesa in danke, predvsem z zgodnjim odkrivanjem te vrste raka kot z odstranjevanjem predrakavih sprememb.

Izmed naših občin se najbolj odzivajo prebivalci občine Šempeter-Vrtojba. Najnižjo povprečno odzivnost v desetletnem obdobju v naši regiji zaznavamo v občini Kanal ob Soči. Zato smo Občini Kanal ob Soči v letu 2021 posvetili posebno pozornost, da skupaj prepoznamo razloge, ki vplivajo na nizko odzivnost. Poleti 2021 smo na sestanku z odzivnostjo seznanili županjo Občine Kanal ob Soči, Tino Gerbec in predstavnico za družbene dejavnosti, Klaro Golja. Sklenili smo, da novinarka občinskega glasila Most, pripravi intervju z ambasadorjem Vojkom Čermeljem in istočasno objavi nagradno križanko Programa Svit

(https://www.obcinakanal.si/mma/Glasilo_Most_tevilka_66.pdf/2021120310080819/?m=1638522488). Pripravili smo program jesenskih dogodkov Svit v Krajevni skupnosti (KS) Kal nad Kanalom in KS Lig ter organizirali sestanek Lokalne skupine za krepitev zdravja (LSKZ), kjer smo oblikovali osnutek akcijskega načrta za podporo Programu Svit.

Na Medsektorskem regijskem svetu za javno zdravje se poleg drugih pomembnežev in odločevalcev redno sestajajo župani oziroma podžupani vseh trinajstih občin goriške regije. Na teh srečanjih jih seznanimo z odzivnostjo in potekom Programa Svit v regiji ter skupaj pripravimo plan aktivnosti, ki pripomorejo k promociji programa. Občine so nas v letu 2021 podprle tako, da so zaposlenim v občinski upravi posredovale izjavo za javnost, poskrbele so, da so se v prostorih občinskih stavb in na oglasnih deskah vseh KS obesili plakati Programa Svit. Obenem pa so nekatere občine tudi objavile nagradno križanko v njihovih občinskih glasilih.

Prepoznali smo, da so knjižnice mesta, kamor vsak dan prihaja veliko ljudi, zato smo vse knjižnice založili s knjižnimi kazali, saj so le ta izdelana z namenom, da bi ljudi spomnili, da sodelujejo v Programu Svit za ohranjanje njihovega zdravja.

K sodelovanju smo privabili tudi lokalna radia, Radio Robin in Alpski vas, ki sta večkrat dnevno predvajala zvočni oglas Programa Svit ter objavila reklamni oglas na njihovi spletni strani.

Konec poletja smo se imeli priložnost približat ljudem v živo na podjetno obrtniškem sejmu, kjer smo na stojnici z obiskovalci prireditve spoznali notranjost črevesa in možne spremembe s pomočjo mini

modela. Zdravstveni strokovnjaki so obiskovalcem z razlago in nasveti pomagali pri odpravi morebitnih strahov in zadreg pred tem delom telesa in boleznijo.

Sodelovanje z NVO

Na NIJZ OE Nova Gorica že vrsto let skušamo krepiť podporo nevladnim organizacijam na različnih področjih. V letu 2021 nam je Društva OZARE Slovenija podalo zahvalo za podporo.

Vir: NIJZ OE Nova Gorica

Naša Enota polaga velike upe v sodelovanje s civilno družbo in z različnimi organizacijami iz nevladnega sektorja. Prav tam je veliki bazen uporabnikov iz različnih populacijski skupin, ki jih naslavljamo z mnogimi preventivnimi programi in aktivnostmi. Vse kampanje in »festivali zdravja«, ki jih izvajamo večkrat letno skupaj s kolegi iz primarnega zdravstvenega sistema se ne dogajajo brez precej vidne participacije/udeležbe tudi nevladnega sektorja.

Ostalo

Na območni enoti Nova Gorica sodelujemo tudi s sodelavci, ki upravljajo s podatki. Podatke vključujemo v publikacije oz. aktivnosti, ki služijo ozaveščanju prebivalstva.

Zaključna misel

Zavedamo se, da je ovira pri usmerjanju moči družbe v ohranjanje dobrega telesnega in duševnega zdravja, zdravja različnih populacijskih skupin in med njimi zlasti zdravja starejših, je vsekakor tudi pojav novega korona virusa ter pandemije covid-19. Trenutna pandemija covid-19 je resna ovira za določene aktivnosti. Poleg težkih bolezenskih stanj, pojava pandemijske izčrpanosti, ki sega v vse pore našega življenja, je resno ogroženo tudi duševno zdravje populacije. Imamo dolgotrajno javno-zdravstveno krizo, ki posega v solidarnost, dostopnost, pravičnost, kot tudi v dnevno življenje vseh

izmed nas. Potrebno je osvetliti ne le medicinske, temveč tudi psihološke in družbene vidike korona krize. Kot razmislek »Kako na človeka vplivajo zaupanje ter pozitivna ali negativna prepričanja, kako ohranjati pozitiven trend za zdrav življenjski slog, kakšen je vpliv institucij, politike, medijev in propagande, kako se odločati ob nasprotujočih se informacijah ...«. Izzivov pred nami je veliko.

Pravzaprav imamo zanimiv pojav pandemske izčrpanosti, ki jo je šteti za resno duševno motnjo populacije širših razsežnosti. Ta nastaja ob pomanjkanju motivacije za upoštevanje priporočenih samozaščitnih vedenj, ki se med pandemijo počasi razrašča (sploh med zelo ranljivimi - mladimi moškimi) in na katero vplivajo čustva, izkušnje, stališča in znanje. To je naraven in pričakovan odziv na dolgotrajno javno zdravstveno krizo, ki posega v solidarnost, dostopnost, pravičnost, kot tudi v dnevno življenje, da ne rečem tudi v sprejete oz. ponotranjene svoboščine posameznikov.

V resnici je nujno, da bi upravljavci - glavni voditelji družbe, ki upravljajo splošno življenje, sploh ob pandemiji, čim prej razumeli te pojave, ki jih na široko razgrinja prav pandemija, in naj bi jih čim prej preimenovali ter vsebinsko sprejeli kot SINDEMIJO. To je pojem, ki ponazarja pojav sinergije neugodnih okoliščin in dejavnikov, ki izrazito kvarno delujejo na širše zdravje posameznikov in skupnosti, in zaradi tega je objektivno in realno pričakovati dolgoročno veliko slabše stanja zdravja, obolevnosti in umrljivosti splošne populacije. Prav pri tovrstnih okoliščinah na prvo mesto rinejo problemi z duševnim zdravjem in problemi, ki pestijo starejše.

Kot zaključek, staranje je presečna tema, ki se dotika vsakega izmed nas, že sedaj pa lahko vsak izmed nas, pa čeprav le z majhnimi koraki, pripomore k aktivnemu in zdravemu staranju na svojem področju.

3.8 Območna enota Novo mesto

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

OE NOVO MESTO
Muzejska ulica 5,
8000 Novo mesto

t +386 7 3934 191

f +386 7 3934 101

www.nijz.si

info@nijz.si

ID DDV: SI 44724535

TRR: 011006000043183

(pripravila Doroteja Kuhar)

V zdravstveni regiji Novo mesto smo v letu 2021 pretežno izvajali naloge v okviru epidemije covid-19 in sicer na zahtevo centrale NIJZ. V okviru teh nalog se je izvajalo anketiranje okuženih in njihovih kontaktov. V sredini leta je na daljšo odsotnost odšla sodelavka, ki je nismo nadomeščali, s 1.12. pa je na drugo delovno mesto odšla še ena sodelavka, ki jo nadomeščamo šele s koncem januarja 2022.

Ena od aktivnosti, ki smo jo uspeli izvesti pa je bilo redno regijsko srečanje ob Svetovnem dnevu zdravja, ki je bilo v letu 2021 posvečeno paliativni oskrbi posameznika v naši regiji. Skupaj s Fakulteto za zdravstvene vede Novo mesto ter Splošno bolnišnico Novo mesto smo pripravili zanimiv nabor vsebin, ki je pokazal vse plati paliativne oskrbe. V naši regiji se je izkazalo, da so potrebe po tej oskrbi velike, še vedno pa ne tečejo utečeno. Poslušalstvo je bilo iz različnih nivojev, od svojcev uporabnikov do različnih strokovnih delavcev v regiji.

V sklopu programa Zdrava mesta smo se v Upravni enoti Trebnje (4 občine) redno udeleževali sestankov in sej, na katerih smo se pogovarjali o načrtih aktivnosti za lokalno skupnost na tem območju.

V okviru tega programa namreč že 30 let tečejo aktivnosti, ki so namenjene lokalni skupnosti, naslavljajo pa različno tematiko, v letošnjem letu bo poudarek na duševnem zdravju različnih ciljnih skupin v lokalni skupnosti. V okviru tega programa sem prebivalcem (večinoma upokojujencem) oktobra lani predstavila pomen preventive in načina življenja za krepitev in varovanja zdravja posameznika.

Sodelovala sem tudi z Območnim združenjem Rdečega križa Metlika, kjer smo v okviru akcije Drobtinica, ki je potekala oktobra 2021, predstavljali mimoidočim pomen preventive v vseh življenjskih obdobjih. Dogodka se je udeležil tudi župan, ki se je z nami pogovarjal o perečih tematikah na območju občine Metlika. Poudarek je seveda na pomanjkanju strokovnjakov s področja duševnega zdravja, ki jih v tem koncu ni in so odvisni samo od pogodbenih strokovnjakov. Le ti obiščejo Belo krajino enkrat do dvakrat na mesec za nekaj ur.

S pomočjo in na željo občine Šentrupert sem sodelovala na dnevu odprtih vrat za starejše, ki je potekal oktobra 2021. Občina, s katero naša OE že vrsto let dobro sodeluje, je pripravila različne aktivnosti, ki so potekale na ta dan, izvajale so se tudi športne aktivnosti in meritve dejavnikov tveganja. Sama sem predstavila pomen preventivnih programov v vsakem življenjskem obdobju ter še posebej pomen posameznika za lastno duševno zdravje. Programe je predstavil tudi Center za socialno delo Novo mesto, enota Trebnje, s katerim smo skupaj preživeli tisti dan in si med seboj izmenjali tudi marsikatero izkušnjo in primer dobre prakse. Podobne aktivnosti so potekale tudi v občini Dolenjske Toplice.

Redno smo bili na vezi tudi z izvajalci preventivnih programov v naših zdravstvenih domovih. Žal je bila večina njih prerazporejena na delovišča, ki so povezana z nalogami covid-19. Tako so se aktivnosti na področju preventive le malo izvajale, nekaj je bilo aktivnosti v lokalni skupnosti. Vsi smo ves čas upali, da se bodo razmere umirile, pa so se žal z jesenjo še poslabševale.

3.9 Območna enota Ravne na Koroškem

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

DE RAVNE NA KOROŠKEM

Ob Suhi 5b
2390 Ravne na Koroškem
t +386 2 8705 619
f +386 2 8705 625
www.nijz.si
helena.pavlic@nijz.si
ID DDV:
SI 44724535
TRR: 011006000043188

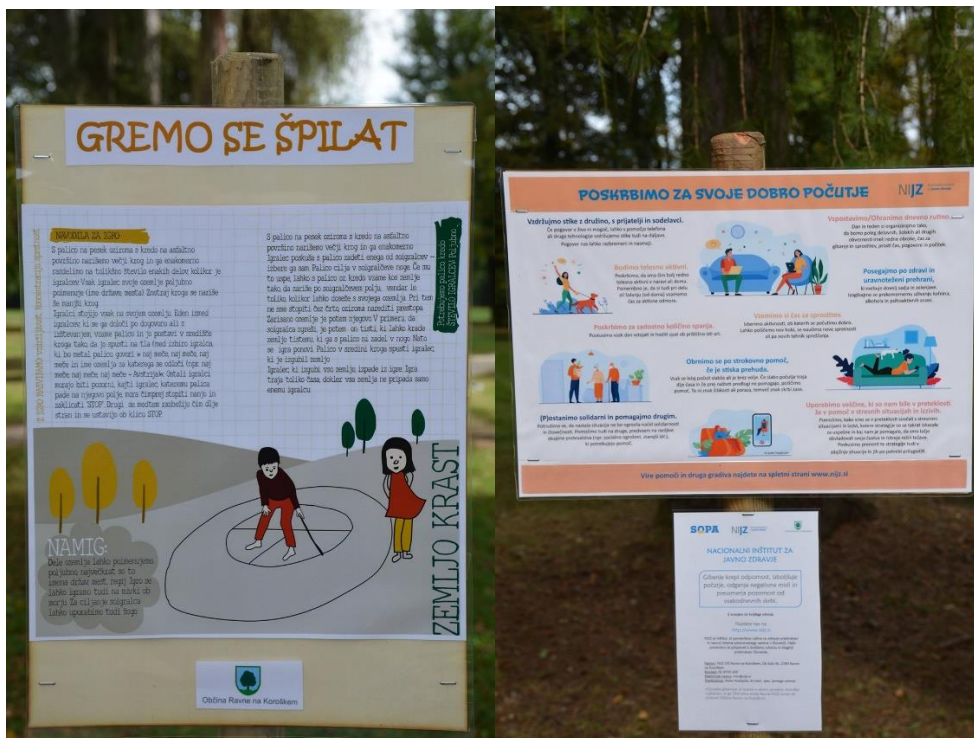
(Pripravili: Jure Ploder, Jerneja Lorber, Branka Božank, Nina Pogorevc in Helena Pavlič)

Izvedene aktivnosti območne enote Ravne na Koroškem na področju staranja.

V letu 2021 je bil še vedno prisoten pojav epidemije oz. sindemije nove virusne bolezni covid-19 in temu so bile prilagojene tudi naše aktivnosti. Zaradi epidemiološke situacije so bile aktivnosti na terenu okrnjene, več je bilo spletnih dogodkov.

V naravi smo izpeljali **tradicionalno akcijo Koroška v gibanju**, kjer so se predstavile različne vladne in nevladne organizacije ter lokalna društva. V parku smo v mesecu septembru postavili grajsko gibalnico, krožno pot z gibalnimi vajami. Posamezne postaje so z različnimi gibalnimi aktivnostmi opremili naši vsakoletni partnerji iz sodelujočih organizacij. V drugem delu gibalnice smo promovirali igre, ki so se jih igrali že naši starši in stari starši (fučka, gunitvist, zemljo krast, ...) in smo jih zbrali v okviru projektne skupine Ravne – Zdravo mesto. Skupina je izdala tudi knjižico s starimi igrami *Gremo se špilat*, ki jo bodo prejeli otroci, stari od 3 do 10 let, ki v občini Ravne na Koroškem obiskujejo vrtec ali šolo. Predlagane aktivnosti so izvajali tako posamezniki, kot tudi družine, od najmlajših do najstarejših, s čimer se je krepilo tudi medgeneracijsko povezovanje. Igralnico so obiskali tudi otroci iz vrtcev in učenci bližnjih šol. Grajsko gibalnico so obiskovalci lahko uporabljali do konca meseca oktobra in tako prispevali k telesnemu in duševnemu zdravju vseh generacij.

(vir: arhiv NIJZ)

(Vir: spletna stran Vrtca Ravne na Koroškem)

Obeležili smo tudi **Mednarodni dan starejših**, 1. oktober 2021, kjer je bila v ospredju tematika spodbujanja digitalne pismenosti. V Mestni občini Slovenj Gradec je zdravstveni dom Slovenj Gradec gostil posvet Sodelovanje občin pri objavljanju Kažipota e-storitve za seniorje 55+, ki skrbijo za svoje starše, ki so 75+ .

Pri Kažipotu so sodelovale občine, vladne organizacije, ki nudijo e-storitve seniorjem. Sodelujeta tudi Omrežje zaslužnih profesorjev in Evropska zveza zaslužnih profesorjev. Trenutno je na Koroškem objavljen Kažipot za e-storitve na področju Mestne občine Slovenj Gradec in Občine Mislinje. V brošuro

so vključene organizacije, ki so objavile svoje storitve do septembra 2021. Vključeni so tudi državni portal eUprava, ZZS, NIJZ, ZRSZ. Kažipot je izdal ZD Slovenj Gradec.

Vir: Kažipot storitev 55+

In da bi brošura dosegla čim več uporabnikov, smo določene organizacije na spletni strani izpostavile kotiček za "seniorje", kjer se najde tudi e-kažipot.

04. 01. 2022

Kažipot storitev za seniorje (55+) olajša pridobivanje informacij iz zanesljivih virov za vse starejše, njihove odrasle otroke in vse, ki pomagajo seniorjem v Sloveniji. Podatki v Kažipotu pomagajo najti podatke, ki so objavljeni na spletnih straneh tistih organizacij, ki storitve seniorjem nudijo in podatke zbirajo, vzdržujejo in zagotavljajo. Dodatne podatke je mogoče pridobiti pri teh organizacijah po telefonu ali po e-pošti.

Domov > Regije > Območna enota Ravne na Koroškem

Naslov: Ob Suihi 5b

Pošta: 2390 Ravne na Koroškem

Telefon: 02 8705 600

Faks: 02 8705 625

Predstojnica OE Ravne na Koroškem

Neda Hudopisk, dr.med., spec. javnega zdravja

E-naslov: neda.hudopisk[at]nijz.si

AKTUALNO

Datum objave: 04.01.2022

**Za seniorje (55+) -
Kažinot storitev**

AKTUALNO

Datum objave: 10.11.2021

**SVETOVNI DAN
DUŠEVNEGA**

AKTUALNO

/ Svinec

Datum objave: 25.10.2021

24. – 30. oktober

Vir: <https://www.nijz.si/sl/regije/obmocna-enota-ravne-na-koroskem>

V mesecu oktobru smo še sodelovali z občino Ravne na Koroškem, ko so obeleževali **Dan za starejše**.

Življenje Največ, kar lahko imaš

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

MIRA
Nijz

Dan za starejše

Dogodek Občine Ravne na Koroškem, javnih zavodov in društev – ob mednarodnem dnevu starejših, evropskem dnevu oskrbovalcev ter v okviru projekta "stareosti prijazna občina"

Četrtek, 21. oktober 2021
Od 11. do 13. ure
Mestna tržnica Ravne

Predstavitve društev, osveščanje, pogovorni kotički, pravice iz javnih sredstev, merjenje sladkorja in krvnega tlaka ter osrednji dogodek ob 12. uri, z jubilejno vožnjo v projektu Prostofer, županovo poslanico, glasbeno skupino Koroški mix, Damjanom Zihom in sadovi čudovite jeseni.

Z dogodke bo izveden v skladu z izpolnjevanjem pogoja PCT. V primeru dežja se dogodek prestavi na naslednji četrtek, 28. 10., ob istem terminu.

Vir: <https://www.ravne.si/>

Dan za starejše na Ravnah na Koroškem

Besedilo in foto: Občina Ravne na Koroškem

V četrtek, 21. oktobra, je potekal *Dan za starejše* v organizaciji Občine Ravne na Koroškem, javnih zavodov in društev, da bi dosegli boljšo informiranost in vključenost starejših prebivalcev v okolje in s tem posredno izboljšali kazalnike duševnega zdravja te populacije.

Vir: <https://www.ravne.si/>

V okviru akcijskega načrta (AN) 2021- 2023 se ključne aktivnosti usmerjajo v zagotavljanje pogojev za zdrav življenjski slog starejših oseb, za **vključevanje starejših** v družbeno in kulturno dogajanje v lokalnih okoljih, v krepitev **medgeneracijskega sodelovanja in v podporo** ter krepitev neformalnih mrež, deležnikov, organizacij ter programov za vključevanje starejših in zmanjševanje njihove osamljenosti. Epidemija covid-19 je še nazorneje pokazala večjo ranljivost starejše populacije. Restrikcije, ki so se uvajale kot zaščita starejših občanov, so prispevale, da se nekateri starejši počutijo kot breme družbe. Pokazala se je tudi večja verjetnost minimiziranja pomena težav v duševnem zdravju in s tem tveganja, da ne bodo zaznane in ustrezno obravnavane v času epidemije. Metaanaliza 44-ih študij je pokazala, da negativen odnos družbe do starejših vpliva na duševno zdravje le-teh, pokroviteljski odnos do starejših pa zmanjšuje občutke samokontrole in poslabša samopodobo. Obstaja veliko pomanjkljivosti na področju organizacije storitev za starejše in različni družbeni pojavi ovirajo skrb za duševno zdravje te populacije. Med njimi so gmotna prikrajšanost (stopnja tveganja revščine za starejše nad 65 let je leta 2015 znašala 17,2%, pri čemer je opazna izrazita razlika med moškimi (10%) in ženskami (22%)), izključenost in osamljenost starejših (leta 2012 se je glede na podatke Evropske raziskave o kakovosti življenja 7% starejših od 50 let počutilo izključenih iz družbe, raziskava SHARE je pokazala nizko vključenost v opravljanje rednega neplačanega prostovoljskega dela (7% starejših od 50 let) in glede na evropsko povprečje večji delež tistih, ki niso vključeni v nobene aktivnosti v društvih; kar 30% udeležencev programa Starejši za starejše (ZDUS) poroča o pogostih občutkih osamljenosti), diskriminatorna vedenja do starejših, dvojna stigma zaradi starosti in duševne motnje, slabša zmožnost nekaterih starejših za prilagajanje, nepovezanost ali slaba povezanost izvajalcev na področju duševnega zdravja starejših, slabše poznavanje informacijske komunikacijske tehnologije (podatki raziskave o potrebah, zmožnostih in stališčih nad 50 let starih prebivalcev

Slovenije kažejo, da 72% anketirancev ne zna uporabljati računalnika). Ukrepi, vključeni v AN 2021-2023, zadevajo predvsem **večjo vključenost starejših** v vsakdanje aktivnosti, kulturne in športne dogodke v lokalnem okolju ter posledično manjša osamljenost starejših, **izboljšanje dostopnosti in dosegljivosti preventivnih programov/programov krepitve duševnega zdravja starejših v lokalnih okoljih**, vključno s programi za obvladovanje spominskih motenj in izboljšanje dostopnosti različnih njim prilagojenih storitev - uporabnik/starejši naj bi bil v fokusu, **destigmatizacijo, podporo/opolnomočenje svojcev in njihova razbremenitev** (skupine za samopomoč) kot tudi **dvig osveščenosti** in kompetenc vseh ostalih strokovnih (zdravstveni, socialni delavci, oskrbovalno osebje) in **laičnih javnosti**, ki prihajajo v stik s starejšim skozi celotno življenjsko obdobje. (Iz Akcijskega načrta 2021-2023, Nacionalni program duševnega zdravja)

Pristop SOPA – Skupaj za odgovoren odnos do pitja alkohola

V zadnjih letih narašča zanimanje strokovnjakov, ki se ukvarjajo z javnim zdravjem, za probleme, ki jih povzroča alkohol pri starejših ljudeh. Staranje populacije bo verjetno povzročilo tudi porast števila oseb, ki imajo težave s prekomernim pitjem alkohola, saj lahko pričakujemo, da bodo bodoče kohorte starostnikov deležne manj udobja oz. napredka. Ocenjujejo, da več kot 15% starostnikov pije tvegano, 5% starostnikov je zasvojenih, velik delež pa pije občasno velike količine. 50% oseb z duševnimi motnjami, več kot 30% hospitaliziranih ter 10% obravnavanih starostnikov na primarni ravni pije čezmerno oz. škodljivo ali pa so zasvojeni z alkoholom. (Stanojević-Jerković, O., Kolšek, M., Rotar Pavlič, D. Dejavniki tvegane pitja alkohola pri slovenskih starostnikih: Kvalitativna raziskava. Zdravstveno varstvo 2011: 50)

Ker se s problematiko tvegane in škodljivega pitja alkohola lahko srečujemo praktično v vsakem življenjskem obdobju, tudi starosti, je pomembno, da smo regijsko aktivni tudi na tem področju. Tako smo v zadnjih petih letih na Koroškem sodelovali v pilotni izvedbi projekta SOPA – Skupaj za odgovoren odnos do pitja alkohola, ki je podrobneje že opisan pri poročilu Območne enote Nova Gorica, zato ga na tem mestu ne bomo ponovno opisovali. Na Koroškem se zavedamo tako odkrite, kot tudi prikrite problematike, ki jo s sabo prinaša čezmerno pitje alkohola za posameznika, njegove bližnje, pa tudi za lokalno skupnost. Pri tem so starejši lahko bodisi tisti, ki sami tvegano ali škodljivo pijejo alkohol oz. so z njim celo zasvojeni, bodisi so starejši tisti, ki trpijo ali so žrtve zaradi pitja njihovega svojca ali druge bližnje osebe. Zato je pomembno, da pri svojih aktivnostih v lokalni skupnosti naslavljam različne ciljne populacije, strokovno in laično javnost, od mladih, do delovno aktivnih in starejših.

Tako smo se, v sodelovanju z Občino Ravne na Koroškem, na Dnevu starejših, ki je potekal 21. oktobra 2021, z obiskovalci dogodka pogovarjali o pogostih mitih o alkoholu ter jim razdelili informativna gradiva s področja zmanjševanja tvegane in škodljivega pitja alkohola ter duševnega zdravja.

Promocija presejalnih programov SVIT, ZORA, DORA

10. julija 2021 smo se udeležili občnega zbora Društva diabetikov Mežiške doline, kjer smo za člane društva pripravili predavanje o preventivnih presejalnih programih s poudarkom na Programu Svit. Prebivalci občin Mislinja, Črna na Kor., Vuzenica, Prevalje, Ravne na Kor. ter Mežica so lahko v letu 2021 v lokalnem časopisu prebrali članek o Programu Svit.

4 PROJEKTNO DELO

4.1 Projekt ASTAHG

(pripravile: Andreja Mezinec, Ria Jagodic, Monika Robnik Levart, Mojca Gabrijelčič Blenkuš)

Nacionalni inštitut za javno zdravje je od aprila 2018 do aprila 2021 sodeloval v projektu ASTAHG (Alpine Space Transnational Governance of Active and Healthy Ageing). Projekt je podpiral program Interreg Alpine Space, ki ga financira Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR). Nacionalni inštitut za javno zdravje je eden od devetih projektnih partnerjev iz petih držav ([več na naslednji povezavi](#)), ki so sledili cilju projekta »Izboljšati zmogljivosti upravljanja regionalnih politik aktivnega in zdravega staranja (AZS) ter olajšati prenos inovacij in pobud znotraj alpskega prostora«.

NIJZ ASTAHG delovna skupina je v letu 2021 opravila slednje aktivnosti:

Aktivno sodelovanje na zaključni konferenci projekta ASTAHG

13. aprila 2021 je potekala mednarodne konferenca z naslovom "Alpine Space Transnational Governance of Active and Healthy Ageing". Namen konference je bil predstaviti rezultate projekta, združiti ključne deležnike za izmenjavo znanj, razpravljati o izzivih in rešitvah za izboljšanje kakovosti življenja starejših na odmaknjenih področjih ter predstaviti prihodnje usmeritve strategij AZS na makroregionalni in evropski ravni. Več o sami konferenci je dostopno v zapisniku, ki je objavljen na uradni spletni strani projekta ASTAHG (https://www.alpine-space.org/projects/astahg/article-final-event-2021/astahg_final-event_minutes.pdf) ter na spletni strani staranje.si, kjer je dostopen NIJZ povzetek aktivnega sodelovanja (<http://www.staranje.si/aktualno/zakljucna-konferenca-projekta-astahg#read-more>).

Izvedba intervjujev z izbranimi deležniki na področju aktivnega in zdravega staranja v alpskem svetu

Ena izmed zaključnih aktivnosti NIJZ ASTAHG ekipe je bila izvedba intervjujev izbranih deležnikov goriške in gorenjske regije na področju aktivnega in zdravega staranja (AZS) v alpskem svetu (AS). Kot že zgoraj omenjeno je bil namen izvedenih intervjujev z deležniki preveriti njihovo strinjanje s ključnimi ugotovitvami na področjih socialne vključenosti, transportnih povezav, turizma in kulture ter mednarodnega upravnega odbora - Transnational Governance Board (TGB) na podlagi raziskave mnenja deležnikov. Raziskava je dostopna tako v slovenskem kot angleškem jeziku. Več: <http://www.staranje.si/aktualno/izbrane-ugotovitve-pridobljene-z-intervjuji-izbranih-deleznikov-na-podrocju-aktivnega#read-more>.

Poročilo raziskave o mnenju deležnikov na področju AZS

V prvih mesecih leta 2021 smo objavili poročilo raziskave o mnenju deležnikov na področju AZS. Poročilo je pripravljeno tako v slovenskem kot angleškem jeziku in je dostopno na

<http://www.staranje.si/aktualno/porocilo-raziskave-o-mnenju-deleznikov-na-podrocju-azs#read-more>.

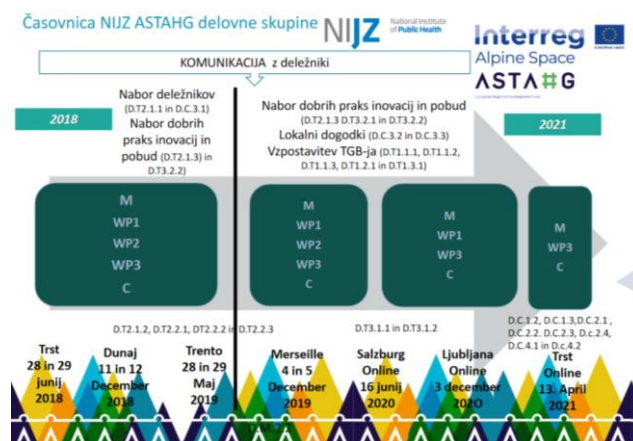
Okvir za sodelovanje pri pobudah za aktivno in zdravo staranje

V sklopu projekta ASTAHG sta partnerja projekta Center za etiko in raziskave revščine na Univerzi v Salzburgu, Avstrija (Centre for Ethics and Poverty Research at University of Salzburg) in Evropski center za socialno politiko in raziskave, Avstrija (European Centre for Social Welfare Policy and Research), pripravila poročilo z naslovom »ASTAHG_Framework for collaboration on aha initiatives« katerega smo prevedli tudi v slovenski jezik in je dostopen na <http://www.staranje.si/aktualno/okvir-za-sodelovanje-pri-pobudah-za-aktivno-zdravo-staranje>.

Na podlagi sodelovanja v projektu ASTAGH je prišlo jeseni 2021 iz Univerze v Salzburgu na NIJZ povabilo za sodelovanje na mednarodni konferenci na temo revščine (<https://povertyconference.weebly.com/>), na kateri bomo predstavili izsledke publikacije o neenakostih v zdravju iz leta 2021, vključno z neenakostmi med starejšimi odraslimi.

Projekt ASTAHG je dosegel cilj

16. aprila 2021 se je uradno zaključil mednarodni Projekt ASTAHG »Mednarodno upravljanje aktivnega in zdravega staranja v alpskem prostoru«. Projekt se je pričel 16. aprila 2018, sodelovalo je devet projektnih partnerjev in dvajset zunanjih opazovalcev. Podpiral ga je program [Interreg Alpine Space](#), ki ga financira Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR).

Vir: NIJZ ASTAHG, Časovnica NIJZ ASTAHG delovne skupine

Ponosni smo, da sta goriška in gorenjska regija postali »del ASTAHG zgodbe«. Opravljenih je bilo veliko aktivnosti, ki jih je vodja projekta na zaključnem sestanku strnila v predstavitev, dostopno [na naslednji povezavi](#).

Vir: NIJZ, ASTAHG, NIJZ ASTAHG delovna skupina ob zaključku projekta

Na spletni strani [staranje.si](http://www.staranje.si) smo si dovolili izpostaviti najpomembnejše cilje <http://www.staranje.si/aktualno/projekt-astahg-dosegel-cilj#read-more>.

Nadaljnje ozaveščanje javnosti o pomenu AZS v odmaknjenih področjih Alpskega Sveta

Kot že leto poprej smo tudi v letu 2021 aktivno pristopili k pripravi prispevka za Znanstveno in strokovno mednarodno konferenco ZDRAVJE STAROSTNIKOV z naslovom »Socialna vključenost starejših, kot element zdravja na odmaknjenih področjih mnenje deležnikov/Social inclusion of older adults as an element of health in remote areas - stakeholders' views« Celoten prispevek si lahko preberete na: <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-099-8/mobile/index.html>.

Širši prispevek smo pripravili za Znanstveno in strokovno konferenco JAVNO ZDRAVJE IN COVID-19 z naslovom »Podpora starejšim v odmaknjenih področjih v času covid-19/Supporting older people in remote areas during COVID-19 EPIDEMIC« . Zbornik prispevkov konference je dostopen na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/zbornik-povzetkov-in-recenziranih-prispevkov-javno-zdravje-in-covid-19>.

Spletna stran [staranje.si](http://www.staranje.si)

Ob zaključku ne moremo mimo dejstva, da je spletna stran [staranje.si](http://www.staranje.si) dobila nove vsebine z ASTAHG projektom. Člani delovne skupine ASTAHG smo skušali vse aktivnosti ažurno objavljati in tako ozaveščati deležnike, ki jih AZS na odmaknjenih področjih Alpskega Sveta zanima.

4.2 Projekt STAR-VITAL

(pripravila Klemen Širok, Natalija Rozman)

Splošna kratka predstavitev projekta

V Projektu STAR–VITAL (<https://www.star-vital.si/>) podjetjem brezplačno pomagamo pri vzpostavitvi, prilagoditvi in integraciji konkretnih ukrepov varovanja in promocije zdravja ter varnosti in dobrega počutja zaposlenih z namenom zagotavljanja trajnostnih in zdravih delovnih mest – predvsem za starejše zaposlene (45+). Projektne aktivnosti so oblikovane tako, da omogočajo individualiziran pristop k uvajanju ukrepov in k identifikaciji ter prebujanju interesov tako zaposlenih kot vodstvenih struktur.

Na temelju analize potreb in pričakovanj 85 malih in srednje velikih podjetij v Zahodni Sloveniji, ozaveščamo in spodbujamo njihovo vodstvo in zaposlene k več gibanju, bolj zdravemu prehranjevanju ter higieni spanja. Učimo jih obvladovanja stresa in izobražujemo za kvalitetnejše medosebne odnose ter medgeneracijsko sodelovanje. Z našim mentoriranjem, svetovanjem, coachingom, interaktivnimi delavnicami in elektronskimi spodbudami sodelujoča podjetja zmanjšajo bolniško odsotnost, da bodo njihovi zaposleni lahko bolj zdravi delali dlje. Podjetja z našim sodelovanjem vzpostavijo zdrava delovna mesta ter okrepijo odgovornost svojih zaposlenih za lastno zdravje. Pod našim mentorstvom se seznanijo s pravnimi in davčnimi vidiki promocije zdravja, izdelajo načrt promocije zdravja na delovnem mestu, znajo bolje uporabiti izkušnje in znanje svojih starejših zaposlenih ter povečajo zadovoljstvo in uspešnost svojih sodelavcev.

Aktivnosti v povezavi s starejšo populacijo- splošno

S podjetji skupaj vzpostavimo zdrava delovna mesta in zagotovimo vitalnost zaposlenih – predvsem za starejše zaposlene (45+):

- ugotovimo razloge absentizma in prezentizma;
- ugotovimo stanje na področju ergonomske ureditve delovnih mest, obvladovanja stresa in prehrane;
- analiziramo obstoječe stanja na področju promocije zdravja in definiramo priložnosti za izboljšave;
- omogočimo nabor konkretnih, podjetju prilagojenih ukrepov in aktivnosti z različnih področij: prehrana, ergonomija, obvladovanje stresa, spanje, podaljševanje (učinkovite) delovne aktivnosti starejših delavcev, usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, medgeneracijsko sodelovanje, uvedba zdravih koticov zdravja na delovnem mestu ipd.;
- izvajamo usposabljanja za vodje in promotorje zdravja (coaching, delavnice);
- izvajamo strokovno podporo pri uvajanju predlaganih sprememb v podjetju;
- pomagamo pri izdelavi strategije ravnanja s starejšimi delavci;

- pomagamo pri razvoju in implementaciji poslovnih modelov za aktivno in zdravo staranje zaposlenih, upoštevajoč specifične podjetja in panoge;
- pripravimo gradiva in vsebine potrebne za izdelavo Načrta promocije zdravja na delovnem mestu, s čimer bo zagotovljena izpolnitev zakonskih zahtev.
- omogočamo prilagojena orodja za spremljanje in izboljšanje stanja na področju zagotavljanja zdravih delovnih mest in aktivnega staranja:
 - ePlatforma,
 - STAR-VITAL Wiki(pedia),
 - Spletna stran projekta;

Vsebine so prilagojene potrebam in pričakovanjem podjetij, posredovane 'v živo', in v virtualnem okolju na stacionarnih ali mobilnih napravah. V projektu delamo z vodji, zaposlenimi in promotorji zdravja ne glede na izredne razmere povezane z epidemijo covid-19. Predvsem pa se prilagajamo situaciji in odgovarjamo na trenutne potrebe podjetij. Spletna stran projekta je trenutno v javni domeni, STAR-VITAL Wiki in ePlatforma pa sta namenjena samo vključenim podjetjem; zaposlenim in vodilnim, ki se v ePlatformo registrirajo ob sprejetju določil o obdelavi osebnih podatkov (GDPR). V nadaljevanju vam predstavljamo orodja, ki jih uporabljamo:

Aktivnosti v povezavi s starejšo populacijo za leto 2021:

a) Aktivnosti glede izvajanja ukrepov v podprtih organizacijah za leto 2021:

V letu 2021 smo delovali na sledečih področjih: (1) aktivno pridobivanje podjetij za vključitev v projekt; (2) uvodna moderirana srečanja za vodstva podjetij; (3) izvedba splošne ozaveščevalne delavnice za zaposlene s presejalnim vprašalnikom za ugotovitev stanja; (4) analize stanj v podjetjih (presejalni vprašalniki in poglobljena analiza delovnih mest) z delavnico za vodstva podjetij namenjeno opredelitvi ukrepov; (5) delavnice za zaposlene in promotorje zdravja; (6) izvajanje poglobljenih intervencij na področju prehrane; (7) izvajanje individualnega coachinga in mentorstva za podjetja; (8) izvajanje kampanij promocije zdravja za zaposlene v ePlatformi; (9) izvajanje splošnega informiranja vodstev in zaposlenih o aktualnih informacijah in dogodkih s področja varovanja zdravja in zdravega življenjskega sloga ter covid-19; (10) voden aktivni odmor, ki se prenaša preko video povezave; (11) vzpostavitev kotičkov zdravja.

- Tekom poročevalskega obdobja smo nadaljevali z aktivnim pridobivanjem podjetij za vključitev v projekt. Od začetka projekta smo skupaj obiskali ali neposredno kontaktirali več kot 120 podjetij in uspeli pridobiti skupaj 95 pisem o nameri. S procesom pridobivanja podjetij smo tako zaključili ter dosegli in presegli načrtovano vrednost kazalnika. V obdobjih veljavnosti protikoronskih ukrepov smo zaznali, da so se v nekaterih panogah razmere tako zaostrele, da se (predvsem mali) delodajalci (pogosto) primarno borijo za golo preživetje (izpad naročil,

likvidnostni problemi, odpuščanje zaposlenih) in je v teh okoliščinah promoviranje zdravja pri delu postalo velik izziv.

- Skladno s spremenjenim protokolom obravnave podjetij smo za vodstva 2. vala vključenih podjetij izvedli 5 uvodnih moderiranih srečanj, ki so se jih udeležili predstavniki 12 podjetij.
- Nadaljevali smo s splošnimi ozaveščevalnimi delavnicami za zaposlene in pridobivanjem posnetkov stanja. Trenutno imamo v bazi 1028 izpolnjenih vprašalnikov in pripadajočih soglasij zaposlenih za vključitev v projekt. Zajem podatkov o posnetku stanja je bil izveden v okviru splošne promocijske delavnice (izvedenih 12 delavnic) organizirane v vsakem podjetju, v kateri smo predstavili pomen skrbi za zdravje po izbranih vsebinskih področjih.
- Posnetke in analize stanja smo do sedaj izvedli v 31 podjetjih – od tega v poročevalskem obdobju 13. V času najstrožjih covid-19 ukrepov smo delavnice in presejalne vprašalnike izvajali preko videokonferenčnega sistema in mobilnih naprav uporabnikov. Na zbranih podatkih (posnetki stanja v podjetju) so bile izvedene analize, pri čemer smo v okviru projektne skupine razvili pol-avtomatizirano predlogo za poročilo o posnetku stanja v podjetju. Za ta podjetja smo pripravili delavnice za vodstva namenjena skupni analizi rezultatov presejalnega vprašalnika in opredelitvi ukrepov promocije zdravja. V poročevalskem obdobju smo uspeli izvesti kar 7, ki se jih je udeležilo 37 udeležencev.
- Aktivni smo bili tudi pri izvajanju vsebinskih delavnic za vodilne v podjetjih, promotorje zdravja in zaposlene. V letu 2021 smo tako ponudili in izvedli serijo delavnic s sledečih področij: davčni in pravni vidiki promocije zdravja, kadrovske managerske prakse, gibanje in ergonomija, prehrana, spanje, stres, komunikacija, medgeneracijski dialog in motivacija zaposlenih. Skupaj smo izvedli 30 delavnic, ki se jih je udeležilo 319 oseb. V dveh podjetjih smo izvedli poglobljeno obravnavo na področju prehrane.
- 8 podjetjem smo ponudili oporo skozi individualni coaching in mentorstvo, kar se je izkazalo kot pomembno predvsem v kriznih časih (t.j. reševanje komunikacijskih in vodstvenih težav v podjetjih, ki so nastala zaradi izpada naročil, delavcev na čakanju in problemih pri izplačevanju plač).

- Za potrebo interaktivnega vključevanja uporabnikov (zaposleni in vodilni) v aktivnosti oziroma programe dela (tudi preko mobilnih naprav) uspešno uporabljamo ePlatformo z integrirano STAR-VITAL Wikipedijo z več kot 150 ukrepi s področja varovanja in promocije zdravja. V poročevalskem obdobju smo v ePlatformo vključili 1028 zaposlenih iz 31 podjetij. V poročevalskem obdobju smo izvajali programe dela s sledečih vsebinskih področij: kadrovske managerske prakse, gibanje in ergonomija, prehrana, stres, spanje, pravni in davčni vidiki promocije zdravja pri delu, komunikacija, medgeneracijsko sodelovanje in absentizem, programa dela »Kotički zdravja« za aktivne odmore prilagojene specifičnim delovnim mestom ter usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja.
- V okviru ePlatforme smo izvajali tudi splošno ozaveščanje podjetij z informacijami s področja promocije zdravja pri delu, pri čemer v času karantenskih ukrepov vključena podjetja še bolj intenzivno informirali o ukrepih vezanih na preprečevanje širjenja covid-19 v delovnih okoljih. V poročevalskem obdobju so podjetja tako skupaj prejela 10 informacij vezanih na preprečevanje širjenja covid-19 (1228 sporočil) in 68 obvestil o aktualnih informacijah in dogodkih s področja varovanja zdravja in zdravega življenjskega sloga (22.090 e-mail sporočil). Iz ePlatforme smo v poročevalskem obdobju registriranim uporabnikom skupaj posredovali 41.402 sporočil.
- V letu 2021 smo redno vsak delavnik v živo preko videokonferenčne povezave med 13:15 in 13:30 uro prenašali vodeno vadbo (STAR-VITAL aktivni odmori - 15min vadbe na dan, odžene bolezen stran!). Na spletni strani STAR-VITAL pa je na voljo posnetek vadbe za pretekli dan. Tekom leta smo preko STAR-VITAL spletne strani oziroma VIMEO strani zbrali 2475 ogledov. Prisotnosti na živem prenosu dnevne vadbe ne spremljamo.
- 19 aktivnim podjetjem smo posredovali promocijske vadbene pripomočke in jih vključili v kampanjo oz. vodene aktivnosti STAR-VITAL kotički zdravja.
- Delavnice smo izvajali preko video konferenc, v kolikor pa so to dopuščale razmere, pa tudi v živo. Ker je en računalnik (Zoom povezava) pogosto uporabljalo več zaposlenih, so številke prisotnih v manjši meri podcenjene.

b) Aktivnosti izvedbe evalvacije za leto 2021:

Aktivnosti ugotavljanja učinkov intervencij so še v fazi priprave, saj smo tekom leta zaključili z večjim delom intervencij v vključenih podjetjih. Merjenju učinkov intervencij v podjetjih bo namenjena posebna pozornost. Pričeli smo z izvajanjem faza evalvacije, in sicer s pridobitvijo administrativnih mikro podatkov s strani SURS, ZRSZ, ZPIZ in NIJZ.

Sprotno spremljanje izvajanja ukrepov je predvideno v okviru ePlatforme, kjer je uporabnikom dana možnost, da sproti vrednotijo posredovane vsebine. Ob izvajanju delavnic in programov dela ePlatforme uporabniki vsebine numerično ocenjujejo na skali od 5 (najvišja ocena) do 1. Redno spremljamo tudi branost vseh posredovanih vsebin in obseg branosti po vključenih podjetjih. V kolikor ugotovimo, da aktivnosti v določenih podjetjih zastanejo, ustrezno interveniramo pri vodilnih v podjetjih.

V ePlatformi aktivno sodeluje 31 podjetij. To predstavlja 1028 udeležencev. V nadaljevanju navajamo povprečne deleže prebiranja sporočil po posameznih kampanjah / programih dela.

1. Delež vseh branih sporočil je znašal na mesečni ravni tudi do 23%. Najbolj bran e-mail je »15min vadbe na dan, odžene bolezen stran!«.
2. Delež branih vsebin managementa na mesečni ravni je znašal do 56% - Največkrat prebran e-mail je »150+ ukrepov za vitalnost«. Vsebine managementa so bile v povprečju ocenjene z oceno 4,8.
3. Delež prebiranja vsebin gibanja in ergonomije v letu 2021 znaša 24%. Najbolj bran e-mail je »Vabilo k izpolnjevanju spletnega vprašalnika SST«. Vsebine gibanja in ergonomije so bile v letu 2021 ocenjene s povprečno oceno 4,3.
4. Delež branih vsebin prehrane v letu 2021 znaša 21%. Najbolj bran e-mail je »Vam zmanjkuje energije?«. Vsebine prehrane so bile v letu 2021 ocenjene s povprečno oceno 4,5.
5. Delež prebiranja vsebin stresa v letu 2021 znaša 21%. Najbolj bran e-mail je »Spalno okolje«. Vsebine stresa so bile v letu 2021 ocenjene s povprečno oceno 4,3.
6. Delež prebiranja vsebin spanja v letu 2021 znaša 21%. Najbolj bran e-mail je »Spalno okolje«. Vsebine spanja so bile v letu 2021 ocenjene s povprečno oceno 4,6.
7. Delež prebiranja vsebin pravnih, davčnih vidikov v letu 2021 znaša 44%. Najbolj bran e-mail je »Odgovornosti delodajalca«. Vsebine pravnih, davčnih vidikov v letu 2021 niso bile ocenjene.
8. Delež prebiranja vsebin komunikacije, medg. sodelovanja in absentizma v letu 2021 znaša 58%. Najbolj bran e-mail je »S komunikacijo do zdravja«. Povprečna ocena vsebin na letni ravni znaša 4,5.

9. Delež branih obvestil o aktualnih informacijah in dogodkih s področja varovanja zdravja in zdravega življenjskega sloga v letu 2021 znaša 22%, Najbolj bran e-mail je »15min vadbe na dan, odžene bolezen stran!«. Te vsebine niso prejele nobene ocene.
10. Delež branih vsebin kampanje Usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja v letu 2021 znaša 22%. Najbolj bran e-mail je »Sprejemanje samega sebe in skrb zase«.
11. Delež branih Kotičkov zdravja v letu 2021 znaša 23%. Najbolj bran e-mail je »Aktivni odmor - 3 minute za zdravje!_frizerji_4«. Te vsebine niso prejele nobene ocene.
12. Delež branih obvestil o covid-19 novičkah znaša 27%.

Celotno število ogledov STAR-VITAL videoposnetkov znaša 2475 ob 34% povprečni gledanosti. Vrednosti ogledov na mesečni ravni pa so se gibale med 113 krat do 368 krat, ob razponu povprečne gledanosti med 34 - 48%. Med vsebinami je prevladoval ogled posnetkov aktivnih odmorov STAR-VITAL (1662).

Nihanja v deležu prebranih sporočil in v povprečnih ocenah pojasnjujemo s tremi dejavniki: prisotnostjo počitniških obdobij, faze izvajanja posamezne kampanje (začetek – zaključevanje) in z zaključevanjem oz. začenjanjem posameznega cikla dela s podjetji. V obdobjih nižjih stopenj aktivnosti so bile tudi ocene vsebin manj zanesljive zaradi nižjega števila oddanih ocen.

Sproti spremljamo tudi zadovoljstvo udeležencev z izvedenimi delavnicami.

c) Informiranje in obveščanje javnosti za leto 2021:

Informiranje in obveščanje javnosti je potekalo preko sledečih sklopov rednih aktivnosti:

- Leta 2021 smo projektni partnerji nadaljevali z rednimi objavami v revijah Obrtnik. V poročevalskem obdobju smo tako objavili 11 prispevkov v reviji Obrtnik podjetnik.
- Na področju promocije projekta in projektnih vsebin v širšem okolju smo v sodelovanju s SPOT točko Obalno-kraške regije, 12. 1. 2021 izvedli regijsko ozaveščevalno delavnico, ki se jo je udeležilo 37 udeležencev.
- Nadaljujemo tudi sodelovanje z Mestno občino Koper pri projektu "Koper zdravo mesto" z oblikovanjem iniciative za program promocije zdravja pri delu v javnem sektorju.
- Z novimi vsebinami s področja promocije zdravja pri delu in podaljševanja delovne aktivnosti sproti posodabljammo spletno stran projekta.
- V poročevalskem obdobju smo aktivno promovirali jesensko konferenco STAR-VITAL Zdravje starostnikov, ki je imela vzporedno sekcijo na temo delovno aktivni starejši odrasli z naslovom: Zdravi in delovno aktivni v starosti in jo septembra tudi uspešno izvedli. Dogodek si je ogledalo 196 prisotnih. V okviru letne konference je bila izvedena tudi vodena okrogla miza, na podlagi katere je RTVSlo Koper je v okviru oddaje Lynx pripravil 3:40 min dolg prispevek o zaposlovanju

starejših in podaljševanju delovne aktivnosti, ki je nastal na podlagi jesenske STAR-VITAL konference. Prispevek se je predvajal 28.10. ob 22:30 na TV Koper, potem pa še trikrat v Sloveniji in zamejski Italiji (RAI).

- Intenzivirali smo tudi sodelovanje z RTVSlo Koper, pri čemer smo opredelili vsebine za redna sodelovanja v oddaji Dobro jutro s področja zdravja, gibanja in prehrane. Izveden je bil tudi dogovor za predstavitev projekta STAR-VITAL v oddaji Meridiani.
- 19. oktobra je operacijo: Podaljševanje delovne aktivnosti in zmanjševanje odsotnosti z dela v KRZS - STAR-VITAL: Združeni ukrepi za vitalnost starejših delavcev obiskala delegacija MDDSZ z ministrom Janezom Ciglerjem Kraljem in mag. Katjo Rihar Bajuk, generalno direktorico Direktorata za delovna razmerja in pravice iz dela.

4.3 Predstavitev delovanja skupine AHA.SI

(Pripravili: Andreja Mezinec, Monika Robnik Levart, Mojca Gabrijelčič Blenkuš in Natalija Rozman)

Skupina AHA.SI se srečuje v taki obliki, kakršno poznamo sedaj, od leta 2014. Nastala je v okviru partnerjev projekta Aktivno in zdravo staranje v Sloveniji (AHA.SI), kasneje se je naloga implementirala v okvir rednih nalog skupine Javno zdravje v medsektorskih politikah (JZvMSP) na temo staranja (AZS). Starejši so sicer že od vzpostavitve stroke javnega zdravja v prvi polovici preteklega stoletja prepoznani kot ena od ranljivih skupin prebivalcev, za katero je potrebno posebej poskrbeti. Z izboljševanjem delovnih in življenjskih pogojev za v drugi polovici preteklega stoletja se je podaljševala tudi pričakovana življenjska doba in Slovenija je bila ena od držav, ki so dosegle milenijski cilj podaljšanja življenjske dobe prebivalcev na 80 let (sicer različno po spolu, izobrazbi in ekonomskem statusu ter regiji prebivališča). Ob prehodu v nov družbeni sistem v devetdesetih letih preteklega stoletja so pravice na področju pokojninskega, socialnega in zdravstvenega varstva ostale formalno še vedno dostopne za vse in formalno le deloma spremenjene, v praksi pa se je kazalo, da se položaj starejših glede zdravja in blagostanja vseeno zaznavno spreminja. Zato so teme starejših in staranja ponovno vzniknile kot samostojne teme, takratni IVZ je prvo celovito konferenco na temo staranja organiziral v letu 2006. Od takrat pa do leta 2012/13, ko je začel nastajati koncept projekta AHA.SI, sta NIJZ in ZZV Maribor več let skupaj organizirala konference na različne tematike staranja v Pekrah pri Mariboru. Danes je v podporo implementaciji Strategije dolgožive družbe na NIJZ organizirana skupina za staranje, v kateri sodelujejo tako NIJZ sodelavci na nacionalnem in regionalnem nivoju kot zunanji deležniki (MZ, MDDSZ, IER, IRRSV, UMAR, zunanji strokovnjaki ...) , ki primarno delujejo na področju AZS ali pa jih področje AZS zanima.

Vir: AHA.SI Arhiv, Prvo formalno srečanje skupine AHA.SI po zaključku srečanja z naslovom »Demografske spremembe in staranje populacije so neizogibni izziv naše družbe, dotaknile se bodo naših družin in vsakega od nas«, 26.1.20216, Grand Hotelu Union, Ljubljana.

Glavni namen področja AZS je razvijanje multidisciplinarnih kompetenc in medresorskih pristopov za vključevanje zdravja v različne sektorske ukrepe in politike ter spremljanje razvojnih politik, pomembnih za področje javnega zdravja, na ravni Evropske Unije in Svetovne zdravstvene organizacije (SZO).

Nacionalna srečanja skupine JZvMSP v letu 2021

Kot že zgoraj navedeno, se skupina redno povezuje z različnimi deležniki s področja staranja tako na nacionalnem kot na regionalnem nivoju. Zaradi covid-19 situacije smo v letu 2021 aktivnosti prilagodili in izvedli vsa tri redna/informativna srečanja s pomočjo on-line orodij.

V nadaljevanju so v zaporedju podane vsebine nacionalnih srečanj v letu 2021 s ključnimi poudarki.

1. Sestanek skupine na temo JZvMSP na temo staranja, 5 marec 2021

Na prvem sestanku so aktivno sodelovali Andrej Srakar (IER), Jože Gričar (UM), Andreja Bleščak, Mojca Gabrijelčič Blenkuš, Andreja Mezinec, Monika Robnik, vse NIJZ.

Poleg sodelavcev iz centralne enote in OE NIJZ-ja so sestanku prisostvovali še;

- Predstavniki MDDSZ, Aleš Kenda.
- Predstavnica IRRSV, Mateja Nagode.
- Predstavnica UMAR-ja, Eva Zver.
- Predstavniki SZD-ja, Radko Komadina.

Kratki poudarki

Mojca Gabrijelčič (NIJZ) je predstavila dokument "Predloge za delovanje v sindemiji 2020/21"¹⁹. Poudarila je, da se pojavlja tretja epidemija = epidemija neenakosti, ter da se pojavljajo nove ranljivosti v povezavi s tem. Andreja Belščak Čolaković (NIJZ) je predstavila PANDA raziskavo s poudarkom na starejših. Jože Gričar je predstavil omrežje sodelovanj: a) e-seniorji, b) kažipot, c) možnost sodelovanja ter prisotne povabil k sodelovanju. Andrej Srakar (IER) je predstavil prispevek v povezavi z neenakostjo in dolgotrajno oskrbo /dekompozicija neenakosti. Aktivnosti na področju AZS tako znotraj Slovenije kot širše je podala Andreja Mezinec. Izpostavljamo še: Zeleno knjigo o staranju, začetek široke politične razprave o izzivih in priložnostih starajoče se evropske družbe ter NIJZ odziv²⁰, ustanovitev Statističnega sosveta za tretje življenjsko obdobje²¹, aktivnosti v okviru Svetovne zdravstvene organizacije (SZO)-

¹⁹ https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/nijz_podlage_za_delovanje_v_sindemiji_28dec2020.pdf

²⁰ http://staranje.si/sites/www.staranja.si/files/upload/images/odgovor_nijz_zelena_knjiga_22_2_2021_koncn_a.pdf

²¹ <https://www.stat.si/statweb/NationalStatistics/AdvCommitteesDescription/99>

Dekade staranja²², prvi podatkovni portal o staranju²³, sodelovanje pri pregledu podatkov zdravega staranja na področju fizične zmogljivosti, zmožnosti telesa in okolijskih vplivov (functional ability, intrinsic capacity and environment)²⁴ itd.

Na sestanku je bil sprejet sklep o pripravi dopisa v imenu skupine AHA: Poizvedba o akcijskem načrtu dolgožive družbe, ki se ga je naslovalo na MDDSZ.

V nadaljevanju je podana splošna prezentacija srečanja z vključeno predstavitevjo PANDA raziskave ter predstavitevjo Neenakosti v razmerju med dolgotrajno in zdravstveno oskrbo.

1. Sestanek skupine JZvMSP na temo staranja

Spletno srečanje, 5.3.2021

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. COVID-19 sindemija in položaj starejših v času COVID-19 in (M. Gabrijelčič in A. Belščak)
3. Omrežje e-seniorjev 55+ (J. Gričar)
4. Zelena knjiga o staranju in njena umestitev (A. Mezinec)
5. Neenakosti in dolgotrajna oskrba/ podatki SHARE (A. Srakar)
6. Nadaljnje delo

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka

Sklepi:

- **Sklep 1:** Na sestanku so udeleženci zaznali potrebo (na nivoju NIJZ) po sprejetju AN Strategije dolgožive družbe ter Zakona o dolgotrajni oskrbi.
- **Sklep 2:** Člani DS se seznanijo s priporočili Evropskega semestra za leto 2020.
- **Sklep 3:** Člani DS se seznanijo z nastajajočo IDS za duševno zdravje starejših.
- **Sklep 4:** Predlagane teme za naslednji sestanek skupine so: *prehrana starejših, letošnje aktivnosti na področju staranja ter kako podpreti Zakon o dolgotrajni oskrbi?*

COVID-19 sindemija in položaj starejših v času COVID-19

<https://www.nijz.si/sl/napotki-starejsim>

²² <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>

²³ <https://www.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/ageing-data>

²⁴ <https://www.who.int/publications/i/item/9789240017900>

COVID-19 sindemija in položaj starejših v času COVID-19

NIJZ

NIJZ Nacionalni inštitut za javno zdravje

Raziskava o vplivu pandemije COVID-19 na življenje (SI-PANDA 2020/21)

Prilagodili:
Ada Hočevar Grom, dr. med. spec.,
Andreja Belščak Čolakovič, dr. med. spec.

Ljubljana, 5.3.2021

Pandemska izčrpanost

- Naraven in pričakovan odziv na dolgotrajno javnozdravstveno krizo, ki zahteva izvajanje ukrepov, ki bistveno posegajo v vsakdan posameznika.
- Pomanjkanje motivacije za upoštevanje priporočenih samozaščitnih vedenj, ki se pojavi postopoma in na katero vplivajo čustva, izkušnje in stališča
- Demotivacija se kaže kot zmanjšanje zavedanja o tveganjih, vezanih na COVID-19, nepripravljenost za informiranje in neizvajanje samozaščitnih vedenj.
- Ogroža uspešnost ukrepov za preprečevanje širjenja okužbe virusa SARS-CoV-2.

Namen raziskave SI-PANDA

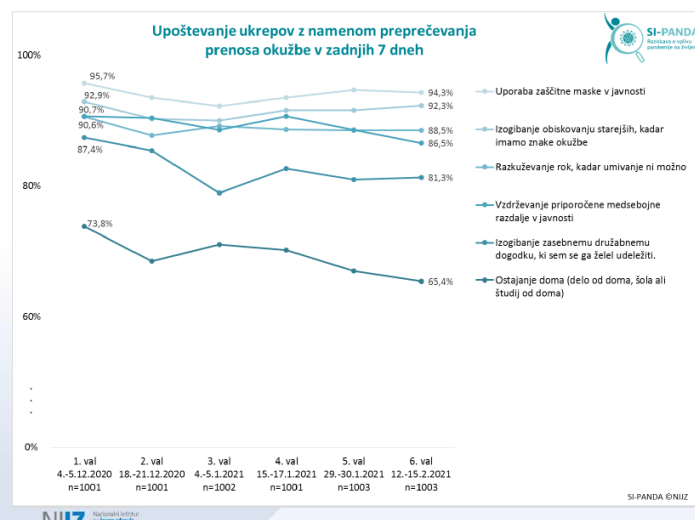
- Meritve za povečanje razumevanja vedenja ljudi v povezavi s COVID-19 ter ocena pandemske izčrpanosti v času med in po epidemijo COVID-19 v Sloveniji.
- Razumevanje vedenja ljudi → identifikacija tveganih skupin iskanih rešitev →
- Sprememba vedenja ljudi v pozitivno smer:
 - zmanjša prenos in širjenje novega koronavirusa
 - zmanjša izčrpanost in stiske ter poveča kakovost življenja
 - ohrani delujoč zdravstveni sistem
 - omogoči normalizacijo vseh segmentov družbe
 - zmanjšuje neenakosti

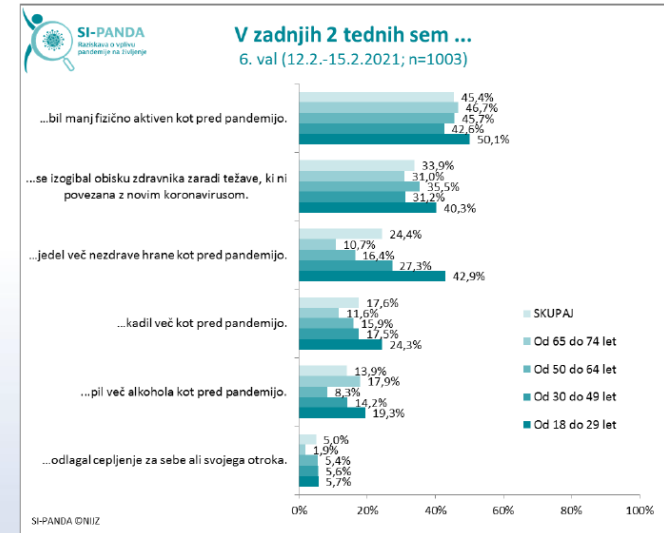
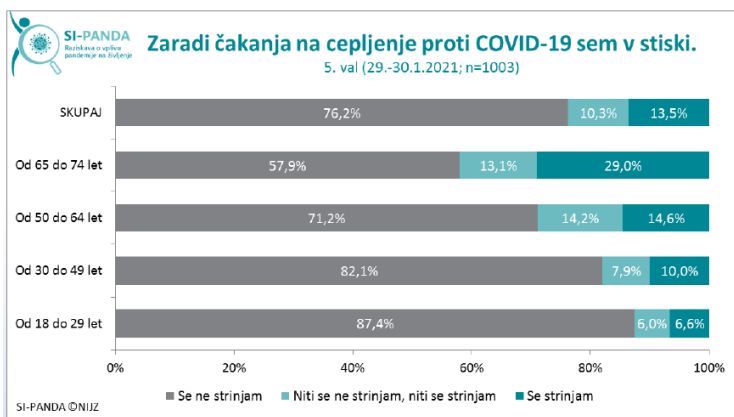
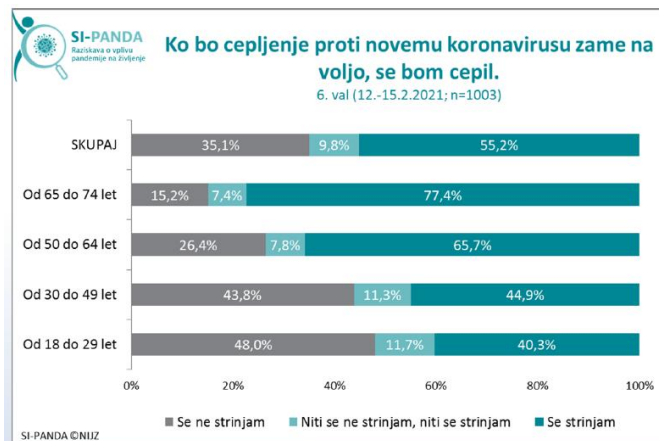
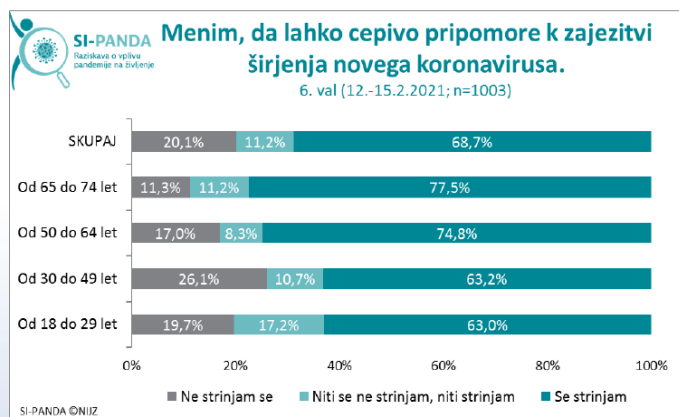
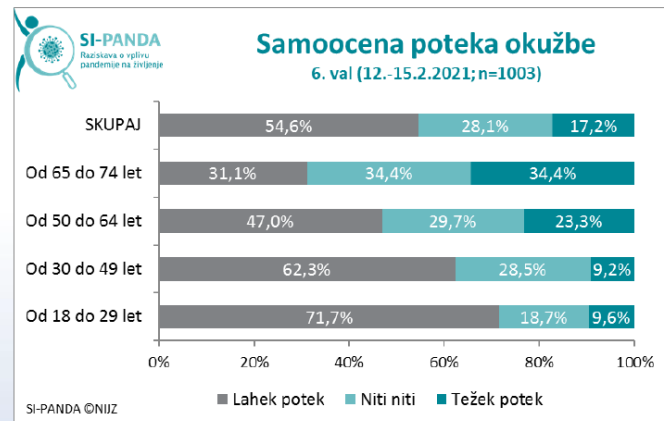
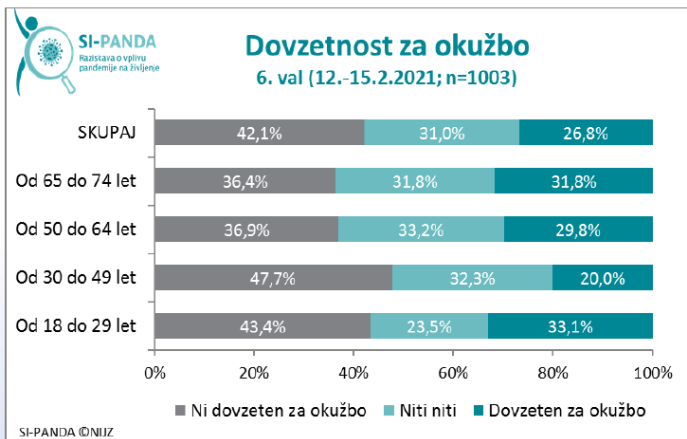
NIJZ

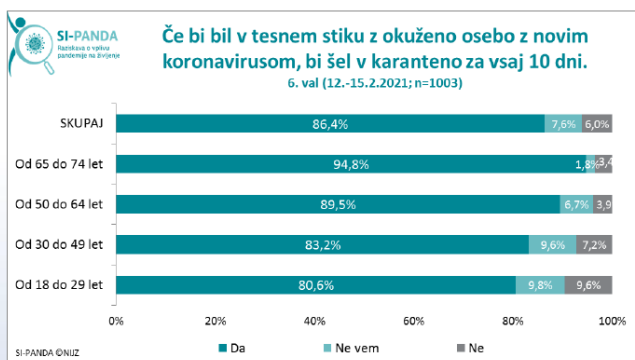
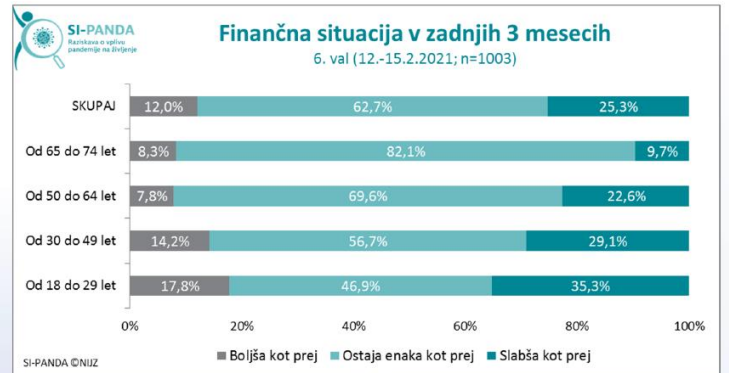
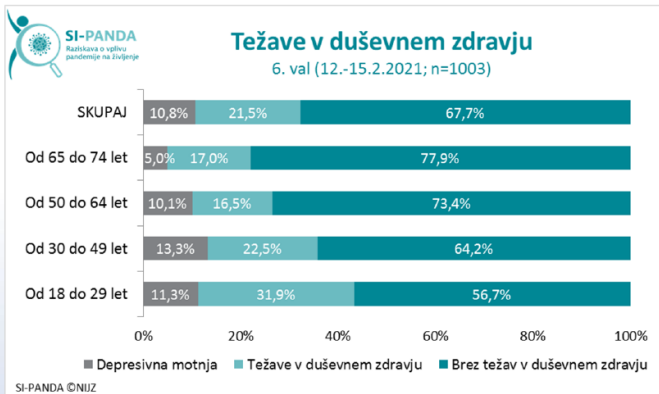
Več o raziskavi

- Raziskava poteka kot panelna anketna raziskava v dvanajstih ponovitvah (ponovitve enkrat na dva tedna) s pričetkom 4. 12. 2020
- Podlaga je vprašalnik Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), ki smo ga ustrezno prilagodili razmeram v naši državi, kar bo omogočalo tudi mednarodno primerjavo
- Po vsakem valu raziskave poročilo s ključnimi izsledki
- Predstavljenih je nekaj ključnih ugotovitev po 6.valu raziskave (potekal od 12. do 15. 2. 2021)

NIJZ

Več informacij in objava poročil:

<https://www.nijz.si/sl/raziskava-o-vplivu-pandemije-na-zivljenje-si-panda-20202021>

NIJZ

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. COVID-19 sindemija in položaj starejših v času COVID-19 in (M. Gabrijelčič in A. Belščak)
3. **Omrežje e-seniorjev 55+ (J. Gričar)**

NIJZ

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. COVID-19 sindemija in položaj starejših v času COVID-19 in (M. Gabrijelčič in A. Hočevar)
3. Omrežje e-seniorjev 55+ (J. Gričar)
4. **Zelena knjiga o staranju in njena umestitev (A. Mezinec)**

NIJZ

Zelena knjiga o staranju

EVROPSKA
KOMISIJA

Briselj, 27.1.2021
COM(2021) 50 final

ZELENA KNJIGA O STARANJU

Spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami

Dostop; https://ec.europa.eu/slovenia/news/green-paper-on-aging_sl

NIJZ odziv: <http://www.staranje.si/aktualno/odziv-na-zelena-knjigo-o-staranju-spodbujanje-medgeneracijske-solidarnosti-odgovornosti#read-more>

NIJZ

Zelena knjiga o staranju-kazalo

1. Uvod	2
2. Postavitev temeljev	3
2.1. Zdravo in aktivno staranje	4
2.2. Izobraževanje in usposabljanje z vidika vseživljenjskega učenja	4
2.3. Ozemljski vidiki dostopa do izobraževanja	5
3. Čim boljši izkoristek delovnega življenja	6
3.1. Vključevanje večjega števila ljudi v delovno silo	6
3.2. Produktivnost, inovacije in poslovne priložnosti	8
3.3. Zaposlovanje in produktivnost – ozemljski vidiki	9
4. Nove priložnosti in izzivi pri upokojevanju	10
4.1. Ohranjanje aktivnosti	11
4.2. Revščina v starosti	11
4.3. Ustrezni, pravični in vzdržni pokojninski sistemi	13
5. Zadovoljevanje naraščajočih potreb starajočega se prebivalstva	15
5.1. Zadovoljevanje potreb po zdravstvenem varstvu in dolgotrajni oskrbi starajočega se prebivalstva	16
5.2. Mobilnost, poveztivost in dostopnost	18
5.3. Ozemljske razlike pri dostopu do oskrbe in storitev	18
5.4. Izboljšanje dobrega počutja z medgeneracijsko solidarnostjo	20
6. Obeti	21

NIJZ

Zelena knjiga o staranju NIJZ zaključki

Priča smo demografskim spremembam, ki bodo vplivala na naš način življenja. Slovenci v življenju preživimo manj zdravih let življenja kot povprečni Evropejec. Zato je pomembno, da z aktivnostmi za zdravo in aktivno staranje pričnemo že ob rojstvu. V dokumentu smo skušali združiti vsebino, vendar je področje AZS široko. Zavedamo se, da se vseh tem nismo dotaknili niti eno piko na dan:

- Potrebujemo sistemsko ureditev AZS na ravni EU in nacionalno; Komisija lahko opredeli prednostno področje staranja z ustreznimi mehanizmi povezovanja za države članice (npr. usmerjevalna skupina, visoka skupina, ...) in države članice zaveže, da pripravijo ne le strateške dokumente, ampak tudi operativne akcijske načrte;
- Tudi na nivoju regionalnih strategij EU bi lahko delovali(i) mednarodni(i) organi(i) AZS, ki bi usklajeno delovali(i) in ocenjevali(i) regionalne politike, področja povezanosti(i) in tako usklajevali(i) delo deležnikov na mednarodni, nacionalni kot regionalni ravni;
- Potrebujemo medsebojno povezovanje oz. vključevanje različnih deležnikov iz različnih sektorjev, vključno z nevladnimi organizacijami; še posebej je to pomembno za delo na odmaknjenih področjih, kjer je medsektorsko kreiranje politik edina možnost, da se ohranja posejtenost in aktivnost prebivalcev;
- Nujno je razumevanje izšvov staranja v medgeneracijskem kontekstu, zaradi (1) aktivnega in zdravega staranja od rojstva naprej; kot tudi zaradi (2) povezanosti generacij pri ustvarjanju okolja za aktivno in zdravo staranje;
- Smiselno je čim boljše uporabiti izkušnje Covid-19 sindemije in usmeriti RRF in druga sredstva v izboljšanje razmer za kakovostno medgeneracijsko življenje starejših, v vseh pogledih, še posebej glede na potrebe institucionalizirane in deinstitutionalizirane dolgotrajne oskrbe;
- Potrebujemo prave vobline in pristope, evidence, pregledje stanja, cilje, kazalnike ter evalvacije; ključni so skupni kazalniki, kot je kazalnik zdravih let življenja v Evropskem semestru in v nacionalnih strategijah.

EK zasleduje vseživljenjski pristop zato je pomembno ozaveščanje in izobraževanje prebivalcev predvsem o pomenu zdravega življenjskega sloga, lastni telesni aktivnosti in zdravi prehrani, z obvladovanjem tveganega vedenja, skrbjo za duševno zdravje ter s preprečevanjem bolezni že od rojstva dalje.

Statistični svet za 3 življenjsko obdobje

Statistični svet za 3 življenjsko obdobje

Namen delovanja sveta je razprava o podatkih in kazalnikih vezanih na populacijo starejšo od 65 let.

Vsebinska področja, ki so del njegovega delovanja:

- kodelovanje pri oblikovanju vsebine statističnih raziskovanj z vidika obravnave starejših,
- ocenjevanje z izbranimi metodološkimi pristopi in tem področjem ter razprava o spremeni zakonodaje, ki vplivajo na zagotavljanje podatkov o tem delu populacije,
- obravnavanje vprašanj glede vsebin objavljenih podatkov v področju staranja.

Skupna članov sveta (16,17 KB)

Saje svetova
1. maja 2021

Dostop: <https://www.stat.si/statweb/NationalStatistics/AdvCommitteesDescription/99>

NIJZ

WHO Podatkovni portal o staranju

MATERNAL, NEWBORN, CHILD AND ADOLESCENT HEALTH AND AGEING

Agencing data

The Decade of Healthy Ageing (2020-2030) is an opportunity to bring together governments, civil society, international agencies, academia, the media and the private sector for ten years of concerted, catalytic and collaborative action to improve the lives of older people, their families, and the communities in which they live.

<https://www.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/ageing-data>

NIJZ

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. COVID-19 sindemija in položaj starejših v času COVID-19 in (M. Gabrijelečič in A. Belščak)
3. Omrežje e-seniorjev 55+ (J. Gričar)
4. Zelena knjiga o staranju (A. Meziniec)
5. Neenakosti in dolgotrajna oskrba/ podatki SHARE (A. Srakar)

NIJZ

Neenakosti v razmerju med dolgotrajno in zdravstveno oskrbo

doc. dr. Andrej Srakar

Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER) in
Ekonomski fakulteta Univerze v Ljubljani,
YoungStatS

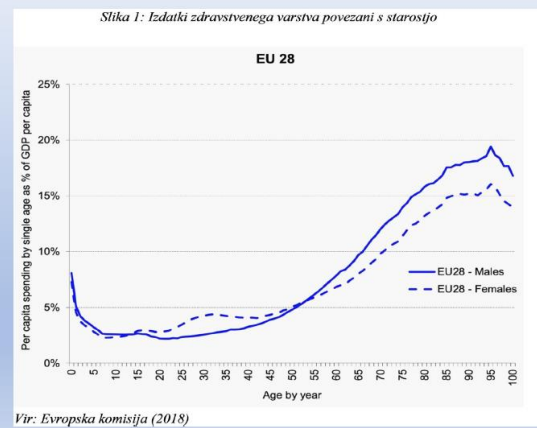
Kratek uvod

- Proces hitrega staranja prebivalstva predstavlja enega največjih izzivov današnje družbe.
- Vplivi demografskih sprememb se kažejo na področjih izobraževanja, trga dela, gospodarstva, dnevnih migracij in poseljenosti. Spremembe v strukturi prebivalstva bodo vplivale na vzdržnost javnih financ. Manjše število delovno aktivnih pa bo posledično izjemno negativno vplivalo na vire financiranja. Rast deleža starejših bo samo še povečeval pritisk na javnofinančne izdatke na področju pokojnin.
- Brez uveljavitve potrebnih sprememb se bo zaradi velikega števila upokojencev napram zavarovancem povečal pritisk na pokojninsko blagajno. Na področju zdravstva pa bomo predvidoma deležni večje rasti izdatkov za zdravstveno in dolgotrajno oskrbo glede na BDP kot primerljivo povprečju v EU 28 (Evropska komisija, 2018). Obolevnost se namreč s starostjo naglo povečuje kakor tudi potreba po zdravstveni in socialni oskrbi.

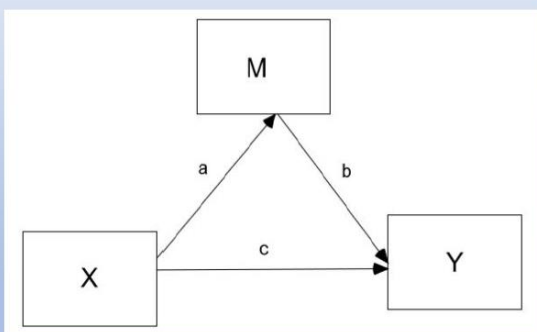
Kratek uvod

- V zadnjih letih je družba dosegla izjemen napredek pri zagotavljanju boljših zdravstvenih storitev. Zlasti tistih, ki so usmerjene izboljšanje zdravja mater in dojenčkov ali pa povečanju pričakovane življenjske dobe (Asandului, Roman & Fatulesca, str. 262).
- Nепripravljeni pa smo ostali na področju arhitekture sistemov zdravstvenega in socialnega varstva.
- Povečano povpraševanje po storitvah zdravstvene oskrbe, zaradi staranja prebivalstva, je posledica neučinkovite uporabe teh storitev pri posameznikih, ki bi potrebovali dolgotrajno oskrbo.
- Ponavadi se to dogaja v sistemih, kjer je področje dolgotrajne oskrbe neusklajeno s storitvami iz sistema zdravstvenega varstva (Costa-Font, Jimenez-Martin & Vilaplana, 2016, str. 3).
- Dolgotrajna oskrba vedno bolj prevzema in vstopa v polje zdravstvene oskrbe, ki se tradicionalno izvaja v bolnišnicah ali ambulantah.

Kratek uvod

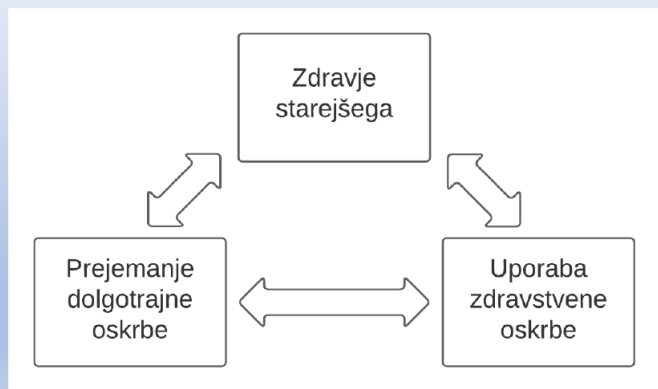
Analiza posredovanosti

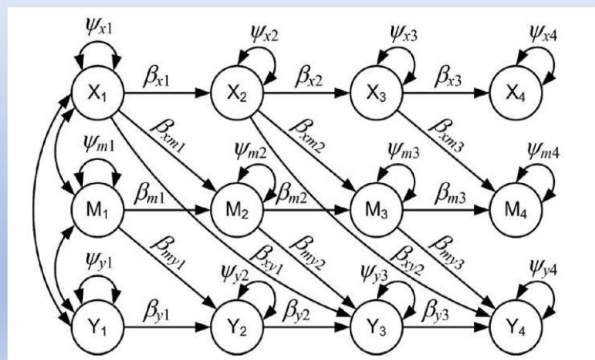
Analiza posredovanosti

	Analysis	Visual Depiction
Step 1	Conduct a simple regression analysis with X predicting Y to test for path c alone, $Y = B_0 + B_1X + e$	
Step 2	Conduct a simple regression analysis with X predicting M to test for path a, $M = B_0 + B_1X + e$.	
Step 3	Conduct a simple regression analysis with M predicting Y to test the significance of path b alone, $Y = B_0 + B_1M + e$.	
Step 4	Conduct a multiple regression analysis with X and M predicting Y, $Y = B_0 + B_1X + B_2M + e$	

Model, ki ga ocenjujemo/rešujemo

Rešitev: križno odloženi panelni model

Uporabljene spremenljivke

Odsivne spremenljivke	Opis
ProbHosp	Odgovor na naslednje vprašanje: »Ste bili v zadnjih dvanajstih mesecih čez noč v bolnišnici? Prosimo, upoštevajte bivanje v medicinskem, kirurškem, psihiatričnem ali katerem koli drugem specializiranem oddelku.«
NrHosp	Število hospitalizacij v bolnišnici, čez noč v zadnjih dvanajstih mesecih
LgthHosp	Dolžina hospitalizacije v dneh
NrMedic	Število vzetih zdravil kot seštevek odgovorov na naslednje vprašanje »Ali jemljete zdravila vsaj enkrat na teden zaradi omenjenih težav?«

Uporabljene spremenljivke

Mediatorske spremenljivke	Opis
ChronDis	Binarna spremenljivka, ki ima vrednost 1, če ima anketiraneec dve ali več kroničnih bolezni *; in 0, če je drugače
Heart attackSincIntw	Srčni zastoj po zadnjem intervjuju
Doctor toldheartattack	Zdravnik vam je potrdil, da ste doživeli srčni zastoj
Self-rated health	Samoocena o zdravju: (1) odlično, (2) zelo dobro, (3) dobro, (4) povprečno in (5) slabo

Neodvisne spremenljivke	Opis
InfCareWtin	Binarna spremenljivka, ki ima vrednost 1, če anketiraneec prejema oskrbo druge osebe, ki živi znotraj anketiranega gospodinjstva; in 0, če je drugače
InfCareOut	Binarna spremenljivka, ki ima vrednost 1, če anketiraneec prejema oskrbo druge osebe, ki živi zunaj anketiranega gospodinjstva; in 0, če je drugače
InfCareIntens	Intenzivnost prejetja neformalne oskrbe zunaj gospodinjstva, na lestevici: 4 (skoraj vsak dan), 3 (skoraj vsak teden), 2 (skoraj vsak mesec), 1 (manj pogosto), 0 (sploh ne prejema)
InfCareTot	Verjetnost prejetja kakršne koli neformalne oskrbe znotraj ali zunaj gospodinjstva
FormCare	Binarna spremenljivka, ki ima vrednost 1, če anketiraneec prejema kakršno koli formalno oskrbo; in 0, če je drugače
FormHomeC	Verjetnost prejetja zdravstvene nege v lastnem domu
FormHelp	Verjetnost prejetja pomoči pri domačih opravilih v lastnem domu
FormMeals	Verjetnost prejetja formalne pomoči pri dostavi hrane na dom
Gender	Moški ali ženska
Age	Štiri skupine - 65-69 let, 70-74 let, 75-79 let, 80 in več let
Educ	Leta izobraževanja
Income	Skupni dohodek gospodinjstva, razvrščen v terile (nizka, srednja, visoka) po posameznih državah na letni ravni
Marital	Zakonski status (poročen/a živi s partnerjem, poročen/a ne živi s partnerjem, nikoli poročen/a, ločen/a, vdovec/a)
LifeSat	Zadovoljstvo v življenju, na lestevici: 0 (nezadovoljen/a) - 10 (popolnoma zadovoljen/a)
ADL	Število omejitev pri vsakodnevnih opravilih (adl)
IADL	Število omejitev pri kompleksnih dejavnostih vsakodnevnega življenja (iadl)
HhSize	Velikost gospodinjstva

Tabela 1. Rezultati, mediator: število kroničnih bolezni						Tabela 1. Rezultati, mediator: samoocena zdravja						
Mediator:	LMA	ProbHosp	NrHosp	LgthHosp	NrMedic	Mediator:	Self:	LMA	ProbHosp	NrHosp	LgthHosp	NrMedic
ChronDis						Self-rated health						
InfCareWtin	Direct	-0.0080	0.1100	-0.5580	-0.0020	InfCareWtin	Direct	-0.0120	0.0990	-0.5130	-0.0920	
	Indirect	-0.0065**	-0.0180**	-0.1091**	-0.0130**		Indirect	-0.0010	-0.0038	-0.0065	-0.0006**	
	Total	-0.0065	-0.0180	-0.1091	-0.0130		Total				-0.0006	
InfCareOut	Direct	-0.0250**	-0.2370**	-2.1600**	-0.2110**	InfCareOut	Direct	-0.0490**	-0.2130**	-1.9480**	-0.2360**	
	Indirect	0.0001**	-0.0005**	-0.0065**	0.0021**		Indirect	-0.0009	-0.0044	-0.0195	-0.0079**	
	Total	-0.0549	-0.2370	-2.1865	-0.2489		Total	-0.0490	-0.2130	-1.9480	-0.2549	
InfCareIntens	Direct	-0.0240**	-0.0680*	-0.6930**	-0.0630**	InfCareIntens	Direct	-0.0240**	-0.0640*	-0.6660**	-0.0800**	
	Indirect	0.0003**	0.0004**	0.0025**	0.0026**		Indirect	-0.0004	-0.0014	-0.0066	-0.0025**	
	Total	-0.0237	-0.0676	-0.6905	-0.0604		Total	-0.0240	-0.0640	-0.6660	-0.0825	
InfCareTot	Direct	-0.0450	-0.1230	-2.1960**	-0.1220	InfCareTot	Direct	-0.0430	-0.1130	-2.0770**	-0.2110**	
	Indirect	-0.0019**	-0.0057**	-0.0358**	0.0049**		Indirect	-0.0006	-0.0028	-0.0110	-0.0014**	
	Total	-0.0019	-0.0057	-2.2318	0.0049		Total			-2.0770	-0.2124	
FormCare	Direct	0.0450	-0.2320	-2.3720*	-0.2150	FormCare	Direct	0.0340	-0.2490*	-2.4790**	-0.2800*	
	Indirect	-0.0027**	0.0016	0.0011	-0.0367**		Indirect	0.0043**	0.0072	0.0425	0.0313**	
	Total	-0.0027	-2.3720	-0.0267			Total	0.0043	-0.2490	-2.4790	0.0313	
FormHomeC	Direct	-0.0380	-0.5530*	-1.5730	-0.0850	FormHomeC	Direct	-0.0550	-0.5600*	-1.6670	-0.1530	
	Indirect	-0.0023	0.0014	0.0015	-0.0432**		Indirect	0.0061**	0.0080	0.0502	0.0313**	
	Total		-0.5530		-0.0432		Total	0.0061	-0.5600		0.0313	
FormHelp	Direct	0.0110	-0.3310	-3.7390**	-0.1740	FormHelp	Direct	0.0090	-0.3420*	-3.7550**	-0.0020	
	Indirect	-0.0032**	0.0016		0.0271**		Indirect	-0.0014**	-0.0013	-0.0175	0.0106**	
	Total	-0.0032		-3.7390	0.0271		Total	-0.0014	-0.3420	-3.7550	0.0106	
FormMeals	Direct	-0.0640	-0.3130*	-3.7860**	-0.3380**	FormMeals	Direct	-0.0720	-0.3370	-3.9540**	-0.0117**	
	Indirect	-0.0048**	0.0025	0.0007	0.0064**		Indirect	-0.0057**	-0.0072	-0.0500	-0.0117**	
	Total	-0.0648	-0.3130	-3.7860	-0.3316		Total	-0.0057		-3.9540	-0.0227	
Skupno	Form + Inf(0)	-0.0641	-0.2555	-4.5876	-0.2486	Skupno	Form + Inf(0)	-0.0447	-0.4620	-4.4270	-0.2132	
	Form + Inf(T)	-0.0046	-0.0057	-4.6838	-0.0218		Form + Inf(T)	0.0043		-4.5560	-0.0811	

Dekompozicija neenakosti

Mediator: Nr. of chronic diseases		NrHosp				NrMedic			
		Gender	Age	Income	Education	Gender	Age	Income	Education
		InfCareWin	<i>Direct</i>	-0.0013	-0.0020	-0.0015	-0.0012	-0.0059	-0.0106
	<i>Indirect</i>	-0.0011	-0.0015	-0.0018	-0.0013	-0.0103	-0.0073	-0.0058	-0.0091
	Total	-0.0025	-0.0036	-0.0033	-0.0026	-0.0162	-0.0178	-0.0158	-0.0160
InfCareOut	<i>Direct</i>	-0.0174	-0.0172	-0.0140	-0.0129	-0.0522	-0.0470	-0.0433	-0.0413
	<i>Indirect</i>	-0.0174	-0.0171	-0.0140	-0.0129	-0.0516	-0.0464	-0.0428	-0.0406
	Total	-0.0348	-0.0343	-0.0280	-0.0258	-0.1038	-0.0934	-0.0861	-0.0819
FormCare	<i>Direct</i>	0.0001	0.0001	0.0001	0.0001	0.0007	0.0008	0.0005	0.0006
	<i>Indirect</i>	-0.0060	-0.0049	-0.0050	-0.0047	-0.0130	-0.0146	-0.0113	-0.0172
	Total	-0.0060	-0.0049	-0.0049	-0.0046	-0.0123	-0.0138	-0.0108	-0.0166

Prihranki v zdravstvenem sistemu

Mediator	NrHosp	Število primerov	Povprečen strošek v EUR	Skupaj prihrank v EUR
ChronDis	<i>Form+InfWO</i>	-0,2555	3746	8,452.00
	<i>Form+InfCT</i>	-0,0057		
		(-0,3591)		8,089,434.56
DetHeartAttck	<i>Form+InfWO</i>	-0,2768	4853	12,929.00
	<i>Form+InfCT</i>	-0,0101		
		(-0,3951)		17,367,660.16
HAttckSincIntw	<i>Form+InfWO</i>	-0,1955	4853	12,929.00
	<i>Form+InfCT</i>	0,0213		
		(-0,2245)		12,266,537.43
		(-0,2697)		1,336,456.51
				(16,922,174.66)

Prihranki v zdravstvenem sistemu

Mediator	NrMedic	Povprečen strošek v EUR	Skupaj prihrank v EUR
ChronDis	<i>Form+InfWO</i>	-0,2686	7,332,801.00
	<i>Form+InfCT</i>	-0,0218	
		(-0,3788)	1,969,590.35
DetHeartAttck	<i>Form+InfWO</i>	-0,3072	12,505,543.00
	<i>Form+InfCT</i>	-0,2260	
			3,841,702.81
HAttckSincIntw	<i>Form+InfWO</i>	-0,5460	12,505,543.00
	<i>Form+InfCT</i>	-0,5169	
			2,826,252.72
			6,828,026.48
			6,464,115.18

Sklep

- Članek uporablja **nov pristop** za analizo razmerja med zagotavljanjem dolgotrajne oskrbe in uporabo zdravstvenega varstva, pri čemer lahko reši zapleteno vzročno shemo, ki je jasno posredovana preko učinkov na zdravje.
- To metodo uporabljamo za **dekompozicijo neenakosti**, ki prispevajo k temu razmerju v smislu spola, starosti, dohodka in izobrazbe. Razčlenjujemo neposredne in posredne učinke na mediator kroničnih bolezni in odvisne spremenljivke število hospitalizacij in število zdravil.
- Med spremenljivkami v dekompoziciji** (ki so bile standardizirane, da se prepričamo o velikosti) nismo našli veliko statistično vidnih razlik, pri neformalni oskrbi v gospodinjstvu je najpomembnejša starost v vseh specifikacijah, sledijo dohodek, spol in izobrazba (zadnja so bila v nasprotnem vrstnem redu glede števila zdravil). Pri neformalni oskrbi zunaj gospodinjstva in formalni oskrbi je spol glavni sestavni del, ki se najbolj kaže pri neformalni oskrbi zunaj gospodinjstva (za število zdravil) in formalni oskrbi (za število hospitalizacij).
- Tudi **posredni učinki**, ki jih posredujejo kronične bolezni, so **bistveno pomembnejši po velikosti učinka kot neposredni**. To kaže, da se **večina neenakosti v dostopu do zdravstvenega varstva, ki bi jih lahko pripisali zagotavljanju dolgotrajne oskrbe, posreduje z zdravstvenim stanjem osebe**.
- Razširitve članka** se zdijo številne. V drugem prispevku (Srakar in Bartolj, 2019) predlagamo Bayesov neparometrično cenilko, ki temelji na Bayesovem dinamičnem modelu z uporabo centriranih mešanich Dirichletovih procesov. Ker pri modeliranju strukturnih enačb na splošno primanjkuje neparometričnih vidikov, bi si ta pristop v prihodnosti zaslužil več pozornosti v statistični in ekonometrični teoriji.
- Razširitve v smislu uporabe in analize politik** se zdijo takojšnje. Ker so naše ocene vzročne, bi jih lahko pomnožili s stroški vsake funkcije uporabe zdravstvenega varstva (npr. stroški hospitalizacije), da bi dobili natančne ocene dekompozicij, ki podpirajo prihodnje reforme v kateri koli državi, ki jo preučujemo.
- Naš članek predstavlja razgradnjo neenakosti v zanimivem metodološkem okviru in ocenjuje neenakosti med LTC in HC za Slovenijo. Upamo, da bo spodbudil tudi nov pristop tako do pristopov za dostop do takih povratnih vzročnih razmerij, povezave med LTC in HC kot tudi do dodatnih metod za analizo razgradnje.
- Potreba po modeliranju učinkov javnih politik** – delavnica SHARE v maju 2021

HVALA ZA POSLUŠANJE!

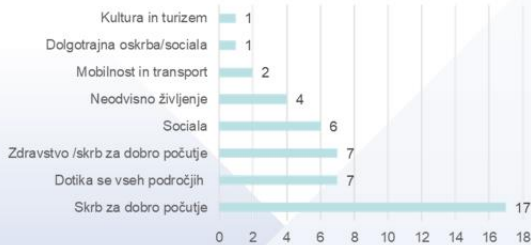
srakara@ier.si

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. COVID-19 sindemija in položaj starejših v času COVID-19 in (M. Gabrijelčič in A. Belščak)
3. Omrežje e-seniorjev 55+ (J. Gričar)
4. Zelena knjiga o staranju (A. Meziniec)
5. Neenakosti in dolgotrajna oskrba/ podatki SHARE (A. Srakar)
6. Nadaljnje delo

Nabor tematik s področja starejših

Nabor tematik s področja starejših po mnenju regij, 2020

NIJZ

Nabor politik s področja AZS

EVROPSKA KOMISIJA
Breslav, 27. 1. 2020
COM(2020) 19 final

ZELENA KNJIGA
O STARANJU
Spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami

Strategija dolgožive družbe

Global strategy and action plan on ageing and health

Decade of Healthy Ageing 2020-2030

SKUPAJ ZA DRUŽBO ZDRAVJA
2030
Družbeni in zdravstveni izzivi

https://ec.europa.eu/slovenia/news/green-paper-on-ageing_sl
https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf
https://www.who.int/ageing/WHO-GSAP-2017.pdf?ua=1

NIJZ

Politike staranja

Zelena knjiga	Strategija dolgožive družbe 4 stebn	WHO resolucija o staranju	Usmeritev WHO dekada staranja/10 prioritet dekade zdravega staranja
Green Paper	Active Ageing Strategy	Global strategy and action plan on ageing and health	WHO Decade of Ageing/ 10 Priorities for a Decade of Action on Healthy Ageing

Vsi stare dokumenti imajo slednje 4 teme	Določena politika AZS staranja Zdravje aktivnega staranja Dolgotrajna oskrba Dolgotrajna sociala
Vsi stare dokumenti imajo slednje 3 teme	Zdravna odločitev o izjagotnosti staranja Količina priznane starosti (mobilitet, povezanost, dostopnost) Kvaliteta staranja
Vsi stare dokumenti imajo vključene naslednje dve teme	Medgeneracijsko solidarnost Zdravstveno in usposabljanje v perspektivi vsajštevinskega učinka Varnost in varnost dolgotrajnega življenja Nove priložnosti in izzivi ob upokojitvi Kritični, politični in vsajštevinski podporni sistemi Vzdrževanje starostni, fizični, psihološki, starostni priznava okolja/mesta Inovacije, preoblikovanje, preoblikovanje Sodelovanje medgeneracijsko povezovanja Kvaliteta in uspešnost na področju staranja
Vsi stare dokumenti imajo vključeno eno temo	Territorialni vzporedni in distribuirani sistem Territorialni vzporedni in distribuirani sistem Territorialna razlika v dostopu do storitev Prilagodljivi ljudje/dobro počutje Preoblikovanje Korporata, KT Prilagodljivi in uspešni med generacijsko povezovanje in uspešnost v zdravju Platforma za staranje Kritični dogodki

Preliminarni podatki!

NIJZ

Spletna stran staranje.si (M. Gabrijelčič)

Pobuda centra za komuniciranje: *“na področju komuniciranja (starejši nujno potrebujejo še kaj več, kot le objave na spletnih straneh)”*

Pomoč pri komuniciranju cepljenja COVID-19 in 65+

PREDLOG 1
DELOVNE SKUPINE
VDON JZ V MSP - področje staranja

Priloge:
Mojca Gabrijelčič Blenkus, Andreja Mezinac, Monika Robnik Levart

Epidemija nove virusne bolezni COVID-19 in starejši

»Cepljenje ne koristimo le sebi, ampak tudi skupnosti, v kateri živimo.«

Februar, 2021

NIJZ

Zbornik poročil (M. Robnik)

NIJZ

AKTIVNO IN ZDRAVO STARANJE V STAROSTI

ZBORNIK NIJZ AKTIVNOSTI ZA LETO 2020 NA PODROČJU STARANJA

Ljubljana, 2021

NIJZ

Interreg
Alpine Space
ASTA#G
European Regional Development Fund

Alpine Space Transnational Governance of Active and Healthy Ageing

Mednarodno upravljanje aktivnega in zdravega staranja v alpskem prostoru

Andreja Mezinac, Monika Robnik Levart, Ria Jagodic, Mojca Gabrijelčič Blenkus, Lucija Benko in Dejan Bahč

VDDN JZ v MSP, GoToMeeting, 5. 3. 2021

REPUBLIKA SLOVENIJA
GLAVNA ULADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKI KOLABORATIVNI POLITIKO

Srečanje deležnikov v okviru projekta ASTAHG – december 2020 - <http://staranje.si/aktualno/srecanje-deleznikov-v-okviru-projekta-astahg>

Interreg Alpine Space ASTA#G

AKTIVNO IN ZDRAVO STARANJE V ALPSKEM PROSTORU - MNENJE DELEŽNIKOV

2023

REGIONS AUTONOMES FEDERATION VENIZIA GIUGIA

UNIVERSITY OF SALZBURG

NIJZ

REGIONE DEL VENETO

WILSUS

GINA

AREA

PARTNERS

EUROPEAN UNION

2. Sestanek skupine na temo JZvMSP na temo staranja, 3.6.2021

Na drugem sestanku so aktivno sodelovali Mateja Nagode (IRRSV) in Andrej Srakar (IER) s predstavitvijo namenjeno pogledu neenakosti in starejšim ljudem, Cristina Malvi (gostija iz Italije) in Olivera Stanojević Jerković (NIJZ) sta predstavile aktivnosti projekta niCE-life ter orodje e-care Bologna. Mojca Gabrijelčič Blenkuš, Andreja Mezinec, Monika Robnik in Natalija Rozman (vse NIJZ) so podale aktualne informacije s področja AZS.

Poleg sodelavcev iz centralne enote in OE NIJZ-ja so sestanku prisostvovali še:

- Predstavnica MZ, Klavdija Kobal Štraus.
- Predstavnica UMAR-ja, Barbara Bratuž Ferk.

Kratki poudarki

Zbornik regij 2020 odraža pestrost aktivnosti na področju AZS²⁵. Publikacija Neenakosti v zdravju je v zaključku nastajanja, pomemben poudarek je na medsektorskem sodelovanju (UMAR, MOP, MIZŠ, MDDSZ, MZ, vključena sta bila tudi direktorja IER in IRSSV). Predstavljene so bile trenutne aktivnosti na področju AZS, tako v okviru Dekade staranja (SZO)²⁶, EuroHealthNet, projekta Star-Vital-a itd. Poleg neenakosti je bila poudarjena tema starizma²⁷ tako z vidika SZO (Dekade staranja), kot z vidika Akcijskega načrta za Duševno zdravje v okviru realizacije RNPĐZ - Programa MIRA²⁸.

Na sestanku je bila podana informacija o ustanovitvi sektorja za dolgotrajno oskrbo znotraj direktorata za zdravstveno varstvo, ki jo je podala Klavdija Kobal Štraus (MZ) ter informacija o aktualnih novostih na področju zakona dolgotrajne oskrbe. Podane so bile informacije o projektu ASTAHG²⁹, ki se je meseca aprila uradno zaključil.

V nadaljevanju je bila podana splošna prezentacija srečanja z vključenimi predstavitvami Neenakosti in starejši (IER in IRRSV), Primer e-care (gostije iz Italije) ter Projekt Star Vital³⁰.

²⁵ https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacijedatoteke/zbornik_porocil_nijz_oe_staranje_izvmosp_20_fin.pdf

²⁶ <https://www.decadeofhealthyageing.org/>

²⁷ <https://www.decadeofhealthyageing.org/topics-initiatives/decade-action-areas/combatting-ageism>

²⁸ https://www.zadusevnozdravje.si/wp-content/uploads/2021/05/Akcijski-nacrt-2021-2023_F_.pdf

²⁹ <http://www.staranje.si/aktualno/projekt-astahg-dosegel-cilj#read-more>

³⁰ <https://www.star-vital.si/>

2. Sestanek skupine JZvMSP na temo staranja

Spletno srečanje, 3.6.2021

Današnja misel:

Zgodba z navdihom ? :
<https://www.bbc.com/news/world-australia-57250509>

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in A. Mezinec)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (Mateja Nagode - IRRSV in Andrej Srakar - IER)
4. Projekt niCE- life, Primer e-care (O. Stanojevič in Malvi Christina - AUSL Bologna)
5. Publikacija Neenakosti v zdravju (M. Gabrijelčič), Star Vital (N. Rozman)
6. Nadaljnje delo in razno

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka

Sklepi:

- **Sklep 1:** Na naslednjem sestanku skupine se predstavi primer e-care (z Bologne).
- **Sklep 2:** Pripravi se pobuda o sprejetju AN dolgožive družbe, v imenu kapacitete konzorcija, ki je delal na AHA.SI.
- **Sklep 3:** Povezati se s centrom za komuniciranje.

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in A. Mezinec)

Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS

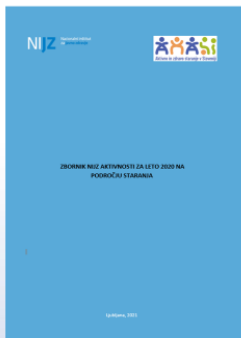

Dostopno na: <https://health-inequalities.eu/>

Dostopno: <https://www.nhs.uk/news/placing-health-equity-at-the-heart-of-coronavirus-recovery-for-building-a-sustainable-future-for-wales/placing-health-equity-at-the-heart-of-the-covid-19-sustainable-response-and-recovery-building-prosperous-lives-for-all-in-wales/>

Zbornik NIJZ aktivnosti za leto 2020

„Ti lahko narediš nekaj, česar jaz ne morem. Jaz lahko naredim nekaj, česar ti ne moreš. Skupaj pa lahko narediva zelo veliko!“
Vr. Podžvane mastl

NIJZ Nacionalni inštitut za javno zdravje

Atlas Demografije – spletno orodje

Do orodja dostopate tu: <https://migration-demography-tools.jrc.ec.europa.eu/atlas-demography/>

Do publikacije „The Demographic Landscape of EU Territories“ dostopate tu: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123048>

UN Decade of Healthy Ageing 2021-2030

Decade Action Areas

- Age-friendly environments
- Healthy and active ageing
- Longevity and well-being

Decade Enablers

- Leadership and capacity building
- Connecting stakeholders
- Strengthening research, data, and innovation

<https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>

<https://www.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/ageing-data>

Combating Ageism

„Starizem vpliva na to, kako razmišljamo, čutimo in delujemo do drugih in do sebe glede na starost. Predstavlja močne ovire za razvoj dobrih politik in programov za starejše in mlajše ljudi ter ima globoke negativne posledice za zdravje in počutje starejših odraslih. WHO sodeluje s ključnimi partnerji pri globalni kampanji za boj proti egizmu - pobudi, ki jo podpira 194 držav članic WHO. Cilj kampanje je spremeniti pripoved o starosti in staranju ter pomagati ustvariti svet za vse starosti“ (WHO).

Več: <https://www.who.int/teams/social-determinants-of-health/demographic-change-and-healthy-ageing/combating-ageism>

Campaigning to tackle ageism: current practices and suggestions for moving forward
Dostopna tu: <https://www.who.int/publications/m/item/campaigning-to-tackle-ageism>

NIJZ Nacionalni inštitut za javno zdravje

Step safely: strategies for preventing and managing falls across the life-course

Step safely: strategies for preventing and managing falls across the life-course

„EVERY YEAR MORE THAN 684,000 PEOPLE DIE AS THE RESULT OF A FALL, AND AN ESTIMATED 172 MILLION MORE ARE LEFT WITH SHORT- OR LONG-TERM DISABILITY – A SHOCKING STATISTIC THAT REPRESENTS SUBSTANTIAL HUMAN SUFFERING. IN COMPARISON, 410,000 PEOPLE DIED FROM MALARIA IN 2019“ (WHO)

Strategija dostopna na: <https://www.who.int/publications/item/978924002191-4>

NIJZ Nacionalni inštitut za javno zdravje

Guidance on COVID-19 for the care of older people and people living in long-term care facilities, other non-acute care facilities and home care

Dostopne so tu: <https://www.decadeofhealthyageing.org/find-knowledge/resources/publications/detail/guidance-on-covid-19-for-the-care-of-older-people-and-people-living-in-long-term-care-facilities-other-non-acute-care-facilities-and-home-care>

Presejalni test za telesno in duševno sposobnost v domačem okolju, dostopen tu: <https://iris.wpro.who.int/bitstream/handle/10665.1/14500/COVID-19-emergency-guidance-ageing-annex-eng.pdf>

NIJZ Nacionalni inštitut za javno zdravje

Zelena knjiga o staranju - odziv vlade

Vlada sprejela stališče k zeleni knjigi o staranju

Vlada Republike Slovenije je stališče Republike Slovenije k zadevi Zelena knjiga o staranju - Spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami (dokument Sveta EU št. 5827/21).

Republika Slovenija podpira prizadevanja EU za okrepljeno in boljše soočanje z demografskimi izzivi. Zelena knjiga o staranju: Spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami je dovolj široka osnova za javno razpravo o potrebnih aktivnostih za uspešnejše soočanje z demografskimi izzivi v EU.

Menimo, da zelena knjiga ustrezno prepoznava hitrost in razsežnost demografskih sprememb v naši družbi ter njihov vpliv na naše politike in vsakdanje življenje prebivalstva vseh starostnih skupin.

Strinjamo se z Evropsko komisijo, da morajo biti ključni ukrepi za uspešnejše soočanje z demografskimi izzivi usmerjeni v zagotavljanje vključujočega trga dela za vse in podaljševanje delovne aktivnosti ter v prilagajanje sistemov socialne varnosti tako, da bodo izdatki, povezani s staranjem, pravično razdeljeni med generacije. Pri tem je treba upoštevati tudi vplive, ki jih imajo demografske spremembe na zeleni in digitalni prehod ter geopolitični položaj EU v svetu.

Republika Slovenija se strinja z izbiro osrednjega vodila zelene knjige o staranju, ki je vseživljenjski pristop k staranju.

Vir: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Evropski parlament Slovenije je 23.4.2021 pripravil spletno razpravo o vplivu staranja prebivalstva na prihodnost Slovenije in EU, načrtih prilagajanja demografskim spremembam in spodbujanju medgeneracijskega sožitja. Posnetek je na voljo: <https://en-gb.facebook.com/evropski.parlament.ljubljana/videos/1394840137546044/?t=6>

Kako smo starejši občutili Covid-19?

„Več kot leto trajajoča epidemija je kot soočanje z ukrepi za zajezitev širjenja okužb prinesla nacionalno zapiranje med stri stene in socialno izolacijo, ki so obstoječim bivamskim težavam pristavile še materialne, psihosocialne in druge duševne stiske. Bivalni prostori so postali mesta učenja na daljavo, dela na daljavo in socialne oskrbe na daljavo. Starejši, ki še živijo v lastnih domovih, so v času epidemije ostali brez potrebnih oblik pomoči, brez potrebnih socialnih stikov in družabnosti, kar povzroča kompleksnejše tegobe, ki bodo zahtevnejše za nasiljanje, (ZDUS, 2021).

Dostopno na <https://www.youtube.com/watch?v=Gb701Hnyqms>

Konferenca Zlata nit Hibridno delo v prihodnosti, 24.3.2021

Ime podjetja	Velikost glede na število zaposlenih v času selektiranja
Hobby Inc. d. o. o.	malo
Imperial Brands - 3DVA, d. o. o.	malo
Imperial Brands - Tobacna Grosit, d. o. o.	srednje
Imperial Brands - Tobacna Ljubljana, d. o. o.	malo
Kovinarstvo Butar, Drago Butar, s.p.	srednje
Lamos, d. o. o.	malo
Mikroscop, d. o. o.	srednje
Nacionalni inštitut za javno zdravje	veliko
Prevc, saloni pohštva, d. o. o.	malo
Radio Gajgričič, d. o. o. / Roper	malo
Skozja IT, d. o. o.	malo
TAKA, d. o. o. / Ajdovščina	malo
Triglav, d. o. o.	malo
UNOR, d. d.	veliko
Variš Lendava, d. o. o.	veliko
Zaposlitveni center Avanzus, d. o. o.	malo
Zelus daski in računovodstvo, d. o. o.	malo

Zlata nit 2020
Natečaj za priznanje SPP: Z leti še vedno zavzeti

Podatki Dnevnik

Program razpisne in vrstne NIJZ

NIJZ vsako leto razpisno kategorijo imenuje Zlata nit. V okviru te kategorije objavljamo razpisne pozive, ki so namenjeni podjetjem, ki so v letu 2020 opravila poslovne dejavnosti, ki so povezane s področjem javnega zdravja. Razpisni pozivi so namenjeni podjetjem, ki so v letu 2020 opravila poslovne dejavnosti, ki so povezane s področjem javnega zdravja. Razpisni pozivi so namenjeni podjetjem, ki so v letu 2020 opravila poslovne dejavnosti, ki so povezane s področjem javnega zdravja.

Več o projektu: <https://www.dnevnik.si/zlatanit>

ASTAHG dosegel cilj

Vabljeni k pregledu zaključka NIJZ ASTAHG ekipe na spletni strani [staranje.si](http://www.staranje.si):

<http://www.staranje.si/aktualno/projekt-astahg-dosegel-cilj/#read-more>

in k pregledu 3 letnega dela NIJZ ASTAHG ekipe:

http://www.staranje.si/sites/www.staranje.si/files/upload/mages/nijz_zakljucni_sestanek_astahg_21_4_2021.pdf

Skupaj zmoremo več!

Sindemija zaradi Covid-19

prim. doc. dr. Mojca Gabrijelčič, NIJZ

2 redni sestanek skupine JZ v MSP na temo AZS
Spletni dogodek, 3. junij 2021

Covid-19 ni le pandemija.

Covid-19 je sindemija,

s priključeno infodemijo.

Ima biološke in socialne podlage:

- dve soodvisni kategoriji **bolezni**, infekcijsko za acutnim respiratornim sindromom koronavirus 2 (SARS-CoV-2) in **spekter kroničnih nenalezljivih bolezni**
- **druženo kopičenje obeh v ranljivih socialnih skupinah**, glede na vzorce neenakosti; intenziven pojav novih oblik neenakosti

Sindemija ni preprosta komorbidnost:

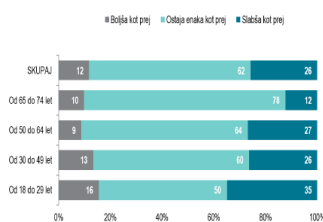
- **kompleksne biološke in socialne interakcije med pogoji življenja in stanjem zdravja**, kar poveča dovzetnost posameznika za razvoj bolezni ali za poslabšanje stanja

[https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)32000-6/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)32000-6/fulltext)

SI-PANDA, 2020-21

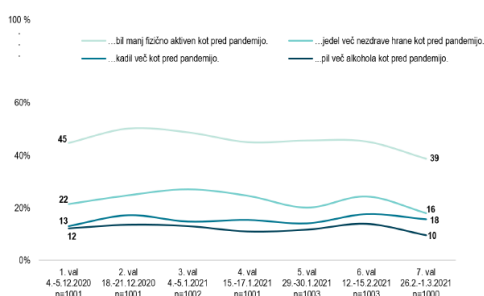
Zaznavanje finančne situacije v zadnjih 3 mesecih, skupaj in po starostnih skupinah

Covid-19 kot bolezen je bolj prizadela starejše, posledice ukrepov zaradi sindemije Covid-19 pa mlajše generacije

Vir: NIJZ 2020/21, <https://www.nijz.si/si/raziskava-o-vplivu-pandemije-na-zivljenje-si-panda-20202021>
<https://www.nijz.si/si/izsledki-panelne-spletne-raziskave-si-panda>

Vpliv pandemije na življenjski slog, po valovih

45 % najmlajših in 38 % najstarejših je poročalo o uživanju manj telesne dejavnosti med pandemijo

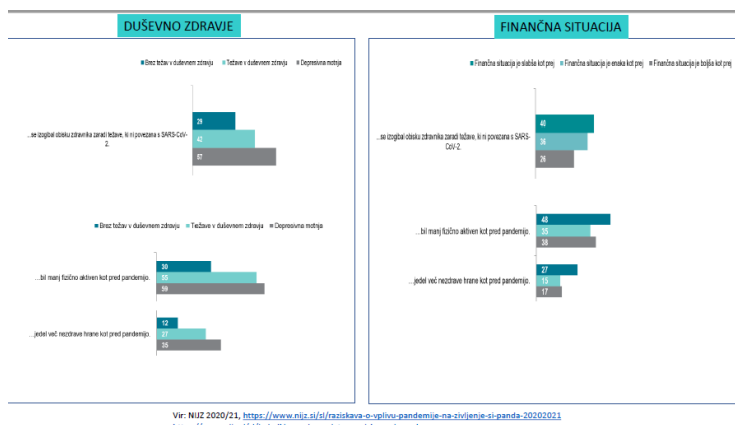
36 % najmlajših in 4 % najstarejših je poročalo o uživanju več nezdrave hrane med pandemijo

Vir: NIJZ 2020/21, <https://www.nijz.si/si/raziskava-o-vplivu-pandemije-na-zivljenje-si-panda-20202021>
<https://www.nijz.si/si/izsledki-panelne-spletne-raziskave-si-panda>

Dnevni red

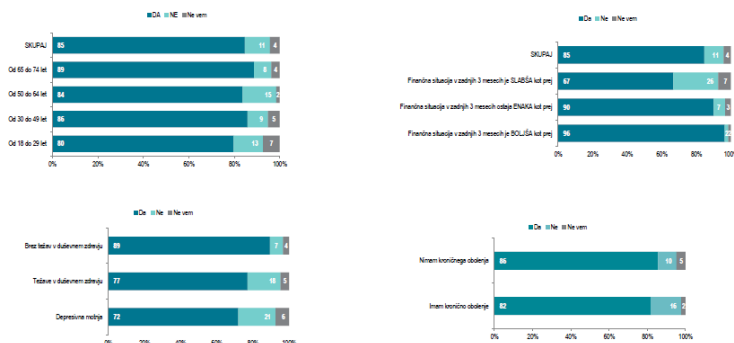
1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in A. Mezinec)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (Mateja Nagode - IRRSV in Andrej Srakar -IER)

NIJZ

Vir: NIJZ 2020/21, <https://www.nijz.si/si/raziskava-o-vplivu-pandemije-na-zivljenje-si-panda-20202021>
<https://www.nijz.si/si/izsledki-panelne-spletne-raziskave-si-panda>

Finančna možnost za mesni oz. enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan – standardno WHO vprašanje

Vir: NIJZ 2020/21, <https://www.nijz.si/si/raziskava-o-vplivu-pandemije-na-zivljenje-si-panda-20202021>
<https://www.nijz.si/si/izsledki-panelne-spletne-raziskave-si-panda>

Neenakosti in starejši ljudje

publikacija Neenakosti v zdravju

Mateja Nagode,
Inštitut RS za socialno varstvo

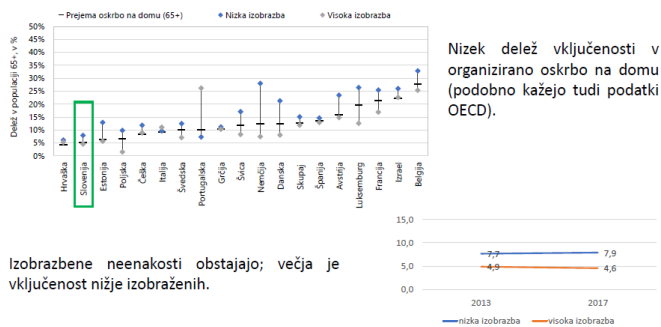
2. sestanek_IJZ v MSP na temo AZS
3. junij 2021

Socialni položaj starejših

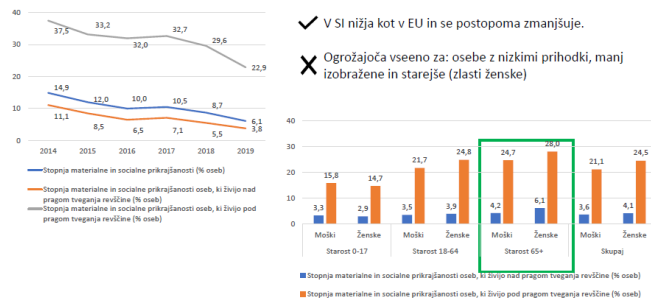
- Starejši ljudje so ranljiva skupina prebivalstva
 - Ožja socialna mreža, bolj izpostavljeni osamljenosti
 - V manjši meri vključeni (vs. EU) v dejavnosti civilne družbe
 - Nizek obseg prilagoditev bivalnih razmer potrebam, lastniška stanovanja
 - Izpostavljeni povečanemu obsegu zdravstvenih težav in potrebam po zdravstveni in dolgotrajni oskrbi
 - Nižji dohodki od aktivne populacije
 - Še bolj ranljivi: starejši ljudje z nizkimi pokojninami in starejše ženske, ki živijo same
 - Bolj izpostavljeni tveganju revščine ter tveganju socialne izključenosti

Vir: Trbanc in drugi: Socialni položaj v Sloveniji 2018-2019. 2020. Ljubljana: IRSSV.

Vključenost v organizirano oskrbo na domu (65+), (SHARE)

Stopnja materialne in socialne prikrajšanosti (SURS, SI-STAT)

Za zaključek

Pomembno je, da izzive naslavljata tako zdravstvena kot socialna politika.

Spodbujati integrirano/koordinirano oskrbo na domu.

Na to je opozorila tudi epidemija (ustanove ena ključnih žarišč epidemije), prav tako je opozorila na pomen e-oskrbe in e-zdravja.

Sistemska ureditev dolgotrajne oskrbe.

Naslavljanje in reševanje problematiko kadra – privlačnost poklicev.

Pomembno sodelovanje na vseh ravneh – povečevanje skupne kapacitete ☺.

Neenakosti, povezane z dolgotrajno oskrbo v Sloveniji

doc. dr. Andrej Srakar

Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER) in
Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani

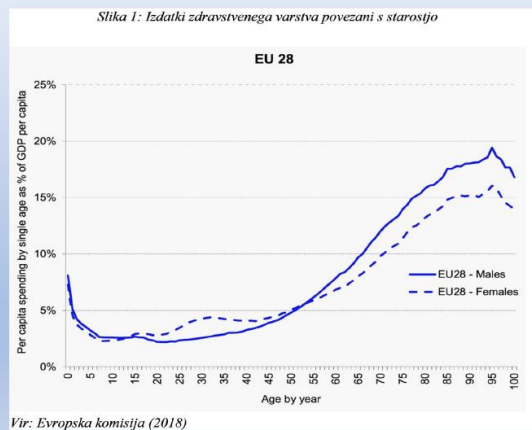
Kratek uvod

- V zadnjih letih je družba dosegla izjemen napredek pri zagotavljanju boljših zdravstvenih storitev. Zlasti tistih, ki so usmerjene izboljšanju zdravja mater in dojenčkov ali pa povečanju pričakovane življenjske dobe (Asandului, Roman & Fatulesca, str. 262).
- Nepripravljeni pa smo ostali na področju arhitekture sistemov zdravstvenega in socialnega varstva.
- Povečano povpraševanje po storitvah zdravstvene oskrbe, zaradi staranja prebivalstva, je posledica neučinkovite uporabe teh storitev pri posameznikih, ki bi potrebovali dolgotrajno oskrbo.
- Ponavadi se to dogaja v sistemih, kjer je področje dolgotrajne oskrbe neusklajeno s storitvami iz sistema zdravstvenega varstva (Costa-Font, Jimenez-Martin & Vilaplana, 2016, str. 3).
- Dolgotrajna oskrba vedno bolj prevzema in vstopa v polje zdravstvene oskrbe, ki se tradicionalno izvaja v bolnišnicah ali ambulantah.

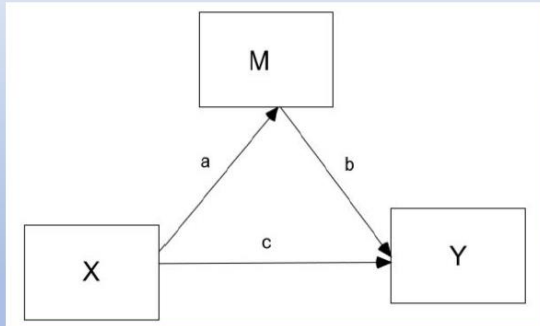
Kratek uvod

- Proces hitrega staranja prebivalstva predstavlja enega največjih izzivov današnje družbe.
- Vplivi demografskih sprememb se kažejo na področjih izobraževanja, trga dela, gospodarstva, dnevnih migracij in poseljenosti. Spremembe v strukturi prebivalstva bodo vplivale na vzdržnost javnih financ. Manjše število delovno aktivnih pa bo posledično izjemno negativno vplivalo na vire financiranja. Rast deleža starejših bo samo še povečeval pritisk na javnofinančne izdatke na področju pokojnin.
- Brez uveljavitve potrebnih sprememb se bo zaradi velikega števila upokojencev napram zavarovancem povečal pritisk na pokojninsko blagajno. Na področju zdravstva pa bomo predvidoma deležni večje rasti izdatkov za zdravstveno in dolgotrajno oskrbo glede na BDP kot primerljivo povprečju v EU 28 (Evropska komisija, 2018). Obolenost se namreč s starostjo naglo povečuje kakor tudi potreba po zdravstveni in socialni oskrbi.

Kratek uvod

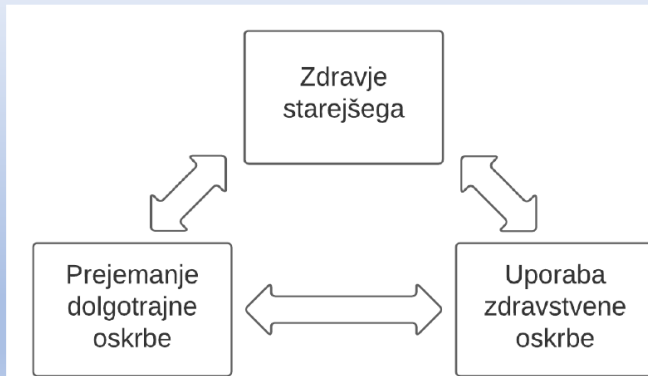
Analiza posredovanosti

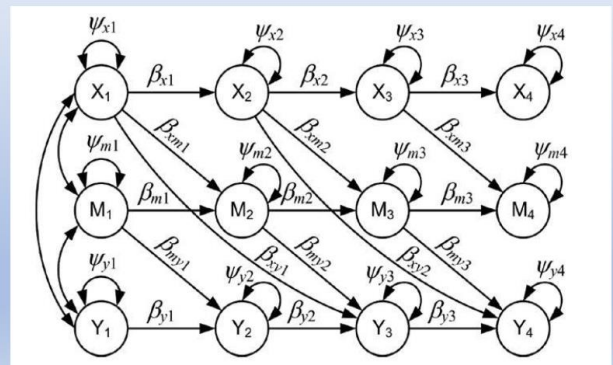
Analiza posredovanosti

	Analysis	Visual Depiction
Step 1	Conduct a simple regression analysis with X predicting Y to test for path c alone, $Y = B_0 + B_1X + e$	
Step 2	Conduct a simple regression analysis with X predicting M to test for path a, $M = B_0 + B_1X + e$	
Step 3	Conduct a simple regression analysis with M predicting Y to test the significance of path b alone, $Y = B_0 + B_1M + e$	
Step 4	Conduct a multiple regression analysis with X and M predicting Y, $Y = B_0 + B_1X + B_2M + e$	

Model, ki ga ocenjujemo/rešujemo

Rešitev: križno odloženi panelni model

Uporabljene spremenljivke

Odvisne spremenljivke	Opis
ProbHosp	Odgovor na naslednje vprašanje: »Ste bili v zadnjih dvanajstih mesecih čez noč v bolnišnici? Prosimo, upoštevajte bivanje v medicinskem, kirurškem, psihiatričnem ali katerem koli drugem specializiranem oddelku.«
NrHosp	Število hospitalizacij v bolnišnici, čez noč v zadnjih dvanajstih mesecih
LgthHosp	Dolžina hospitalizacije v dneh
NrMedic	Število vzetih zdravil kot seštevek odgovorov na naslednje vprašanje »Ali jemljete zdravila vsaj enkrat na teden zaradi omenjenih težav?«

Uporabljene spremenljivke

Mediatorske spremenljivke	Opis
ChronDis	Binarna spremenljivka, ki ima vrednost 1, če ima anketiranec dve ali več kroničnih bolezni *; in 0, če je drugače
Heart attackSincIntw	Srčni zastoj po zadnjem intervjuju
Doctor toldheartattack	Zdravnik vam je potrdil, da ste doživeli srčni zastoj
Self-rated health	Samocena o zdravju: (1) odlično, (2) zelo dobro, (3) dobro, (4) povprečno in (5) slabo

Neodvisne spremenljivke	Opis
InfCareWfn	Binarna spremenljivka, ki ima vrednost 1, če anketirane prejema oskrbo druge osebe, ki živi znotraj anketiranega gospodinjstva; in 0, če je drugače
InfCareOut	Binarna spremenljivka, ki ima vrednost 1, če anketirane prejema oskrbo druge osebe, ki živi zunaj anketiranega gospodinjstva; in 0, če je drugače
InfCareIntens	Intenzivnost prejemanja neformalne oskrbe znotraj gospodinjstva, na lestevici: 4 (skrajš vsak dan), 3 (skrajš vsak teden), 2 (skrajš vsak mesec), 1 (manj pogosto), 0 (sploh ne prejema)
InfCareTot	Verjetnost prejemanja kakršne koli neformalne oskrbe znotraj ali zunaj gospodinjstva
FormCare	Binarna spremenljivka, ki ima vrednost 1, če anketirane prejema kakršno koli formalno oskrbo; in 0, če je drugače
FormHomeC	Verjetnost prejemanja zdravstvene nege v lastnem domu
FormHelp	Verjetnost prejemanja pomoči pri domačih opravilih v lastnem domu
FormMeals	Verjetnost prejemanja formalne pomoči pri dostavi hrane na dom
Gender	Moški ali ženska
Age	Štiri skupine - 65-69 let, 70-74 let, 75-79 let, 80 in več let
Educ	Leta izobrazbevanja
Income	Skupni dohodek gospodinjstva, razvrščen v teritile (nizka, srednja, visoka) po posameznih državljan na letni ravni
Marital	Zakonski status (poročen/a živi s partnerjem, poročen/a ne živi s partnerjem, nikoli poročen/a, ločen/a, vdovec/ica)
LifeSat	Zadovoljstvo v življenju, na lestevici: 0 (nezadovoljen/a) - 10 (popolnoma zadovoljen/a)
ADL	Število omejitev pri vsakodnevnih opravilih (adl)
IADL	Število omejitev pri kompleksnih dejavnostih vsakodnevnega življenja (iadt)
HhSize	Velikost gospodinjstva

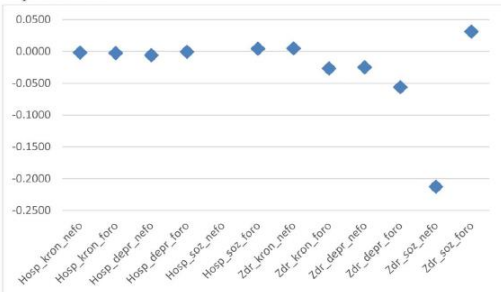
Tabela 1: Rezultati, mediator: število kroničnih bolezni

Mediator: ChronDis	LMA	ProbHosp	NrHosp	LghHosp	NrMedic
InfCareWfn	Direct	-0,0080	0,1100	-0,5580	-0,9020
	Indirect	-0,0065**	-0,0180**	-0,1091**	-0,0330**
	Total	-0,0065	-0,0180	-0,1091	-0,0330
InfCareOut	Direct	-0,0550*	-0,2570**	-2,1600**	-0,2110**
	Indirect	0,0001**	-0,0005**	-0,0065**	0,0021**
	Total	-0,0549	-0,2370	-2,1865	-0,2189
InfCareIntens	Direct	-0,0240**	-0,0680*	-0,6930**	-0,6630**
	Indirect	0,0003**	0,0004**	0,0025**	0,0036**
	Total	-0,0237	-0,0676	-0,6905	-0,6604
InfCareTot	Direct	-0,0450	-0,1230	-2,1960**	-0,1220
	Indirect	-0,0019**	-0,0057**	-0,0358**	0,0049**
	Total	-0,0469	-0,0857	-2,2318	-0,0889
FormCare	Direct	0,0450	-0,2330	-2,3720*	-0,2350
	Indirect	-0,0022**	0,0016	0,0011	-0,0576**
	Total	-0,0027	-0,2314	-2,3710	-0,2926
FormHomeC	Direct	-0,0380	-0,5530*	-1,5740	-0,8850
	Indirect	-0,0023	0,0014	0,0015	-0,0432**
	Total	-0,0403	-0,5516	-1,5725	-0,9282
FormHelp	Direct	0,0110	-0,3310	-3,7390**	-0,1740
	Indirect	-0,0032**	0,0016	0,0021**	0,0021**
	Total	-0,0022	-0,3294	-3,7369	-0,1719
FormMeals	Direct	-0,0640	-0,3130*	-3,7860**	-0,3380**
	Indirect	-0,0048**	0,0025	0,0007	0,0064**
	Total	-0,0688	-0,3105	-3,7867	-0,3316
Skupno	Form + InfWO	-0,0641	-0,2555	-4,5876	-0,2486
	Form + InfCT	-0,0046	-0,0057	-4,6038	-0,0218

Tabela 1: Rezultati, mediator: samoocena zdravlja

Mediator: rated health	Self: LMA	ProbHosp	NrHosp	LghHosp	NrMedic
InfCareWfn	Direct	-0,0120	0,0990	-0,5130	-0,9020
	Indirect	-0,0010	-0,0038	-0,0065	-0,0006**
	Total	-0,0090	0,0952	-0,5195	-0,9026
InfCareOut	Direct	-0,0490*	-0,2130**	-1,9480**	-0,2500**
	Indirect	-0,0009	-0,0044	-0,0195	-0,0079**
	Total	-0,0499	-0,2130	-1,9480	-0,2439
InfCareIntens	Direct	-0,0240**	-0,0640*	-0,6660**	-0,6800**
	Indirect	-0,0004	-0,0014	-0,0066	-0,0025**
	Total	-0,0244	-0,0654	-0,6726	-0,6825
InfCareTot	Direct	-0,0430	-0,1130	-2,0770**	-0,2110**
	Indirect	-0,0006	-0,0028	-0,0110	-0,001**
	Total	-0,0436	-0,1158	-2,0780	-0,2124
FormCare	Direct	0,0340	-0,2490*	-2,4760**	-0,2800*
	Indirect	0,0043**	0,0072	0,0425	0,0131**
	Total	0,0043	-0,2418	-2,4790	-0,2669
FormHomeC	Direct	-0,0550	-0,5600*	-1,6670	-1,1530
	Indirect	0,0061**	0,0080	0,0502	0,0313**
	Total	-0,0489	-0,5520	-1,6168	-1,1217
FormHelp	Direct	0,0090	-0,3420*	-3,7550**	-0,0030
	Indirect	-0,0014**	-0,0013	-0,0175	0,0106**
	Total	-0,0024	-0,3433	-3,7650	-0,0086
FormMeals	Direct	-0,0720	-0,3370	-3,9540**	-0,8110**
	Indirect	-0,0057**	-0,0072	-0,0500	-0,0177**
	Total	-0,0777	-0,3442	-3,9540	-0,8287
Skupno	Form + InfWO	-0,0641	-0,4620	-4,4270	-0,2332
	Form + InfCT	0,0043	-0,4560	-4,4410	-0,1811

Slika 1: Skupni rezultati.

Opomba: Oznake: končni spremenljivki – verjetnost hospitalizacije (Hosp) in število prejetih zdravil (Zdr); posredne spremenljivke – število kroničnih bolezni (kron), EURO-D indeks (depr), samooceno zdravje (soz); dolgotrajna oskrba – skupna neformalna oskrba (nefo), formalna oskrba (foro).

Vir: Lastni izračuni.

Dekompozicija neenakosti

Mediator: Nr. of chronic diseases		NrHosp				NrMedic			
		Gender	Age	Income	Education	Gender	Age	Income	Education
InfCareWfn	Direct	-0,0013	-0,0020	-0,0015	-0,0012	-0,0059	-0,0106	-0,0101	-0,0069
	Indirect	-0,0011	-0,0015	-0,0018	-0,0013	-0,0103	-0,0073	-0,0058	-0,0091
	Total	-0,0025	-0,0036	-0,0033	-0,0026	-0,0162	-0,0178	-0,0158	-0,0160
InfCareOut	Direct	0,0006	0,0006	0,0005	0,0007	0,0006	0,0006	0,0005	0,0007
	Indirect	-0,0174	-0,0172	-0,0140	-0,0129	-0,0522	-0,0470	-0,0433	-0,0413
	Total	-0,0174	-0,0171	-0,0140	-0,0129	-0,0516	-0,0464	-0,0428	-0,0406
FormCare	Direct	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,0007	0,0008	0,0005	0,0008
	Indirect	-0,0060	-0,0049	-0,0050	-0,0047	-0,0130	-0,0146	-0,0113	-0,0172
	Total	-0,0060	-0,0049	-0,0049	-0,0046	-0,0123	-0,0138	-0,0108	-0,0164

Prihranki v zdravstvenem sistemu

Mediator		NrHosp	Število primerov	Povprečen strošek v EUR	Skupaj prihrank v EUR
ChronDis	Form+InfWO	-0,2555	3746	8,452.00	8,089,434.56
	Form+InfCT	-0,0057 (-0,3591)			180,468.79 (11,369,534.05)
DctHeartAttkc	Form+InfWO	-0,2768	4853	12,929.00	17,367,660.16
	Form+InfCT	-0,0101 (-0,3951)			633,718.81 (24,790,327.06)
HAttkcSincIntw	Form+InfWO	-0,1955 (-0,2245)	4853	12,929.00	12,266,537.43 (14,086,126.11)
	Form+InfCT	0,0213 (-0,2697)			1,336,456.51 (16,922,174.66)

Prihranki v zdravstvenem sistemu

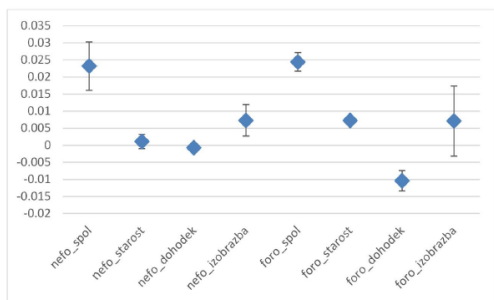
Mediator		NrMedic	Povprečen strošek v EUR	Skupaj prihrank v EUR
ChronDis	Form+InfWO	-0,2686	7,332,801.00	1,969,590.35
	Form+InfCT	-0,0218 (-0,3788)		159,855.06 (2,777,665.02)
DctHeartAttkc	Form+InfWO	-0,3072	12,505,543.00	3,841,702.81
	Form+InfCT	-0,2260		2,826,252.72
HAttkcSincIntw	Form+InfWO	-0,5460	12,505,543.00	6,828,026.48
	Form+InfCT	-0,5169		6,464,115.18

Sklep

- Članek uporablja **nov pristop** za analizo razmerja med zagotavljanjem dolgotrajne oskrbe in uporabo zdravstvenega varstva, pri čemer lahko reši zapleteno vzročno shemo, ki je jasno posredovana preko učinkov na zdravje.
- To metodo uporabljamo za **dekompozicijo neenakosti**, ki prispevajo k temu razmerju v smislu spola, starosti, dohodka in izobrazbe. Razčlenjujemo neposredne in posredne učinke na mediator kroničnih bolezni in odvisne spremenljivke število hospitalizacij in število zdravil.
- **Med spremenljivkami v dekompoziciji** (ki so bile standardizirane, da se prepreči učinek velikosti) nismo našli veliko statistično vidnih razlik pri neformalni oskrbi v gospodinjstvu je najpomembnejša starost v vseh specifikacijah, sledijo dohodek, spol in izobrazba (zadnja so bila v nasprotnem vrstnem redu glede števila zdravil). Pri neformalni oskrbi zunaj gospodinjstva in formalni oskrbi je spol glavni sestavni del, ki se najbolj kaže pri neformalni oskrbi zunaj gospodinjstva (za število zdravil) in formalni oskrbi (za število hospitalizacij).
- Tudi **posredni učinki**, ki jih posredujejo kronične bolezni, so **bistveno pomembnejši po velikosti učinka kot neposredni**. To kaže, da se večina neenakosti v dostopu do zdravstvenega varstva, ki bi jih lahko pripisali zagotavljanju dolgotrajne oskrbe, posreduje z zdravstvenim stanjem osebe.
- **Razširitve članka** se zdijo številne. V drugem prispevku (Srakar idr., 2021) predlagamo Bayesovo neparametrično cenilko, ki temelji na Bayesovem dinamičnem modelu z uporabo centriranih mešanic Dirichletovih procesov. Ker pri modeliranju strukturnih enačb na splošno primanjkuje neparametričnih vidikov, bi si ta pristop v prihodnosti zaslužil več pozornosti v statistični in ekonometrični teoriji.
- **Razširitve v smislu uporabe in analize politik** se zdijo takojšnje. Ker so naše ocene vzročne, bi jih lahko pomnožili s stroški vsake funkcije uporabe zdravstvenega varstva (npr. stroški hospitalizacije), da bi dobili natančne ocene dekompozicij, ki podpirajo prihodnje reforme v kateri koli državi, ki jo preučujemo.
- Naš članek predstavlja razgradnjo neenakosti v zanimivem metodološkem okviru in ocenjuje neenakosti med LTC in HC za Slovenijo. Upamo, da bo spodbudil tudi nov pristop tako do pristopov za dostop do takih povratnih vzročnih razmerij, povezave med LTC in HC kot tudi do dodatnih metod za analizo razgradnje.
- **Potreba po modeliranju učinkov javnih politik** – prihajajoča delavnica SHARE in letu 2021.

Neenakosti v prejemanju dolgotrajne oskrbe z vidika življenjskega cikla

Slika 1: Rezultati dekompozicijske analize, skupna neformalna in formalna dolgotrajna oskrba, pojasnjeni del neenakosti.

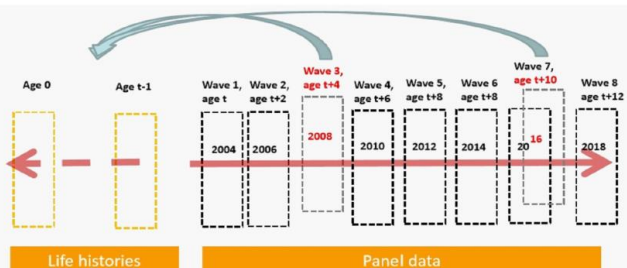
Vir: Lastni izračuni.

HVALA ZA POSLUŠANJE!

srakara@ier.si

Neenakosti v prejemanju dolgotrajne oskrbe z vidika življenjskega cikla

Slika 1: Prikaz strukture uporabljenih podatkov zgodovine posameznika.

Vir: Pasini, 2019.

Neenakosti v prejemanju dolgotrajne oskrbe z vidika življenjskega cikla

- Med starejšimi slovenskimi prebivalci, stari 65 let in več, ki živijo v skupnosti, je približno 4% takšnih, ki imajo resne omejitve (opredeljene kot 2 ali več omejitev bodisi glede osebnih dejavnosti in vsakdanjem življenju bodisi v zvezi s pomembnimi vsakodnevnimi aktivnostmi) in ne prejema nobene oskrbe (Hlebec, 2017). To predstavlja približno 15.568 posameznikov, starih 65 let in več, ki živijo v svojih domovih. Gre za enega najmanjših deležev ljudi z nezadovoljenimi potrebami v primerjavi z ocenami, pridobljenimi v drugih državah, ki pa svoj prag določajo drugače in blažje ali se osredotočajo na specifične potrebe.
- **Dejavnik, ki pomembno vpliva na verjetnost nezadovoljenih potreb, je naraščajoča starost**, kar potrjujejo številne študije. Ker je institucionalna oskrba v Sloveniji zelo dobro razvita, je možno, da obstaja skupina ljudi z visoko starostjo, katerih potrebe neformalna ali / in formalna oskrba ne izpolnjujeta v celoti. Mogoče je, da starejši ljudje odložijo začetek institucionalne oskrbe, tudi za ceno neizpolnjenih potreb, da bi lahko ostali na svojih domovih.
- To potrjuje študija kakovosti socialne oskrbe na domu v Sloveniji, ki je pokazala, da so najbolj intenzivni uporabniki socialne oskrbe na domu (tisti, ki so poročali o večjem številu dnevni dejavnosti, ki jih opravi negovalec) najmanj zadovoljni s storitvijo.
- **Razpoložljivost neformalne oskrbe nima pomembnega vpliva na nezadovoljene potrebe**. Presenetljivo je, da življenje v gospodinjstvu velikosti 3 in več poveča verjetnost za nezadovoljene potrebe. Druge študije so namreč pokazale, da samsko življenje poveča verjetnost za nezadovoljene potrebe in da razpoložljivost zakonca ali otroka, ki živi v bližini, zmanjša verjetnost nezadovoljenih potreb. Študije kažejo, da čeprav dostopnost mreže neformalne oskrbe ne zmanjša verjetnosti za nezadovoljene potrebe, znatno poveča verjetnost prejema neformalne oskrbe. **V tovrstne analize je v bodoče mogoče vključiti številne druge dejavnike, ki jih omogočajo podatki SHARE (zlasti retrospektivni paneli), kar je pot nadaljnega dela in raziskovanj.**
- Z našim prispevkom smo nadgradili predhodne analize s pomočjo retrospektivnih panelov SHARE in uporabo perspektive življenjskega cikla. Rezultati prikazujejo, da **imata tako spol kot izobrazba pomemben vpliv na dekompozicijo, ki pa ni močno statistično značilen**. Obratno je z dohodkom, ki ima pomembno vlogo, se posebej v statistično nepojasnjenem delu dekompozicije.

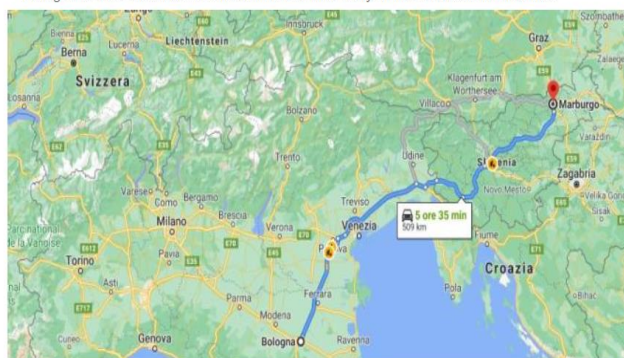
Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in A. Mezinček)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (Mateja Nagode - IRRSV in Andrej Srakar - IER)
4. Projekt niCE- life, Primer e-care (O. Stanojević in Malvi Christina - AUSL Bologna)

Where are we?

Bologna is a medieval town with a historical university. It has 370.000 inhabitants.

Bologna: focus on frailty

- Seniors over 65 represent almost 30% of the population in some areas. City average is 27%
 - The majority of them are women (without children living nearby)
 - One-person households are > 51%, of which 33% are inhabited by people over 65 (about 10.000 men and 25.000 women)
- A strong participation of the Voluntary Sector is a tradition
- The social inclusion is historically grounded in the interventions (women's counseling centers, kindergartens, psychiatric centers, community center, blood donation)
- Interest and engagement of Unions of retired workers

in order to build a community around these people

Since 2005 we have given and offered our support through phone calls and a toll-free number

Providing support to frail seniors via:

- Call center equipped with a personal file for 3000 senior citizens
- An increased full-on support during climatic and environmental emergencies
- Helping public Institutions (municipalities, local health authorities and departments, public companies for caring people) in services

Since 2012 we have organized annual projects to support frail seniors

- Matching the analysis of frailty maps with existing services
- Sharing objectives with the public, the private sector and associations
- Encouraging the development of these projects using forms of micro-funding
- Driving the actions and revitalizing the volunteer sector
- Promoting projects that will be sustainable in the future

BOOST THE THIRD SECTOR IN ORDER TO PROMOTE SOCIAL INNOVATION AND TO PREVENT DISABILITIES

The main actors of Bologna eCare

- ❖ Health Districts and Local Planning offices of the Local Health Authority of Bologna
- ❖ Social Services of the municipalities of the Metropolitan City of Bologna
- ❖ Lepida Scpa
- ❖ Community: Volunteers Associations, Retired Workers Unions, Churches, Caregiver Associations
- ❖ Private sector: cooperatives, private management of public services (day centre or residences for elderly)

Providing the right answers to the elderly frails' needs is very difficult...

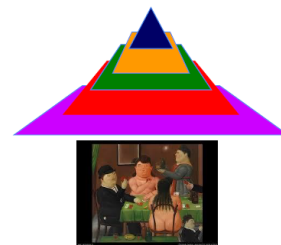
- As seen in the frailty pyramid:
- complexity increases,
 - when the frailty increases the number of people in need decreases
 - the needs of elderly become increasingly urgent

Integration between different ways to provide assistance

Accompaniment, support, inclusion

Socialisation, relationships

Healthy ageing and lifestyles

because of the specificity of the topics in each individual situation/condition

These projects keep volunteers self sufficient and embrace people who are becoming frail

«To support the success of the projects the Institutions should»:

- train the active elderly in their associations
- promote the engagement and innovation of the associations
- enhance the role of the volunteer sector
- test new forms of integrated support projects
- share and divulge the concept of frailty
- map the needs (interviews, stories) of the elderly

It appears to be a link between frail and not frail (still active) elderly

1) Projects in support of frail elders and volunteers, using only digital tools in 2020 and both on-line and in presence in 2021

- Due to the pandemic, the primary aim were to tackle the digital divide in order to prevent social isolation and to transfer social activities online
- **19 projects** were activated from June to December 2020 on the website Bologna Solidale
- In spring 2021 step by step little groups of seniors met in presence in large, open spaces
- **20 projects** will be activated from May to December 2021 + youBOS

2) Evolution of YouBOS as an interactive platform —> www.bolognasolidale.it

from BOS to YouBOS

- Services
- Organizations
- Events

- SPID access (verified digital identity)
- Blog
- Forum
- Monitoring of the perceived well-being
- Thematic Areas:
 - Lab for sharing (Play Lab)
 - Stay active
 - Words between us
 - Expert's Corner

YouBOS

- Responsive design (mobile and tablet)
- Secure access through SPID
- Direct interaction with other users via forum in order to maintain peer relationships
- Direct interaction with experts and with the digital tool management in order to answer to the users' needs
- Multimedia area dedicated to the prevention and the promotion of a healthy lifestyle, with cognitive stimulation exercises, gentle exercise classes and short tutorials
- Establishment of an editorial team at district level
- Inclusion of Frequently Asked Questions
- Section addressed to caregivers (info on social desks, patronage)
- Linking with the portals of the Local Health Authority and Municipalities
- Periodical surveys monitoring the well-being of the elders and/or caregivers
- Personal notifications for events, posts and comments of interest for each user

3) Recruitment of two groups of elderly and caregivers involved in the experimentation

At the end of October a workshop called "Pandemic or Pandemonium?" was organized in order to introduce the nICE-life project and to share the contents of the experimental plan with the volunteers' associations of the e-Care network and with the leading volunteers of some online groups that had formed spontaneously at the beginning of the first pandemic phase.

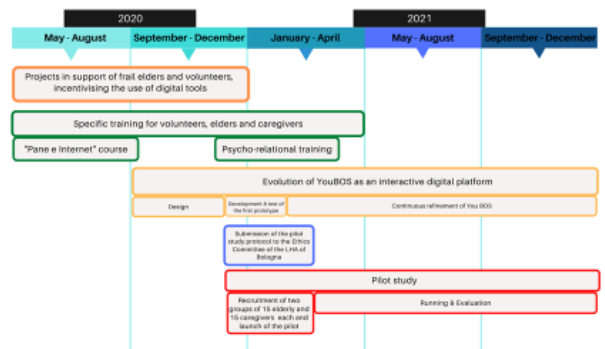
The volunteers acted as a bridge for their acquaintances who already participated to some activities, in order to encourage the recruitment and communicate their will to join the experimental study.

The same volunteers that attended the workshop were recruited to take part in the experimentation to be facilitators in the use of the tested tool. They also will be the ones that will point out to the experimenters the difficulties noted while using the tool.

The following groups will be formed:

- about 15 over 65 frail citizens that live alone in the metropolitan city of Bologna
- about 15 caregivers for elders or disabled with more than 60 years or volunteers from third sector associations

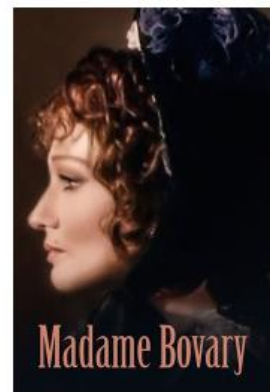
At the end of the workshop the participants filled out the nICE-life survey.

YouBOS means you can manage ICT like a boss, so:

- On-line meetings twice a month
- Personalized support to web participation
- An editorial staff with 2 senior participants
- Public decision between participants about topics to discuss and sections to add
- ex. reading group? what book to start? text on paper, e-book, audiobook, podcast, movie in order to allow high participation
- writing group? poems or short novel? Language: Italian or local idioms? autobiography, historical topics, stories?

Next youBOS meeting for reading group: 21st of June 2021 discussing on the process to Madame Bovary by Gustave Flaubert. (There was an Italian screenplay in 1977)

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in A. Mezinec)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (Mateja Nagode - IRRSV in Andrej Srakar -IER)
4. Projekt niCE- life, Primer e-care (O. Stanojevič in Malvi Christina - AUSL Bologna)
5. **Publikacija Neenakosti v zdravju (M. Gabrijelčič in M. Robnik Levart), Star Vital (N. Rozman)**

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in A. Mezinec)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (Mateja Nagode - IRRSV in Andrej Srakar -IER)
4. Projekt niCE- life, Primer e-care (O. Stanojevič in Malvi Christina - AUSL Bologna)
5. Publikacija Neenakosti v zdravju (M. Gabrijelčič in M. Robnik Levart), Star Vital (N. Rozman)
6. **Nadaljnje delo in razno**

Projekt STAR-VITAL: Aktivnosti in e-rodja

Natalija Rozman, mag. san. inž., NIJZ

45+ dobra izbira

KAJ JE STAR-VITAL?

- V Projektu STAR-VITAL podjetjem brezplačno pomagamo pri vzpostavitvi, prilagoditvi in integraciji konkretnih ukrepov varovanja in promocije zdravja ter varnosti in dobrega počutja zaposlenih z namenom zagotavljanja trajnostnih in zdravih delovnih mest – predvsem za starejše zaposlene (45+).

85 malih in srednje velikih podjetij v Zahodni Sloveniji

Aktivnosti za podjetja:

- analiza stanja preko vprašalnika,
- načrt ukrepov in promocije zdravja na DM za starejše,
- usposabljanja za vodstvo,
- izdelava strategije ravnanja s starejšimi delavci,
- delavnice za zaposlene

E-rodja za spremljanje in izboljšanje stanja na področju zagotavljanja zdravih DM in aktivnega staranja:

- ePlatforma,
- STAR-VITAL Wiki(pedia),
- STAR-VITAL aktivni odmor,
- Spletna stran projekta

45+ dobra izbira

ePLATFORMA

E-PLATFORM AS AN INNOVATIVE APPROACH TO WORKPLACE HEALTH PROMOTION FOR AGEING WORKFORCE

STAR VITAL SUPPORTS COMPANIES TO ADDRESS THE CHALLENGES OF

- an aging workforce
- prolonging work activity
- maintaining health
- work ability

E-Platform, based on CRM is adapted for the use on mobile devices.

HEALTH PROMOTION CAMPAIGNS

- Age management
- Ergonomics
- Nutrition
- Sleep
- Communication
- Stress
- Absenteeism

31 ENGAGED COMPANIES SHOW:

share of readings	50 %
active employee participation	85 %
user satisfaction	90 %

E-PLATFORM HAS AN IMPACT ON:

- Close personal contacts and intensive communication with employees
- Higher intensity of health promotion activities
- Higher proportion of voluntary employees to participate
- Support and empowerment of employees for personal workplace health interventions

Natalija Rozman - National Institute for Public Health, Slovenia; Andrej Srakar - Institute for Occupational Safety and Health, Slovenia; Klemen Štambuk - University of Nova Gorica, Slovenia; Mateja Nagode - Institute for Occupational Safety and Health, Slovenia; O. Stanojevič - AUSL Bologna, Italy; Malvi Christina - AUSL Bologna, Italy. This work has been funded by the project STAR-VITAL. The project is financed by the Republic of Slovenia and the European Union through the European Regional Development Fund.

45+ dobra izbira

ePLATFORMA

Pot k vitalnosti zaposlenih

Kako boste podprli promocijo zdravja v vašem podjetju?

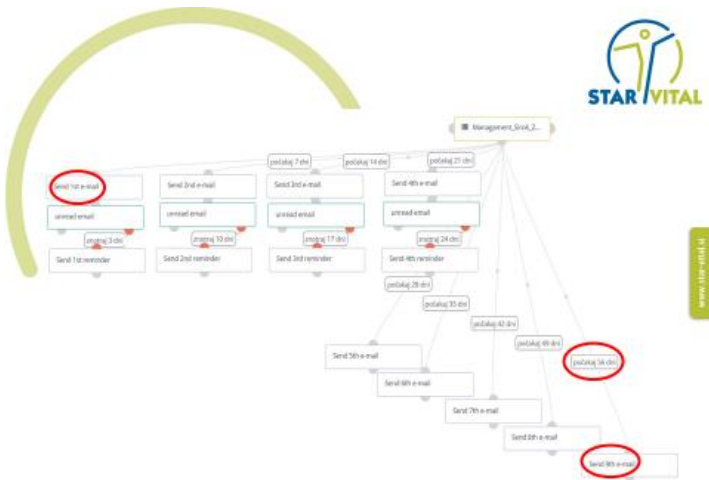
Kateri vidiki vplivajo na zdravje vaših zaposlenih?

Ali pa vidite nekatere prednosti uporabe naših e-kampanj za zdravje vaših zaposlenih?

• E-mail vsebina

• STAR-VITAL videoopisnetki prilagojeni e-kampanji

• Izpolnjevanje vprašalnikov, obrazcev

E-kampanja managerskih praks za vodilne v podjetju

45+ dobra izbira

STAR-VITAL WIKI(pedia)

Za uporabnika prijazen načina iskanja informacij (iskalnik, drevesna struktura vsebin, pojmovne oznake)

STRES

- S1 POLITIKA IN STRATEGIJE ZA PREPREČEVANJE STRESA NA DELU
- S2 VZPOSTAVITEV POSTOPKOV ZA PREPOVED ODKRMINACIJE, USTRAHOVANJA IN TRPINČENJA
- S3 PRILAGOĐEV DELOVNIH OBREMTENEV IN ZAHTEV
- S4 SKUPNO NAČRTOVANJE DELOVNEGA ČASA
- S5 MEDSEBOJNA PODPORA PRI DELU
- S6 SODELOVANJE Z ZAPOSLENIMI

dobra izbira

STAR-VITAL aktivni odmori

Zaposlene dnevno spodbujamo h gibanju s STAR-VITAL aktivnimi odmori, ki se med delavniki v živo prenašajo preko video konference, posnetek vadbe za pretekli dan pa je na voljo na STAR-VITAL spletni strani

Tudi ta teden s STAR-VITAL na aktivnem odmoru!

Vsakočrtno sedenje, ležanje in zrujanje ves čas enakih delovnih (ilustriranih) gibov, vodi v poslabšanje zdravja. V izogib tega, smo za vas pripravili 15 minutne aktivne gibalne odmore, ki potekajo vsaki delavnik ob 13:15 uri. Aktivni odmor predvajamo v živo preko Zooma (igralno orodje). Pridružite se nam lahko tako preko računalnika kot tudi preko mobilnega telefona. Za več podrobnih navodil o uporabi Zooma, kliknite na spodnji zeleni gumb.

45+ dobra izbira

STAR-VITAL spletna stran

Domača spletna stran projekta (<https://www.star-vital.si/>) je namenjena predstavitvi projekta širši javnosti, pridobivanju zainteresiranih podjetij in ozaveščanju (širše javnosti):

- poljudno-znanstveni članki s področja PZ,
- konferenčni prispevki,
- STAR-VITAL aktivni odmori

<https://vimeo.com/383981001>

<https://vimeo.com/536223036>

45+ dobra izbira

HVALA ZA VAŠO POZORNOST!

<https://www.star-vital.si/za-projekt>

KONTAKT:
info@starvital.si
www.starvital.si

45+ dobra izbira

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitev aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (E. Zver, UMAR)
4. Mednarodni dan starejših 1.10.2021 (M. Gabrijelčič, in N. Rozman)
5. Podpora projektu Mira v letu 2022 (O. Stanojevič Jerković, S. Tkalec)
6. Povzetek STAR-VITAL dogodka "Zdravi in delovno aktivni" (N. Rozman)
7. Nadaljnje delo in razno

NIJZ

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka

Sklepi:

- **Sklep 1:** Na naslednjem sestanku skupine se predstavi primer e-care (z Bologne).
- **Sklep 2:** Pripravi se pobuda o sprejetju AN dolgožive družbe, v imenu kapacitete konzorcija, ki je delal na AHA.SI.
- **Sklep 3:** Povezati se s centrom za komuniciranje.

NIJZ

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitev aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in N. Rozman)

NIJZ

Predstavitev aktualnih informacij iz področja AZS

Innovative Solutions for Resilient Health Systems: High-level conference of the Slovenian Presidency of the European Council

Foto: Ministrstvo za zdravje, 16.7.2021

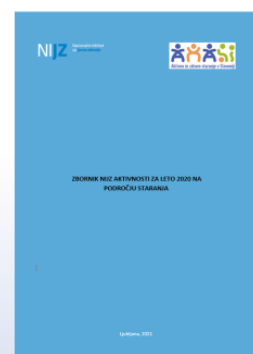
Vir: <https://www.gov.si/novice/2021-07-16-predsedujoci-minister-za-zdravje-konferenca-je-pokazala-da-se-vsi-strinjamo-da-lahko-skupaj-bolje-in-hitreje-zgradimo-odpornejse-zdravstvene-sisteme/>

„If you are interested to learn more about health in Slovenia, you can read latest report on health inequalities or on some other topics. You may find the most recent publications at the [website of Slovenian National Institute for Public Health](https://www.nijz.si/en).“

https://slovenian-presidency.consilium.europa.eu/media/0q0noilq/policybrief_ovena_inside_pages_v2.pdf

Več: <https://slovenian-presidency.consilium.europa.eu/media/0taahzqa/the-slovenian-presidency-recipe-book.pdf>

Zbornik NIJZ aktivnosti za leto 2020

„Ti lahko narediš nekaj, česar jaz ne morem.
Jaz lahko naredim nekaj, česar ti ne moreš.“

Skupaj pa lahko narediva zelo veliko!“

Vir: Pochture mast

Dostopno na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/zbornik-porocil-regijskih-aktivnosti-in-srecani-obmocnih-enot-nijz-za-leto-2020-na>

NIJZ

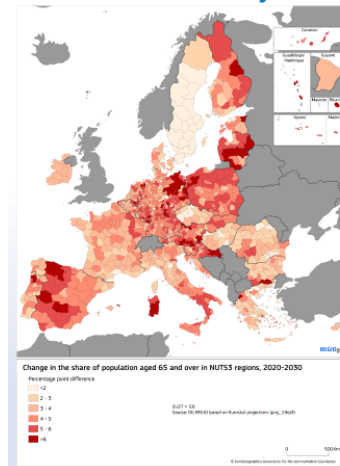
Spremljanje kakovosti in varnosti zdravstvene obravnave v socialnovarstvenih zavodih

Kazalo vsebine

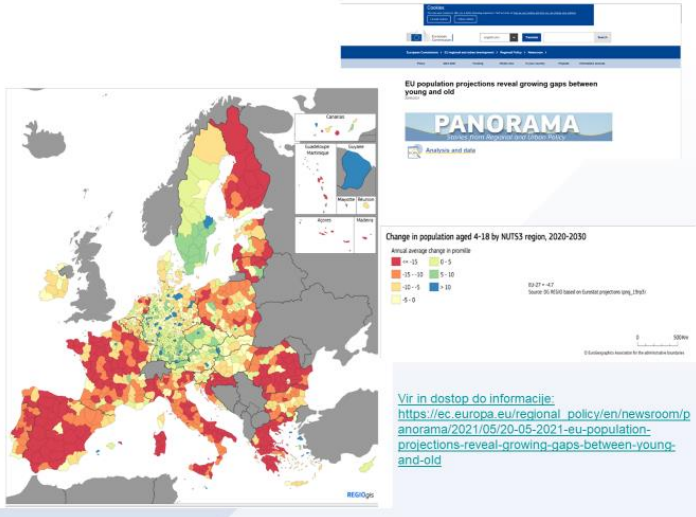
1. Uvod	4
2. Izbrana kazalniki kakovosti zdravstvene obravnave v socialnovarstvenih zavodih	6
2.1. Razjeda zaradi pritiska	8
2.2. Padci	10
2.3. Okloni pri rabi zdravil	11
2.4. Kolonizacije ali okužbe z večkratno odpornimi bakterijami	12
2.5. Inkontinenca	14
2.6. Sindrom demence	16
2.7. Kazalnik RAZJEDA ZARADI PRITISKA PRI UPORABNIKIH V SOCIALNOVARSTVENIH ZAVODIH	17
2.8. Kazalnik: PADCI UPORABNIKOV V SOCIALNOVARSTVENIH ZAVODIH	19
2.9. Kazalnik: OKLONI PRI RABI ZDRAVIL V SOCIALNOVARSTVENIH ZAVODIH	21
2.10. Kazalnik: KOLONIZACIJA ALI OKUŽBA Z VEČKRATNO ODPORNIH BAKTERIJAMI PRI UPORABNIKIH V SOCIALNOVARSTVENIH ZAVODIH	23
2.11. Kazalnik: UPORABNIKI Z INKONTINENCJO V SOCIALNOVARSTVENIH ZAVODIH	25
3. ŠTEVILO UPORABNIKOV Z DIAGNOCO DEMENCE V /ARSTVENIH ZAVODIH	26
4. Sklep	27

Dosegljivo na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/Olgostrajna/Prirocnik_Kazalniki-kakovosti-zdravstvene-obravnave-v-socialnovarstvenih-zavodih_julij-2021.pdf

Focus on healthy and active ageing

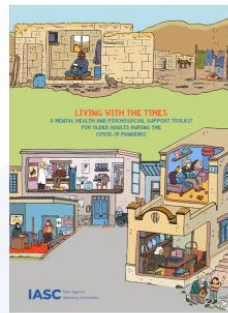
Vir in dostop do informacije: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/panorama/2021/05/20-05-2021-eu-population-projections-reveal-growing-gaps-between-young-and-old

Vir in dostop do informacije: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/panorama/2021/05/20-05-2021-eu-population-projections-reveal-growing-gaps-between-young-and-old

Living with the Times: A mental health and psychosocial support toolkit for older adults during the COVID-19 pandemic, 1.4.2021

Vir in dostop do informacije: <https://www.who.int/news/item/01-04-2021-living-with-the-times-new-toolkit-helps-older-adults-maintain-good-mental-health-and-wellbeing-during-the-covid-19-pandemic>

Vir in dostop do informacije: <https://interagencystandingcommittee.org/mental-health-and-psychosocial-support-resources-covid-19>

Več tudi na:

iSupport for Dementia

Dostopno na: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241515863>

Ogled posnetka (Supporting dementia carers: care about those who care for others)

<https://www.youtube.com/watch?v=k7x8ZgY6FAQ&t=6s>

Be healthy, be mobile. A handbook on how to implement mDementia

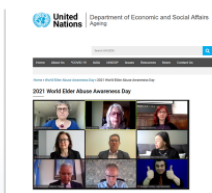
Dostopno na: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240019966>

WHO vprašanja in odgovori (COVID-19): Risks and safety for older people <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19-risks-and-safety-for-older-people>

WHO, staranje: https://www.who.int/health-topics/ageing#tab=tab_1

Duševno zdravje in covid: <https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/covid-19>

World Elder Abuse Awareness Day: Access to Justice, 15.6.2021

Vir: <https://www.un.org/development/desa/ageing/world-elder-abuse-awareness-day2021-2.html>

Več na:
<https://www.un.org/development/desa/ageing/world-elder-abuse-awareness-day2021-2.html>
<https://social.un.org/ageing-working-group/documents/elder-abuse-2021-2021-CRPA.pdf>
<https://www.helpage.org/what-we-do/hearing-the-brunt>
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abuse>
https://www.mhfi.com/journal/genetics/special_issues/Agism

Key facts

- Around 1 in 6 people 60 years and older experienced some form of abuse in community settings during the past year.
- Rates of elder abuse are high in institutions such as nursing homes and long-term care facilities, with 2 in 3 staff reporting that they have committed abuse in the past year.
- Rates of elder abuse have increased during the COVID-19 pandemic.
- Elder abuse can lead to serious physical injuries and long-term psychological consequences.
- Elder abuse is predicted to increase as many countries are experiencing rapidly ageing populations.
- The global population of people aged 60 years and older will more than double, from 500 million in 2010 to about 2 billion in 2050.

Vir: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abuse>

Type of abuse	Elder abuse in community settings (1)	Elder abuse in institutional settings (2)
Overall Prevalence	15.7%	Not enough data
Psychological abuse	11.6%	33.4%
Physical abuse	2.6%	14.1%
Financial abuse	3.9%	13.6%
Neglect	4.2%	11.6%
Sexual abuse	0.9%	1.9%

How to care for a COVID-19 patient at home, 16.6.2021

Predstavitev si lahko ogledate na: <https://www.youtube.com/watch?v=R0r41Yv3X40&t=304s>

Decade Action Area

Ageing is a continuous process that starts from birth and continues throughout life. It is influenced by a complex interplay of biological, psychological, and social factors. The Decade of Healthy Ageing aims to address the challenges of ageing and promote the health and well-being of older people.

Country Profiles

Country Profiles are available on WHO's Ageing Data Portal. They provide a comprehensive overview of the ageing population in each country, including demographic trends, health status, and social conditions.

Country Profiles now available on WHO's Ageing Data Portal

<https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>

<https://www.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/ageing-data>

ADVOCACY BRIEF: Social isolation and loneliness among older people

Fig. 1. Consequences of social isolation and loneliness

Category	Examples
Health conditions	Cardiovascular diseases, Diabetes, Depression, Anxiety, Dementia
Functional and multiple risk factors	High cholesterol, Low physical activity, Social isolation, Smoking, Alcohol
Health equity	Cognitive decline, Healthy, Cognitive decline, Quality of life, Health care, Living alone
Other	Quality of life, Health care, Living alone
Economic costs	Quality of life, Health care, Living alone

Social Isolation and Loneliness can be reduced through:

- Face-to-face or digital contact
- Promoting age-friendly environments
- Laws and policies that foster social connections

Vir: <https://www.who.int/teams/social-determinants-of-health/demographic-change-and-health-ageing/social-isolation-and-loneliness>

Dekada zdravega staranja - Platforma

Enabling Knowledge for Healthy Ageing:
Launching the UN Decade of Healthy Ageing Platform

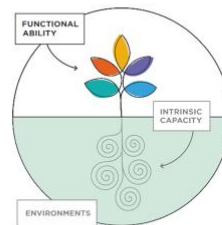
ONLINE EVENT

English: 7 September 12:00-13:00 CEST
French: 8 September 12:00-13:00 CEST
Spanish: 9 September 18:00-19:00 CEST

REGISTER:
bit.ly/decade-platform

Decade of healthy ageing: baseline report – summary, 30.6.2021

Overview

1. Introduces Healthy Ageing, the Decade's actions and enablers, and a pathway to accelerate impact by 2030.
2. Where are we in 2020? The report provides a first-time baseline for healthy ageing worldwide.
3. What improvements could we expect by 2030? It documents progress and scenarios for improvement.
4. How can we accelerate impact on the lives of older people? It shows how older people and stakeholders can together optimize functional ability.
5. The next steps including opportunities to boost collaboration and impact by 2023, the next reporting period.

**DECADE OF HEALTHY AGEING
BASELINE REPORT
SUMMARY**

Vir:

<https://www.who.int/publications/i/item/9789240023307>

Using creative approaches to support the mental health and psychosocial wellbeing of vulnerable groups during the COVID-19 pandemic, 27.6.2021

Ti si moj junak

Kako lahko otroci pomagajo premagati COVID-19!

IASC
Inter-Agency Standing Committee

Dostopno na: <https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2020-05/My%20Hero%20is%20You%2C%20Storybook%20for%20Children%20on%20COVID-19%28Slovene%29.pdf>

<https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2021-04/Actions%20for%20Heroes%28Slovene%29.pdf>

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (E. Zver, UMAR)

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (E. Zver, UMAR)
4. **Mednarodni dan starejših 1.10.2021 (M. Gabrijelčič in N. Rozman)**

NIJZ

Mednarodni dan starejših 1.10.2021

NIJZ

MIRA

za duševno zdravje
NACIONALNI PROGRAM DUŠEVNEGA ZDRAVJA

Aktivnosti za starejše na področju duševnega zdravja

podpora Programu MIRA (RNPĐZ) v obdobju 2021-2023
Pripravili: Sanja Tkalec, Olivera Stanojević Jerković

3. redni sestanek DS JZ v MSP na temo AZS,
22. september, 2021

NIJZ

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

22. 9. 2021

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (E. Zver, UMAR)
4. Mednarodni dan starejših 1.10.2021 (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
5. **Podpora projektu Mira v letu 2022 (O. Stanojević Jerković, S. Tkalec)**

NIJZ

Protikoronski paket 5

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

- sredstva zagotavlja Ministrstvo za zdravje (38. člen, 4. odstavek - varovanje duševnega zdravja v času kriznih razmer Covid-19 in spremljajoče gospodarsko-ekonomske krize)
- podpora **Akcijskemu načrtu 2021-2023** (v potrjevanju na Vladi)
- aktivnosti IDS za duševno zdravje starejših do konca leta 2021:
 - ✓ **Dan odprtih vrat za starejše** (občinski dogodek, namenjen starejšim občanom in njihovim svojcem)
 - ✓ **Sejem dolgožive družbe** (regijski dogodek za deležnike iz vladnega in nevladnega sektorja, ki se pri svojem delu ukvarjajo s starejšimi)
 - ✓ **Letak za promocijo prostovoljstva med starejšimi**
 - ✓ **Knjižica/brošura** za opolnomočenje prostovoljcev pri njihovem delu s starejšimi

MIRA

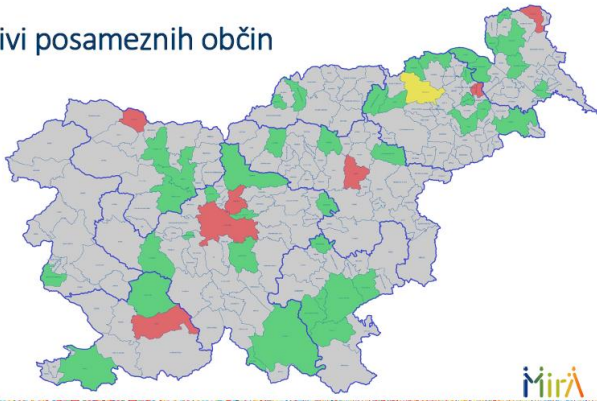
Časovnica

NIJZ

MIRA

Odzivi posameznih občin

Načrtovani dogodki – trenutno stanje

Dan odprtih vrat

- Logatec (16. 9. 2021)
- Ruše (24. 9. 2021)
- Maribor (1. 10. 2021)
- Novo mesto (1. 10. 2021)
- Črenšovci (5. 10. 2021)
- Gornja Radgona (7. 10. 2021)

Sejem dolgožive družbe

- Novo mesto (8. 9. 2021)

Gradiva

Letak: „Kako postati prostovoljec v tretjem življenjskem obdobju?“

- promocija prostovoljstva za starejše
- sodelovanje s Slovensko Filantropijo (delavnice „Priprava na upokojitev“), z društvi upokojencev in z drugimi NVO
- sodelovanje z vladnimi in nevladnimi organizacijami

Knjižica: „Kako krepiti duševno zdravje starejših in kako ravnati ko se zalomi?“ (delovni naslov)“

- posebnosti v duševnem zdravju pri populaciji starejših (+65 let)
- napotki za ukrepanje, ko svojec/prostovoljec opazi prve znake težav v duševnem zdravju starejše osebe

Načrti za leto 2022 – priložnosti za sodelovanje OE NIJZ

Promocija duševnega zdravja in preventive ter destigmatizacija duševnih motenj za starejše (Sc1 Krepitev zaščitnih dejavnikov za zdravo staranje) – Interdisciplinarna skupina (IDS) za duševno zdravje starejših

- Pomoč pri vključevanju preostalih občin/lokalnih skupnosti
- Podpora načrtovanim dogodkom (DOVS, SDD...)
- Pomoč pri razdeljevanju gradiv
- Seznanitev in smiselno vključevanje aktivnosti za izboljšanje duševnega zdravja starejših v že obstoječe mreže

Ostale načrtovane aktivnosti s področja duševnega zdravja starejših v AN DZ

- Naslavljanje **specifičnih potreb starejših** na področju duševnega zdravja (varstvo pravic starejših: podpora zagovorništvu, preprečevanju nasilja...)
- Zagotavljanje vsebin o pomenu varovanja duševnega zdravja v **izobraževalnih kurikulumih** na podlagi pregleda vsebin letih in identifikacija vrzeli; pregled stanja znanj s področja staranja in starejših in potreb po dodatnih kompetencah zdravstvenih delavcev

Predlogi, vprašanja, komentarji...

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (E. Zver, UMAR)
4. Mednarodni dan starejših 1.10.2021 (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
5. Podpora projektu Mira v letu 2022 (O. Stanojevič Jerkovič, S. Tkalec)
6. **Povzetek STAR-VITAL dogodka "Zdravi in delovno aktivni"** (N. Rozman)

Povzetek STAR-VITAL dogodka "Zdravi in delovno aktivni"

V okviru vsebine dogodka se je izvedla/izvedel:

• **Delavnica za podjetja**, pri čemer so izbrana sodelujoča podjetja predstavila primere dobre prakse s poudarkom na aktivnostih in ukrepih, ki so prinesla koristi za zdrave zaposlenih.

• **Aktivni gibalni odmor**, na katerem smo se skupaj temeljito pregibali in pripravili na naslednje vsebine dogodka.

• **Okrogla miza »Zdravje delovno aktivne populacije«**

Strokovnjaki in praktiki so naslovili izzive in priložnosti podaljševanja delovne aktivnosti starejših zaposlenih. Nanizali so razloge za majhen interes starejših zaposlenih, da bi delali dlje in prikazali izzive prilagajanja delovnih mest starejšim zaposlenim. Predstavili so primere dobre prakse in rešitve za podaljševanje delovne aktivnosti, ki so v rokah delodajalcev samih. Praktično, navdihujoče in konkretno.

Videoposnetek dogodka bo v kratkem dosegljiv na:
<https://www.star-vital.si/konference>

NIJZ

Dnevni red

1. Pregled zapisnika prejšnjega sestanka
2. Predstavitve aktualnih informacij iz področja AZS (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
3. Neenakosti in starejši (publikacija neenakosti) – (E. Zver, UMAR)
4. Mednarodni dan starejših 1.10.2021 (M. Gabrijelčič in N. Rozman)
5. Podpora projektu Mira v letu 2022 (O. Stanojević Jerković, S. Tkalec)
6. Povzetek STAR-VITAL dogodka "Zdravi in delovno aktivni" (N. Rozman)
7. Nadaljnje delo in razno

NIJZ

Povabilo k sodelovanju vsem deležnikom, ki z znanjem ali socialnimi inovacijami lahko podprejo integrirano zdravstveno in socialno oskrbo starajočega se prebivalstva v regiji ADRIAN.

NIJZ

Bližajoči se dogodki:

1. On-line delavnica projekta NiCE-life, (28.9.2021 ob 9.00 uri preko GTM)
2. Oktober mednarodni dan starejših
3. European Week of Regions and Cities (11-14 October)

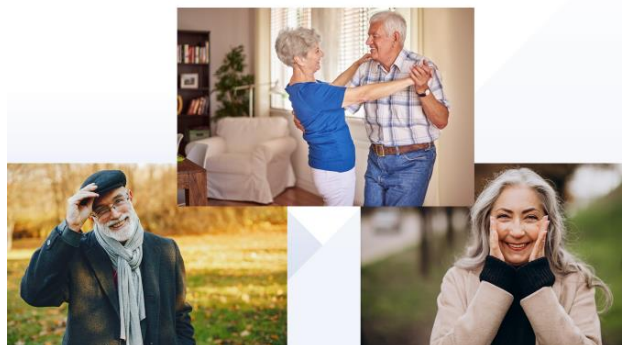

4. Festival za 3. življenjsko obdobje (F3ŽO)

Več: <https://f3zo.si/>

Hvala za vašo pozornost in želimo vam lep dan še naprej!

Skupina se redno sestaja tudi v ožji sestavi in skrbi za priprave raznih prispevkov tako za publikacije kot za spletno stran staranje.si.

Objave prispevkov:

- DOSEŽKI V JAVNEM ZDRAVJU V SLOVENIJI; Javnozdravstveni pristopi v medsektorskih politikah: dosežki na področju aktivnega in zdravega staranja /Public health approaches in cross-sectorial policies: achievements in the field of active and healthy ageing. Publikacija dosegljiva na: <https://www.nijz.si/publikacije/dosezki-v-javnem-zdravju-v-sloveniji>
- ZDRAVJE STAROSTNIKOV; Socialna vključenost starejših, kot element zdravja na oddaljenih področjih mnenje deležnikov/Social inclusion of older adults as an element of health in remote areas - stakeholders' views, dostopno na: <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-099-8/mobile/index.html>
- JAVNO ZDRAVJE IN COVID-19; Podpora starejšim v oddaljenih področjih v času covid 19/Supporting older people in remote areas during COVID-19 EPIDEMIC . Zbornik prispevkov dostopen na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/zbornik-povzetkov-in-recenziranih-prispevkov-javno-zdravje-in-covid-19>
- NEENAKOSTI V ZDRAVJU IZZIV PRIHODNOSTI V MEDSEKTORSKEM POVEZOVANJU. Publikacija je dosegljiva https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/neenakosti_e_verzija.pdf

Objave na spletni strani staranje.si v letu 2021:

- Mednarodni tematski dnevi 2022 v koledarju: <http://www.staranje.si/aktualno/mednarodni-tematski-dnevi-2022-v-koledarju#read-more>
- Spodbujanje digitalne zdravstvene pismenosti za digitalno prihodnost Evrope: <http://www.staranje.si/aktualno/spodbujanje-digitalne-zdravstvene-pismenosti-za-digitalno-prihodnost-evrope>
 - oktobra obeležujemo Mednarodni dan starejših: <http://www.staranje.si/aktualno/1-oktobra-obelezujemo-mednarodni-dan-starejsih#read-more>
- Zbornik poročil regijskih aktivnosti in srečanj območnih enot NIJZ za leto 2020 na področju staranja: <http://www.staranje.si/aktualno/zbornik-porocil-regijskih-aktivnosti-srecanj-obmocnih-enot-nijz-za-leto-2020-na-podrocju>
- Projekt ASTAHG je dosegel cilj: <http://www.staranje.si/aktualno/projekt-astahg-dosegel-cilj#read-more>
- Izbrane ugotovitve pridobljene z intervjuji izbranih deležnikov na področju aktivnega in zdravega staranja v alpskem svetu (goriška in gorenjska regija): <http://www.staranje.si/aktualno/izbrane-ugotovitve-pridobljene-z-intervjuji-izbranih-deleznikov-na-podrocju-aktivnega#read-more>

- Zaključna konferenca projekta ASTAHG: <http://www.staranje.si/aktualno/zakljucna-konferenca-projekta-astahg#read-more>
- Vabilo na zaključno konferenco projekta ASTAHG: <http://www.staranje.si/aktualno/vabilo-na-zakljucno-konferenco-projekta-astahg#read-more>
- Okvir za sodelovanje pri pobudah za aktivno in zdravo staranje: <http://www.staranje.si/aktualno/okvir-za-sodelovanje-pri-pobudah-za-aktivno-zdravo-staranje#read-more>
- Odziv na Zeleno knjigo o staranju - Spodbujanje medgeneracijske solidarnosti in odgovornosti: <http://www.staranje.si/aktualno/odziv-na-zeleno-knjigo-o-staranju-spodbujanje-medgeneracijske-solidarnosti-odgovornosti#read-more>
- Poročilo raziskave o mnenju deležnikov na področju AZS: <http://www.staranje.si/aktualno/porocilo-raziskave-o-mnenju-deleznikov-na-podrocju-azs#read-more>
- Napovednik poročila raziskave o mnenju deležnikov na področju AZS: <http://www.staranje.si/aktualno/napovednik-porocila-raziskave-o-mnenju-deleznikov-na-podrocju-azs>
- Srečanje deležnikov v okviru projekta ASTAHG: <http://www.staranje.si/aktualno/srecanje-deleznikov-v-okviru-projekta-astahg#read-more>

5 ZAKLJUČEK

Epidemija covid -19 je močno posegla in še posega (sindemija) na življenje ljudi skozi celotno življenjsko obdobje. Starejši odrasli so epidemijo močno občutili z vidika ranljivosti same bolezni (smrtnosti), z vidika poslabšanja življenjskega sloga (predvsem na področju telesne aktivnosti), socialne vključenosti (izguba stikov s prijatelji, družino), dostopnosti do storitev (poslabšanja dostopnosti do zdravstvenega sistema), digitalizacije storitev itd. Z vidika spopadanja z epidemijo (na področju duševnega zdravja ni bilo zaznani večjih poslabšanj) pa so bili v boljšem položaju kot mlajše generacije predvsem zaradi izkušenj iz preteklosti .

Tudi na NIJZ so bila v letu 2021 zaradi epidemije covid-19 regijska srečanja na področju aktivnega in zdravega staranja, kot smo jih poznali v preteklosti, v veliki meri okrnjena. Iz zgoraj navedenega pa lahko podamo, da smo se trudili, ne glede na položaj, izvesti aktivnosti v podporo AZS. Pomembno je, da smo ohranili medsektorsko povezanost, tako na nacionalnem (MZ, MDDSZ, IER, UMAR, IRSSV, FDV itd.) kot na regionalnem nivoju (Občine, ZD, CSD, NVO itd.), vzdrževali podporo za Akcijske načrte dolgožive družbe, sledili aktivnostim SZO in Dekade staranja, ozaveščali o neenakostih v zdravju, covid sindemiji, pomenu zdravega življenjskega sloga tudi s pomočjo projekta Star Vital, iskali rešitve za zdravo staranje na odmaknjenih področjih (projekt ASTAHG) itd.

OE NIJZ bodo še naprej nadaljevale svoje aktivnosti na vzdrževanju in povezovanju mreže regijskih deležnikov, ki delujejo na področju staranja na regijskih in lokalnih ravneh. V letu 2022 bodo namenile večji poudarek na izvajanje regijskih aktivnostih s področja AZS kot podpora državnemu programu MIRA ter neenakostim v zdravju.

Na nacionalnem nivoju se bodo načrtane AZS aktivnosti in naloge, kot do sedaj, redno nadaljevale. Še naprej bomo aktivno sledili pripravam akcijskega načrta za implementacijo Strategije dolgožive družbe, ki je po naši oceni ključen za določitev konkretnih aktivnosti sektorjev, sodelujočih, izdelkov in prepotrebnih virov. V obdobju okrevanja se je Slovenija zavezala sprejeti dokončno reformo dolgotrajne oskrbe in reformo zdravstvenega sistema, ki bosta skupaj s spremembami na področju pokojninske politike najbolj vplivala na kakovost življenja starejših. Povezovali se bomo z različnimi projektnimi aktivnostmi in objavljali zbrane rezultate. Skušali bomo podati tudi več poudarka na obeleževanje svetovnih dni v povezavi s starejšimi (npr. Mednarodni dan starejših, obeležitev meseca Alzheimerjeve bolezni, Svetovnega dneva/tedna duševnega zdravja, Svetovnega dneva mest,

Svetovnega dneva sladkorne bolezni itd.), obenem bomo aktivno spremljali post covid-19 ugotovitve in v povezavi s tem priporočila za starejše.